PREOT DAVID MARIAN

APUSUL LIBERTĂȚII UMANE

PREOT DAVID MARIAN

APUSUL LIBERTĂŢII UMANE

Editie electronică

Tipărită cu binecuvântarea
IPS Dr. Teodosie
Arhiepiscopul Tomisului

Editura Autorului
Năvodari 2015

CUVÎNT ÎNAINTE

Este o realitate faptul că societatea contemporană nu vede în libertatea creştină o posibilă sursă pentru constituţiile pe care le produce şi le promulgă, ci mai degrabă, preferă să vorbească despre libertate religioasă în general sau, mai bine zis, despre libertatea tuturor religiilor şi cultelor de a se manifesta, cu condiţia ca acestea să nu contravină unor legi fundamentale cum ar fi dreptul la viaţă sau să nu contravină normelor elementare ale bunului simţ.

În societatea contemporană predomină democraţia. Democraţia este ieşită din patosul libertăţii, din afirmarea drepturilor naturale ale fiecărui om şi este afirmarea libertăţii, a libertăţii alegerii, care se prezintă ca adevărul propriu al democraţiei. Apologeţii arată că democraţia îşi are originea spirituală în proclamarea libertăţii de conştiinţă de către societăţile religioase din epoca reformei în Anglia. Tocqueville[1] şi J.S. Mill [2]

[1] Alexis Henri Charles de Clérel, viconte de Tocqueville (n. 29 iunie 1805 la Verneuil-sur-Seine (Ile-de-France); d. 16 aprilie 1859 la Cannes), a fost un gânditor politic,

care nu pot fi calificaţi drept duşmani ai democraţiei –vorbesc cu destulă nelinişte despre pericolele aduse de democraţie, pericole care ameninţă libertatea şi individualitatea omului.

Benjamin Constant, vorbind despre constituţia europeană, afirma că „actuala constituţie s-a întors la singura idee rezonabilă privind religia, cea a consacrării libertăţii cultelor, fără restricţie, fără privilegii şi chiar fără a-i obliga pe indivizi să-şi declare adeziunea la un anume cult, cu condiţia ca formele exterioare pur legale să fie respectate”[3]. Aceste idei le regăsim şi la lordul Ancton, care vorbeşte cu predilecţie despre aspectele strict politice ale relaţiei dintre Biserică şi Stat, cu referire specială la papalitate şi la supremaţia pe care aceasta a exercitat-o într-

istoric și scriitor francez. Raymond Aron a pus în evidență aportul său la dezvoltarea sociologiei.

[2] John Stuart Mill (20 mai 1806 - 8 mai 1873) a fost un filosof britanic al epocii victoriene, unul dintre cei mai influenți gânditori liberali ai secolului XIX, care a adus contribuții la dezvoltarea utilitarismului.

[3] Benjamin Constant, Despre libertate la antici şi la moderni, traducere de Corina Dumitriu, Editura Institutului European, Bucureşti 1996, p. 142

o formă sau alta de-a lungul timpului[4]. Nu se pune problema libertăţii morale şi aceasta nu din lipsa relevanţei, ci dintr-o manieră aparte de a vedea lumea, ca pe o societate în care indivizii se pot defini pe ei înşişi numai în măsura în care se raportează adecvat la normele acesteia.

Libertatea morală iese, astfel din sfera religiosului şi tinde tot mai mult să-şi traseze coordonatele după modelul unei societăţi ale cărei interese nu par a avea intenţia de a se raporta la sacru. Benjamin Constant argumenta această situaţie chiar prin manifestarea religiei de-a lungul timpului, prin faptul că aceasta nu a fost niciodată liberă. Altfel spus, o religie liberă impune respect şi trezeşte dragostea celui ce aderă la ea, în timp ce starea religioasă actuală nu poate produce decât indulgenţă, toleranţă şi o

[4] Lord John E.E.D.Ancton, Despre libertate –eseuri de ieri şi de azi, traducere de Ligia Constantinescu şi Mihai Eugen Avădanei, Editura Institutului European, Bucureşti 2000, p. 80

acceptare ce ţine mai degrabă de vechimea instituţiei, nu de realitatea sa teandrică[5].

Libertatea, creştineşte vorbind, trebuie înţeleasă în primul rând ca realitate divino-umană şi abia, în ultimă instanţă, ca manifestare a voinţei umane proprii într-un spaţiu anume. Cu siguranţă, a existat un moment în care această stare a lucrurilor a fost schimbată esenţial, detronând libertatea morală în favoarea unei libertăţi sociale care, în cele mai multe cazuri, se confundă fie cu liberalismul politic, fie cu libertinajul ce ţine de „moralitatea" omului postmodern.

Trebuie spus că o libertate politică nu presupune neapărat libertate morală şi invers. Diferenţa este cea a planurilor: în timp ce libertatea politică ne situează în „zona" conjucturilor, libertatea morală ne îndrumă spre „zona" perspectivei, spre realitatea unirii dintre Dumnezeu şi om. Din această cauză, nu putem analiza relaţia ce există între libertatea creştină şi societatea contemporană decât prin prisma moralităţii acestei societăţi şi a principalelor sale

[5] Benjamin Constant, op. cit., p. 144

curente. În manieră clasică, deja, clasificarea acestor curente ar urma firul trasat de secularizare, trecând prin globalizare şi terminându-se în postmodernism. Biserica nu tăgăduieşte valoarea şi importanţa libertăţii politice. Dar, în acelaşi timp, semnalează relativitatea şi caracterul convenţional al acestei libertăţi. „Niciodată libertatea politică nu poate constitui ţinta ultimă a credinciosului”[6].

Libertatea naturală, devenind libertate politică, voinţa individului a fost determinată de ordinea socială. Prin această libertate politică–ca libertate în ordinea socială –se înţelege auto-determinarea individului prin participarea sa la crearea ordinei sociale. Recunoaşterea libertăţii politice ca scop ultim al vieţii omeneşti duce fatal la absolutizarea puterii politice şi la recunoaşterea statului ca autoritate absolută. În acest fel este desfiinţată libertatea umană, care este libertate în raporturile cu statul sau regimul politic şi în

[6] Georgios I. Mantzaridis, Morala creştină, traducere de diac. drd. Cornel Constantin Coman, Editura Bizantină, Bucureşti 2006, p. 212

virtutea ei, omul se manifestă ca atare. Marele inchizitor al lui Dostoievski arăta care sunt prescripţiile pe care se construieşte libertatea politică: „Noi vom izbuti să-i convingem că nu vor putea ajunge cu adevărat liberi decât atunci când vor renunţa de bunăvoie la libertatea lor în favoarea noastră şi când ni se vor supune cu desăvârşire nouă... O, le vom da voie chiar şi să păcătuiască, ştiindu-i slabi de înger şi bicisnici, şi ei, la rândul lor, ne vor iubi ca nişte copii”[7].

Adevărata libertate nu se experiază într-un regim politic lumesc, ci se trăieşte prin schimbarea lui la faţă şi prin transcenderea lui, fiindcă libertatea ţine de Împărăţia lui Dumnezeu.

[7] F. Dostoievski, Fraţii Karamazov, vol. I, Editura pentru literatură universală, Bucureşti 1956, p. 356 şi 238

LIBERTATEA OMULUI

Sfinții Părinți afirmă că omul nu a fost creat desăvârșit de Dumnezeu, dar prin libertate, ajutat de harul dumnezeiesc, putea ajunge la desăvârșire. Adevărata libertate a fost definită drept avântul absolut spre Dumnezeu, fără rețineri sau întrebări. Libertatea care ar include în ea nevoia de a alege, a fost văzută de Paul Evdochimov ca o slăbiciune inerentă căderii în păcat. Astfel, adevărata libertate nu constă în a face orice, ci în a face binele.

Libertatea este înscrisă în om de la crearea lui, fiind legată de faptul că el a fost adus la existență după chipul lui Dumnezeu. Dar libertatea omului nu este absolută și necondiționată precum este cea a lui Dumnezeu, libertatea omului este limitată. Este așa nu pentru că Dumnezeu a vrut să i-o limiteze, ci pentru că în calitate de făptură, el însuși este limitat.

Că adevărata libertate cerea doar binele, care ar fi dus la asemănarea cu Dumnzeu, se vede și din faptul că după ce omul a fost creat, a fost lăsat liber în paradis. Nu era supravegheat. Și asta

pentru că Dumnezeu l-a creat bun, de aceea l-a lăsat liber să se bucure de ceea ce este el.

În momentul în care omul se desparte de Dumnezeu, conținutul libertății este alterat. Așa se ajunge la libertăți: libertatea copilului de a-și sfida părinții, libertatea mamei de a-și ucide pruncul nenăscut, libertatea legii de a consfinți anormalul drept normal, etc. Iar această libertate alterată a omului poate merge până la a refuza unirea cu Dumnezeu.

Prin mișcarea greșită a ființei, dorința de a trăi în afara relației cu Dumnezeu, omul pierde libertatea. Omul a avut libertatea să-și păstreze libertatea, dar prin ruperea legăturii cu Dumnezeu a pierdut-o. Când a hotărât să fie liber de Dumnezeu, a ajuns rob păcatului.

Ca omul să nu aibă parte de o libertate părelnică, ci de una adevărată, voi aminti cuvintele Mântuitorului spuse iudeilor recent convertiți: „Dacă veți rămâne întru cuvântul Meu, cu adevărat sunteți ucenicii Mei, și veți cunoaște adevărul, iar adevărul vă va face liberi” **(Ioan 8, 31-32)**.

Acest lucru este greu de împlinit pentru omul despărțit de Hristos. Pentru omul căzut în păcat, a fi liber înseamnă a-ți trăi viața la maxim, în sensul de a cădea în cât mai multe păcate. Este dureros că acest om nu mai ține seama de cuvintele Sfântului Apostol Pavel: „Toate îmi sunt îngăduite, dar nu toate îmi sunt de folos” **(Corinteni 6, 12)**.

Este greu în astfel de condiții să-ți iubești vrăjmașii, să te rogi pentru cei ce-ți fac rău și să-i binecuvintezi pe cei ce te blesteamă. Însă, dacă nu poți să faci aceste lucruri înseamnă că nu ești în adevăr, iar în afara adevărului, libertatea este falsă.

Noi căutăm fericirea în mod firesc. Dar fericirea e o stare a omului deosebit de complexă și variată. Unii oameni se mulțumesc cu mai puțin decât alții, fiecare își trăiește propria lui versiune de fericire. Ce e pentru mine fericirea poate să nu fie și pentru cel de lângă mine. Nu întotdeauna suntem fericiți din același motiv, și nu întotdeauna un anume lucru ne aduce fericirea. Un răsărit de soare ne poate aduce fericirea astăzi, iar mâine să treacă neobservat. Un cuvânt bun mă

poate face astăzi fericit, dar mâine pot trece pe lângă el cu indiferență.

Cu toate acestea în lume, in pofida acestei nesfârșite varietăți de a afla fericirea, există două căi pe care oamenii de obicei merg. E vorba de fericirea sau mulțumirea dată de împlinirea nevoilor materiale, care întotdeauna presupune plăcere, una, și a doua fericirea datorată deschiderii și comunicării sau comuniunii cu alte persoane. Bineînțeles că de obicei aceste două căi pot coexista până la un anumit stadiu al vieții. Dar până la urmă, una dintre ele devine mai bătătorită decât cealaltă, devine frecventată cu predilecție.

Se poate pune întrebarea care e mai adecvată omului? Care e mai bună? Putem întreba acest lucru tocmai într-o varietate atât de mare de fericiri? Sfanta Scriptură ne spune că da. Ea afirmă răspicat: „Îngustă este calea care duce la viață" **(Matei 7,14)**. Așadar calea care duce la viață, calea spre fericire nu poate fi decât una. Este calea fericirii atinse prin străduința de a căuta desăvârșirea duhovnicească.

De ce însă pentru om fericirea materială nu e alegerea potrivită? Pentru că acest fel de fericire nu corespunde cu ființa noastră. Împlinirea materială e o implinire închistată, o fericire datorată aceloraşi cauze, care se repetă. E fericirea datorată împlinirii nevoilor materiale, adică a plăcerilor. În această fericire omul se restrânge doar la sine însuși. Este și cazul plăcerilor sufletești care la rândul lor se obțin tot prin egocentrism. Plăcerea sufletească mândriei, slava deșartă, sunt exemple de satisfacere a omului prin el însuși.

Însă un astfel de mod de a fi fericit nu ne împlinește, pentru că nu corespunde cu natura noastră. Noi suntem creați pentru a ne deschide către exterior, suntem persoane. Fericirea adevărată, duhovnicească, vine din comunicarea cu altă persoană, comunicare ce ne îmbogățește. Fericirea adevărată vine din comuniune, din comunicarea cu Dumnezeu, din cunoașterea Lui. Îl putem cunoaște pe Dumnezeu numai prin iubire. La fel, îl putem cunoaște pe fratele nostru numai prin iubire.

Dar ca să iubim, trebuie să uităm de noi. Căci cu cât ne concentrăm mai mult asupra noastră cu atât sărăcim mai mult. Dar cu cât uităm de noi pentru alții și pentru Dumnezeu, cu atât ne îmbogățim mai mult, iar această bogație constă în fericirea și libertatea noastră. Omul poate rămâne suveran în lumea care-l înconjoară cu condiția de a rămâne suveran peste sine însuși.

Una din provocările majore ale omului contemporan pare a fi aceea a libertății individuale fără limite, exprimată prin dreptul la orice. Omul se crede îndreptățit să aibă tot ceea ce își dorește. Legislațiile sunt forțate în direcția îndulcirii sau chiar a eliminării celor mai multe dintre interdicții. Omul vrea și cere să i se îngăduie orice. Cine și de ce, și în numele cui să-i interzică ceva? Nu este el stăpân pe sine? De ce n-ar putea face orice cu sine și cu viața sa? Revendicarea drepturilor umane a ajuns deja la dreptul omului de a-și lua viața. Se fac presiuni ca euthanasia -dreptul unui bolnav de a cere să i se pună capăt zilelor pe cale medicală, să fie legiferată. Înainte de a fi legiferată, aflăm din ziare că euthanasia este deja aplicată, în domeniul

vieții morale. Aproape că nimeni nu mai îndrăznește să interzică ceva. Cele mai aberante lucruri, perversiuni diverse, ciudățenii de neînchipuit, de care până mai ieri nici nu cuteza cineva a aduce vorba, acum au ajuns a fi dezbătute în public, în presă și în parlament. Îmi amintesc o dezbatere din Parlamentul Angliei pe tema limitei de vârstă de la care homosexualitatea să fie îngăduită, de la 14 sau de la 16 ani?

Emanciparea de sub orice autoritate, de sub orie opreliște pare a fi una din aspirațiile presante ale omului contemporan. Omul pare obsedat de libertatea absolută, pare a nu mai suporta ideea că foarte multe lucruri „nu are voie să le faca", „îi sunt interzise de lege", „îi sunt impuse de vreo autoritate anume". Se răzvrătește împotriva rânduielilor, a ceea ce „trebuie" sau „se cuvine" sau „se impune", simțind că toate acestea atentează la un dat al lui, care este libertatea absolută, dreptul de a face tot ceea ce vrea. Este vorba, fără îndoială, de o răbufnire a unei frustrări profunde a omului contemporan. Nu numai că reclamă libertatea și dreptul de a face tot ceea ce poftește, dar se pare că se află și într-

un permanent pariu cu sine și cu societatea înconjurătoare, pentru a-și demonstra sieși și celorlalți că este în măsură să facă tot ceea ce gândește și dorește.

Pariul omului cu sine insuși pare a fi cel al atotputerniciei, al suveranității și, astăzi, s-ar părea că acest pariu este câștigat. Omul este în măsură, are potentialul necesar să distrugă de mai multe ori întreaga planetă. Numai că, sunt minuscule șansele, că în cazul actualizării acestui potențial, el, omul, să mai poată supraviețui. Paradoxal, aspirând la suveranitate absolută și investind fantastic de mult în această direcție, omul a ajuns să fie terorizat de spectrul autodistrugerii, a ajuns, de fapt, să fie stăpânit de propriile lui creații, de roadele propriei lui aspirații spre suveranitate. Unde să fi greșit el de a ajuns în situația aceasta disperată?

Care să fie răspunsul Bisericii, al Sfintei Scripturi la această provocare fără precedent, la această întrebare vitală?

Adevărul cel mare și incontestabil este că omul a fost creat stăpân și suveran peste întreaga creație. În Sfânta Scriptură, în referatul creației

citim că Dumnezeu l-a făcut pe om stăpân al întregii creații: „Să facem om după chipul și după asemănarea Noastră, ca să stăpânească peștii mării, păsările cerului, animalele domestice, toate vietățile...” **(Facere 1,26)** sau: „Creșteți și vă înmulțiți și umpleți pământul și-l stăpâniți...” **(Facere 1,28)**. Setea persoanei umane după suveranitate este conformă naturii sale.

În același sens, Mântuitorul Hristos amintește contemporanilor și conaționalilor săi, sclavi ai legii, că omul este suveran, că este deasupra legii, că legea este pentru om și nu omul pentru lege, că „Domn (Stăpân) este și al Sâmbetei Fiul Omului” **(Matei 12,8; Marcu 2, 27-28)**. Iar Sfântul Apostol Pavel are curajul extraordinar de a lansa nu mai puțin radicalul cuvânt: „Toate îmi sunt îngăduite”, cu adaosul „dar nu toate îmi sunt de folos..., dar nu toate zidesc..., dar nu mă voi lăsa stăpânit de ceva **(1 Corinteni 6,12; 10,23)**.

Acest text paulin ni se pare fundamental pentru abordarea temei esențiale a libertății sau a suveranității umane și a corectei înțelegeri a acesteia. Suveranitatea și libertatea constituie o

aspirație firească a persoanei umane, dar suportă și riscul fatal al răstălmăcirii sensului acestora.

În perspectiva noutestamentară, exprimată de cuvintele de mai sus ale Mântuitorului și de cele ale Sfântului Apostol Pavel, ni se descoperă sensul adevărat al acestora și criteriul evaluării lor. Miza sau pariul - pentru a folosi aceeași imagine - nu mai este dacă pot sau nu pot să fac un lucru, îmi este permis sau îmi este interzis, ci dacă ceea ce fac este sau nu folositor, dacă zidește sau, dimpotrivă, dărâmă, în perspectiva noutestamentară. Deci, omul uzează de libertatea și de suveranitatea sa rămânând liber și suveran, în timp ce, în prima situație, uzează de libertatea și suveranitatea sa cu riscul de a deveni rob sieși și lucrurilor minții și mâinilor sale. Omul poate rămâne suveran în lumea care-l înconjoară cu condiția de a rămâne suveran peste sine însuși.

OMUL SECULARIZAT ȘI CREȘTINISMUL

În ultimele, cel puțin, două sute de ani, una dintre marile amenințări ale credinței creștine a fost omul secularizat. Înfățișându-se ca cel ce nu face decât să fie „normal”, acesta trăiește într-o lume fără de Dumnezeu în care ceilalți pot fi ademeniți să trăiască și ei ca și cum nu ar exista Dumnezeu. Berdiaev spune: „Dacă Dumnezeu nu există, atunci nici omul nu există.” Și aș mai spune că Dumnezeu Cel ce Este trebuie să fie pretutindenea și în toate lucrurile, altminteri nu este Dumnezeu, ci un dumnezeu mincinos. Să părăsim așadar „ateismul molatec” al omului secularizat și să trăim tot timpul și în tot locul pentru Dumnezeu.

Mulți dintre gânditorii creștini au vorbit despre natura lumii fără de Dumnezeu, stare ce definește Modernitatea. Profit aici de ocazie pentru a face o mică comparație între omul secularizat și cel creștin. Omul lumesc poate crede în existența lui Dumnezeu, dar în același timp că evoluția și sfârșitul acestei lumi depind de

acțiunile întreprinse de oameni. Creștinul crede că există Dumnezeu și că toate sunt în mâna Lui.

Omul lumesc crede (cu religiozitate) în progres. Modul de viață se schimbă, și cu o bună orientare din partea omului, aceasta este o schimbare în bine. Orice nouă descoperire se clădește pe temelia descoperirii precedente. Astfel, calitatea vieții e din ce în ce mai ridicată, urmărindu-se neîncetat această ascensiune.

Creștinul este încredințat că oricât ar fi de mare sforțarea omului în a-și schimba condițiile de viață, natura lui nu poate rămâne decât aceeași. Omul modern nu este în nici un fel mai presus de înaintașii săi. Bunătatea nu se numără printre roadele progresului.

Omul veacului acestuia crede în puterea oamenilor. Intelectul, întrebuințat în mod rațional indiferent de situație, trebuie să conducă la o finalitate mai bună. Creștinul crede în Dumnezeu, dar se îndoiește de bunătatea omului. Deciziile omului sunt întotdeauna interpretabile, purtând cu sine și posibilitatea unui eșec.

În fine, omul lumesc pășește cu încredințare pe calea ușoară a progresului. Chiar dacă pot fi

piedici pe parcurs, el crede că urmând calea progresului va da naștere unei lumi mai bune – una poate chiar aproape de perfecțiune.

Creștinul punându-și dimpotrivă nădejdea în Dumnezeu, crede că este a lui Dumnezeu a pune hotarele istoriei, iar nicidecum al omului. Astfel, chiar și lucrurile bune făcute de om sunt judecate de un Dumnezeu Atotbun ale Cărui rațiuni sunt dincolo de orice am putea noi să-i cerem sau să gândim.

Omul secularizat, în ciuda diverselor sale falimente, vede în fiecare nou bine ce vrea să îl înfăptuiască o continuare a planului său, gândind că în cele din urmă toate problemele își vor afla rezolvare cu ajutorul compromisului, negocierii și voinței de schimbare.

Creștinul înțelege păcatul în care trăiește omenirea. El știe că fără Dumnezeu, va merge necontenit din greșeală în greșeală. Doar având credință și lăsându-se cu totul în voia lui Dumnezeu, omul poate schimba lucrurile în bine – o asemenea schimbare fiind de fiecare dată primită ca minune a lui Dumnezeu.

Omul lumesc se crede infailibil, nu învață niciodată din lecțiile pe care i le dă istoria, tânjește însă întruna să reușească acolo unde nimeni nu a pus încă piciorul. De îndată ce face o descoperire (în tratarea, de exemplu, a unei boli), se grăbește să o și transpună în termeni politici. Ceea ce este nociv din punct de vedere politic va fi eradicat la fel de rapid ca și malaria.

Creștinul știe că problemele nu se datorează atât de mult lumii dinafară, pe cât de mult se datorează lumii sale lăuntrice. Dacă omul nu se va lăsa schimbat de un Dumnezeu Bun, bunătatea din lume va sărăci în continuare. Omul secularizat știe cum să se vindece de malarie, dar nu știe să împărtășească cu adevărat lumii întregi binele pe care îl face. Lumea (lumea a treia) moare și astăzi așa cum a murit din totdeauna. Omul secularizat este neputincios pentru că îi lipsește adevărata bunătate.

În contextul lumii moderne, creștinul este împins puternic la marginea societății, fiind văzut ca vestigiu al unei lumi de mult apuse. Cu toate acestea, nu se poate spune că ar fi un vestigiu religios – adevărul pe care creștinul îl deține este

veșnic, fiind leac pentru toate nenorocirile lumii, așa cum numai Adevărul Dumnezeiesc poate fi.

Generația de acum este chemată la adevărata înțelegere a Creștinismului și la a spune nu păcatului cu omul lumesc. Unul Dumnezeu este Bun și dă voința cea bună tuturor oamenilor.

El nu este utilitarist, gândind ca cei mai mulți dintre noi să se bucure de cel mai mare bine posibil, ci voind ca fiecare suflet în parte să cunoască Bunătatea Sa.

Fie ca Creștinii să se facă văzuți pretutindeni, iar credința lor în Împărăția lui Dumnezeu să se facă tuturor cunoscută!

„REBELUL” CREȘTIN SAU CREȘTINUL ȘI SECULARIZAREA

În lumea secularizată de azi, un nou „trend” a apărut printre ortodocsi, și se dezvoltă pe zi ce trece mai mult: ortodoxul care trăiește credința după cum dorește el, nu după cum trebuie ea trăită. Una din rătăcirile pe care ecumenismul le-a provocat este impactul psihologic asupra omului care trăiește în secolul XXI, mai exact faptul că ecumenismul se prezintă ca o mișcare a „bunului simt”, o mișcare care pare decisă să distrugă ura dintre creștini și religii în general. Din nou oamenii aleg asta, în loc să caute pacea și iubirea în Biserica lui Hristos, singura cu adevărat capabilă să stingă ura și dușmănia între oameni prin harul Său. Cu toate că s-a dovedit de mai multe ori de-a lungul istoriei (și e evident și în prezent) că bunul simț uman poate fi diferit, ba chiar în contradicție cu voia lui Dumnezeu.

Ecumenismul se prezintă ca alegerea simplă, calea fără Cruce. Suntem „toleranți”, dăm dovada și de iubire (și astfel ne creăm falsa iluzie că avem legitimitate de creștin) și ne aliniem și cu

gândirea secularizată. Calea lui Hristos a presupus mereu și Crucea, a presupus tot timpul să fii diferit de lume, dar „creștinii" secolului XXI par a refuza total să înțeleagă asta. Gândirea secularizată în loc să-i facă iubitori (cum chipurile își propune), i-a înrăit mai mult. Disprețul general arătat față de dogme, de canoane și de Sfinții Părinți face partea din această nouă gândire. Iar când aduci aminte de aceste aspecte absolut necesare, aproape că stârnești un război. Glasul conștiinței țipă în acești oameni, dar ei nu-l ascultă, ci îl astupă cu mânie și cu aceeași mânie acționează pentru idealurile lor secularizate.

Când însă vreodată a fost suficientă decât iubirea? Când a fost iubirea singurul factor determinant în a decide dacă ești creștin? În primul iubirea ecumenistă nu este și nu va fi niciodată iubire. Ecumenismul este o ideologie totalitară și asta se vede cu ochiul liber. Toate ideologiile totalitare s-au prezentat la început ca fiind „inovatoare", „create pentru omul nou", sau s-au prezentat ca exponentele unei gândiri „civilizate", care au puterea să scoată oamenii din

„întunecimea” în care fuseseră până atunci. Inclusiv comunismul la începuturile lui s-a prezentat a fi alegerea necesară a omului care își dorește să pătrundă într-o altă eră, mai civilizată și mai „frățească”. Desigur că nu s-a întâmplat asta. Niciodată iubirea și civilizația nu au avut sens în afara adevărului Bisericii. De aceea și marele dascăl, Sfântul Ioan Gură de Aur spunea**:** „De vei vedea vreodată dragostea prigonită, nu-i da crezare în locul adevărului, ci te împotrivește cu bărbăție până la moarte […] nu trăda adevărul nicidecum?” [8]. Adevărul este inerent unei trăiri duhovnicești adevărate, care naște iubirea adevarată, de aceea, același sfânt mai spune**:** „Nu primi nici o învățătură de rea-credinţă din pricina dragostei”[9]. Și Sfântul

[8] Sfântul Ioan Gură de Aur, Epistola Sfântului Apostol Pavel către Romani, Omilia 22, versetul 18, apud http://www.mirem.ro/pdfuri/ecumenism-intrebari.pdf

[9] Sfântul Ioan Gură de Aur, Epistola Sfântului Apostol Pavel către Filipeni, Omilia 2, versetul 10, apud http://www.mirem.ro/pdfuri/ecumenism-intrebari.pdf

Grigorie Teologul a spus că un creștin adevărat trebuie mai degrabă să prefere războiul (sfântul nu se referea aici că trebuie să punem mâna pe arme, aviz „toleranților" care sunt dispuși să arunce cu noroi în orice sfânt pe simplu motiv că nu îl înțelege. Neînțelegerea Sfinților Părinți de către omul contemporan se datorează iubirii sau descreștinării?) decât pacea aducătoare de pagubă duhovnicească.

Cu toate acestea, creștinul zilelor noastre face fix invers. Preferă orice, numai adevărul nu. Trădarea credinței ei o numesc adevărat creștinism, iar adevăratul creștinism e „talibanism", „fundamentalism" și așa mai departe. Asta pentru că în orice sistem totalitar, cei care se opun sunt evident stigmatizați. Din nou la fel a fost în comunism, unde cei care se opuneau comunismului, erau „dușmanii poporului și a bunăstării lui"! Și în sistemul totalitar al Noii Ere, ortodoxul traditionalist, e evident dușman, și perfect de etichetat cu mai multe cuvinte, chiar mai urâte decât cele două de mai sus. Tot ce face „rebelul" creștin azi, face în ciuda avertismentelor Mântuitorului de a urma

calea Sa și de a ține de predanii și mai ales, de a ne feri de lupii în piele de oaie și concepțiile lumești, oricât de drăguțe ar părea ele. Dar asta e cu ecumenismul. „Rebelul" creștin însă mai are și alte alegeri potrivnice căii împărătești a Mântuitorului și a Sfinților Părinți.

Idolii de ieri și idolii de azi

Majoritatea zeilor păgâni au fost nimic altceva decât întruchipări ale patimilor umane (vezi Afrodita, Bacchus și alții). Înnebuniți după plăcere, oamenii chiar și-au zeificat pornirile firii și s-au închinat lor. Dar oare acest lucru ține doar de antichitate? Desigur că nu, din contră, păgânismul renaște tot mai evident. Și nu doar în rândul oamenilor care au renunțat la a avea o viață duhovnicească și sunt indiferenți față de credință. Și „rebelul" creștin a găsit aici un teren să-l amestece pe Dumnezeu cu Mamona, ca și în cazul ecumenismului. Desigur, și ecumenismul intră în categoria idolilor, tot pentru că nu face altceva decât să satisfacă niște porniri pătimașe ale oamenilor (cum ar fi dorința de a se simți „civilizat"). Dar ecumenismul nu este singura

problemă. Sunt oameni care au perceput din a fi anti-ecumenist o modalitate de a-și satisface propriul ego de ortodox. Astfel anti-ecumenismul a devenit modalitatea de a satisface pornirile ascunse filetiste și bigote.

Dar oamenii astăzi zeifică nu doar porniri pe care le asociază creștinismului, ci și persoane, parcă făcându-ne să cerem un nou Plutarh să ne arate alte „vieți paralele" ale actualilor zei. Bunăoară, actualul papă a devenit evident un zeu. Este expresia cea mai reala a omului secularizat. Papa se arăta drept „tolerant", mai vorbește și despre extratereștrii, e blând când vorbește de masoni, își ascunde crucea când se întâlnește cu rabini (din „respect") iar lumea a ajuns să-l vadă ca un adevărat exponent al creștinismului! Lăsând la o parte că papa nu renunță și nici nu pare că are de gând să renunțe la ereziile vechi ale papalității, papa Francisc pare decis să îngroape orice urmă de creștinism printr-o secularizare dusă la extrem. Dar „rebelul" creștin îl idolatrizează, pentru că acest creștin (necreștin) a ajuns să urască creștinismul adevărat, el crezându-se creștin doar

în limita în care ideologia lui îi permite să fie „cool”.

Ar fi multe de spus despre rebelul creștin, dar ideea fundamentală este următoarea: Cine nu ascultă de Sfânta Scriptură, Sinoadele Ecumenice și locale și de Sfinții Părinți, nu poate purta numele de creștin **(Matei 18,17).** Cei care se consideră creștini pentru că aderă la falsa iubire și civilizație ecumenistă e evident că nu au înțeles ce presupune creștinismul. E evident că au uitat de iubirea primordială față de Dumnezeu din care derivă și iubirea pentru oameni, iubire față de Dumnezeu care se manifestă în primul rând prin ascultarea smerită față de Biserică. Cine crede că e suficient să fii „tolerant” fără a împleti toleranța cu ascultarea de Biserică, a pierdut din vedere creștinismul și crede total altceva.

VALORILE OMULUI ŞI SALVAREA UMANITĂȚII NOASTRE ÎN ERA GLOBARIZĂRII

De două ori pe an, ne amintim că trebuie să fim „mai buni" şi ne îndemnăm unii pe alţii în acest sens. Se întâmplă invariabil de Crăciun şi de Paşti. În apropierea acestor două sărbători cruciale pentru umanitatea creştină, a fi bun pare să reprezinte normalitatea. Atunci se fac daruri copiilor instituţionalizaţi din orfelinate, bătrânilor din cămine şi aziluri, familiilor nevoiaşe, bolnavilor din spitale, ne amintim să facem, cu alte cuvinte, ne amintim să fim aşa cum ne vrea Hristos: „Am fost gol şi m-aţi îmbrăcat, însetat şi mi-aţi dat să beau, flămând şi m-aţi hrănit, bolnav şi m-aţi cercetat, închis şi aţi venit la mine". Din păcate, aceste fapte bune le facem de două ori pe an. De ce? Pentru că prăznuirea evenimentelor importante legate de viaţa lui Hristos – Naşterea Sa, Patimile şi Învierea – declanşează în mulţi dintre noi un declic… şi ne venim în fire, aşa cum în fire şi-a venit şi fiul risipitor din splendida parabolă biblică. Binele este, aşadar, în noi,

genetic suntem structuraţi să fim buni şi să iubim binele. Din nefericire, odată trecute sărbătorile sfinte, ne reîntoarcem la răutatea noastră.

Trăim într-o lume măcinată de contradicţii, complicată, în care ceea ce contează este cariera, o casă frumoasă şi desigur bani, dacă se poate cât mai mulţi. Omul de astăzi nu se mai mulţumeşte cu o casă şi, nu de puţine ori, cu un singur loc de muncă. Banul trebuie obţinut din cât mai multe surse – desigur, cu eforturi mari, oboseală şi mult stres – şi pentru asta sacrifică totul, inclusiv o viaţă de familie. De altfel, din ce în ce mai mult în ultimii ani, conform ultimelor sondaje realizate în rândul tinerilor, viaţa de familie este pusă, în ordinea priorităţilor, pe ultimul loc. În această goană cotidiană nu mai vedem când vine primăvara, cu umerii gârboviţi de griji, ne este greu să ridicăm ochii şi să vedem un copac înflorit. Oamenii nu mai zâmbesc, iar agresivitatea este cuvântul de ordine în societatea în care trăim.

Umanitatea din noi este în pericol de dispariţie, umanitatea din noi se împuţinează cu fiecare poftă care se cere satisfăcută şi pe care o

adăugăm pe lista de „priorităţi” care ne guvernează viaţa şi care nu ne lasă loc pentru nimic altceva, nici măcar pentru noi. În aceste condiţii, este, desigur, extrem de greu să înţelegem că a fi om înseamnă altceva, înseamnă mai presus de toate să fii bun şi recunoscător lui Dumnezeu pentru minunata lume creată pentru noi şi căreia îi suntem, vremelnic desigur, oaspeţi.

În această lume devorată de egoism şi de individualism, oarbă la tot ce ne înconjoară aducem pe lume copiii. Dar nici măcar pe aceştia mulţi dintre noi nu îi aducem la viaţă din iubire pentru ei, ci din iubire pentru noi. Nu de puţine ori auzim tinere spunând: „Vreau să-mi fac un copil!” sau „Îmi voi creşte singură copilul”. Ideea de familie monoparentală şi tentaţia traiului în afara instituţiei sănătoase a căsătoriei a făcut ca familia tradiţională să fie din ce în ce mai rar întâlnită.

Nici nu realizăm că toate acestea le facem din lipsă de iubire, din egoism, din răutate, că suntem incapabili de sacrificiu şi de altruismul care ar trebui să ne determine să împărţim totul cu

cei din jur, inclusiv viaţa. Valorile promovate de societatea actuală sunt însă departe de acest ideal.

Familia tradiţională este pe cale de a deveni o utopia. Familia, familia tradiţională creştină, este însă spaţiul în care apare şi se dezvoltă armonios viaţa. Este locul în care copilul învaţă cum să-şi descopere bunătatea înnăscută şi cum să o practice mai departe, de-a lungul întregii vieţi. Acolo, în familie, alături mamă şi de tată copilul învaţă de la mamă ce înseamnă să iubeşti şi să ocroteşti şi învaţă de la tată ce înseamnă şi cât de importantă este dreptatea. În societatea în care trăim copilul învaţă încă de la cea mai fragedă vârstă şi chiar din familie să fie egoist şi „să se descurce în viaţă" pe orice cale. Într-un parc am văzut odată doi băieţei cărându-şi pumni şi picioare unul altuia, nu aveau mai mult de şase-şapte ani, dar păreau – greu de crezut! – orbiţi de ură unul împotriva celuilalt. Am întrebat-o pe o tânără care stătea pe o bancă şi îi privea senină şi mi s-a părut a fi mama unui dintre ei de ce nu intervine. Răspunsul a fost năucitor: „Lăsaţi-l, doamnule, să înveţe să se descurce în viaţă!" În aceeaşi zi, în acelaşi parc, două fetiţe rupeau

florile dintr-un rond – panseluţe care se ofilesc imediat ce au fost rupte –, şi tot acolo, un băieţel venit cu bunicul dădea cu pietricele în porumbeii care se adunaseră să mănânce nişte firimituri de pâine, fără ca bunicul să-i facă nici cea mai mică observaţie! Agresivitatea este prezentă în viaţa copilul de la cea mai fragedă vârstă şi nu de puţine ori este întreţinută şi cultivată chiar de familie, după modelul globalizat al unui egocentrism exagerat.

Trăim într-o lume globalizată, egoistă, care se ghidează după o scară valorică complet bulversată. Sub un bombardament mediatic fără precedent în istoria umanităţii, din partea unor medii care promovează şi ridică la rang de virtute violenţa, şi în lipsa unei educaţii morale sănătoase, într-o lume în care egocentrismul este promovat sub toate aspectele şi pe toate mediile, indiferent de suport, copilul se simte neajutorat. El este viitorul cetăţean al societăţii de mâine. Şi oare cum va arăta această viitoare societate cu indivizi crescuţi în cultul violenţei şi al egoismului?

Nu este însă târziu pentru a repara ceea ce am stricat. Trebuie să începem prin a ne reconsidera părerea despre familie, trebuie să înţelegem că un copil va creşte armonios numai aici, în familie, iar acea familie trebuie să se ghideze după precepte morale sănătoase şi oare unde le putem găsi în altă parte dacă nu în credinţa noastră creştină? Nu trebuie să dăm totul pe tavă copiilor, nu trebuie să facem totul pentru bani, pentru că unele lucruri, cele mai importante, nu au preţ. La răutate să răspundem cu blândeţe, la un cuvânt jignitor cu o vorbă bună, la zgârcenie cu dărnicie, la egoismul cotidian din jurul nostru cu altruism. Să începem cât mai repede posibil să exersăm binele. Vom fi surprinşi să descoperim foarte curând că binele era mai aproape de noi decât ne imaginam, era chiar în noi, era starea naturală din care am evadat.

SĂ NE UITĂM DE SUS LA DUMNEZEU

Uneori, nu ştim ce Dumnezeu avem. Dacă am şti, am fi deja în Împărăţie, fiinţa noastră ar fi îndumnezeită. Din păcate, noi mai degrabă Îl modelăm pe Dumnezeu după mintea noastră. Îl interpretăm după cum ne este nouă viaţa, nu după cum este El. Dar asta nu e o noutate, până şi ucenicii Săi cei mai apropiaţi au fost ispitiţi de maniera lor proprie de a înţelege dumnezeirea. Spre exemplu, într-unul din drumurile Sale spre Ierusalim, Mântuitorul Iisus Hristos a ajuns la un sat de samarineni, unde însă nu a fost primit. Atunci Iacov şi Ioan, fiii lui Zevedeu, L-au întrebat dacă nu ar fi bine să ceară, precum Ilie, să se coboare foc din cer şi să mistuie pe aceşti neprimitori samarineni. Dar El i-a certat: „Nu ştiţi, oare, fiii cărui duh sunteţi? Căci Fiul Omului n-a venit ca să piardă sufletele oamenilor, ci ca să le mântuiască” **(Luca 9, 55)**. Nu aşa, cu teroare şi violenţă, vrea Dumnezeu să-i cucerească pe oameni. Mai mult, „Fiul Omului n-a venit ca să I se slujească, ci ca El să slujească şi să-şi dea sufletul răscumpărare pentru mulţi” **(Marcu 10,**

45). Adică noi tot Îl plasăm undeva sus, sus de tot, ca să fim siguri că nu putem ajunge la El, iar El se tot smereşte, se apleacă spre a ne sluji, spre a se întâlni cu noi în ale noastre.

Evanghelia Sfântului **Luca 19, 1-10** ridică şi această problemă, a raportului în care ne aflăm, la un moment dat, cu Dumnezeu-Omul. După ce a vindecat pe orbul Bartimeu, intrând în Ierihon, Mântuitorul era înconjurat de mulţime multă, entuziasmată de minunea ce se săvârşise. Mai-marele vameşilor (perceptorilor de taxe, adică) – Zaheu, un om mic de statură, căuta să-L vadă pe Iisus. Fiind mic de statură şi mulţime multă între el şi Iisus, acest vameş (lacom şi dispreţuit de comunitate) se urcă într-un sicomor. Acolo, printre crengile acestui copac, reuşeşte să-L vadă pe Domnul care, „privind în sus" **(Luca 19, 5)**, i-a cerut să se „coboare degrabă", spre a-L primi în casa sa. E plină de tâlc această suire în copac a lui Zaheu, cel mai adesea interpretată ca smerenie, căci a riscat să fie umplut de ridicol, făcând acest gest copilăresc, să fie luat în râs de mulţimea care, oricum, nu-l simpatiza. Cert este că, la modul cel mai propriu, Zaheu s-a uitat de

sus la Dumnezeu, la Domnul şi Mântuitorul Iisus Hristos.

Mai sunt şi alte momente din Evanghelie când Domnul S-a lăsat privit de sus. În Iordan, El se pleacă în faţa Sf. Ioan Botezătorul: creatura (omul) îşi pune, astfel, mâna pe creştetul Creatorului. Spre sfârşitul vieţii Sale pământeşti, o femeie a turnat (de sus, se înţelege) mir „de mare preţ" pe capul Domnului **(Matei 26, 7).** La Cina cea de taină, ucenicii se uită uimiţi în jos, la Învăţătorul care se pleacă şi le spală picioarele. Când Petru se opune, Domnul e categoric: altfel „nu ai parte de Mine" **(Ioan 13, 8).** Iar Petru primeşte smerenia Domnului. Iosif L-a coborât de pe cruce, „L-a înfăşurat în giulgiu şi L-a pus într-un mormânt care era săpat în stâncă şi a prăvălit o piatră la uşa mormântului" **(Marcu 15, 46).** În toate aceste situaţii este extrem de interesant de urmărit reacţia celor implicaţi sau a celor de faţă.

Chiar şi când relatează cum va fi la Judecata de Apoi, Domnul face trimitere la chenoza Sa (deşertarea sau micşorarea Sa). Vom fi judecaţi funcţie de cum ne-am implicat în ajutorarea semenilor, pe care Hristos Îi numeşte

„aceşti fraţi ai Mei, prea mici” **(Matei 25, 40)** şi cu care El se identifică – „Mie Mi-aţi făcut”.

Nu te poţi întâlni cu Dumnezeu, nu poţi pune început mântuirii tale dacă nu accepţi pe Hristos Domnul să se micşoreze înaintea ta, ca tu să nu-L mai priveşti ca pe Cineva de neatins, cocoţat în înaltul cerului, ci să-ţi devină atât de accesibil încât să nu trebuiască decât să te apleci asupra Lui. Să primeşti pe Dumnezeu înseamnă, în primul rând, să-I dai voie să Se pogoare în această viaţă a ta, în durerile şi în dorurile tale, în tot iadul tău. Să accepţi să-I dai păcatele tale care să-L acopere cu totul, precum L-a acoperit apa din Iordan. Să torni pe capul Său mirul cel de preţ al iubirii tale, pe care-l cumperi „vânzând” toate bunurile tale; adică să ai totală disponibilitate de a dărui, oricând, de dragul Lui, tot ceea ce ţi se pare că este al tău. Dacă vrei să ai parte de Domnul trebuie să-L laşi, mai întâi, să-ţi spele picioarele; El e singurul care te poate curăţi de toată murdăria cu care fiinţa ta s-a împovărat în contact cu modul de vieţuire pământesc. Să primeşti pe Dumnezeu în viaţa ta înseamnă să te îngrijeşti, precum Iosif „cel cu bun chip”, ca Trupul şi

Sângele Său, jertfit pe Cruce, să fie pus în mormântul trupului tău, cel înnoit prin pocăinţă (spovedanie). Până nu-L primeşti şi nu priveşti, în aceste moduri, la Domnul, adică de sus în jos, nu vei putea să te uneşti cu El deplin şi să ai, apoi, bucuria ucenicilor Săi, care L-au privit cum se înălţa **(Luca 24, 51-53)**. Abia în acest punct ajungând, putem privi la Dumnezeu în sus, cum se cuvine. Dar, abia după tot acest parcurs duhovnicesc, nu vom mai avea privirea celui deznădăjduit că nu poate să urce la Dumnezeu sau a celui ce se simte strivit de slava şi de atotputernicia Lui. Este, acum, privirea celui ce se bucură văzând Calea pe care va urca şi el, „tras" fiind de Domnul **(Ioan 12, 32)**. Iată dinamica mântuirii: Dumnezeu vine către noi, se coboară mai prejos de noi, pentru ca noi să ne putem uni cu El; apoi iarăşi urcă acolo unde Îi este locul (şi de unde, paradoxal, nici nu a plecat vreodată), dar nu de Unul singur, ci împreună cu noi

NE-VEDEREA LUI DUMNEZEU

Trăim într-o lume în care nu putem să-L vedem pe Dumnezeu. Nici măcar atunci când avem referințe directe la prezența lui nu-L putem vedea ca persoană. El e Absentul la care ne referim în permanență, care ne structurează viața, cel puțin în măsura în care pretindem că suntem credincioși. E imposibilă vederea lui Dumnezeu, și totuși trăim numai în vederea realizării întâlnirii cu El. E un paradox sau un nonsens aici?

Nu-L avem pe El, dar avem urmele pe care le-a lăsat în cosmos și în Biserică. Ne mulțumim cu acestea, chiar dacă nu-L avem, propriu-zis, și pe El? Dumnezeu pare că se ascunde, iar noi, cei ce ne pretindem credincioși, suntem un soi de detectivi în căutarea sacrului. Căci viața adevărată, nu vom obosi niciodată să o repetăm, nu se referă la canoane, dogme, ritualuri, chiar dacă le include în mod obligatoriu și pe acestea, ci la întâlnirea cu Dumnezeu, participarea la ospățul pe care îl va face cu noi.

Și totuși, chiar dacă Îl căutăm în permanență nu-L întâlnim niciodată. Iar viața ni

se epuizează în relații cu semenii, pe care le gestionăm mai bine sau mai porst, și cu lumea în care ne e dat să trăim. Chiar dacă încă îl invocăm pe Dumnezeu, ni se pare că ceea ce facem, reducerea vieții la raporturi interumane, ne este suficient. Singurii care pot pretinde că-L caută pe Dumnezeu sunt acei șihaștri care s-au retras din lume, au redus la minim contactul cu oamenii și cu civilizația.

Dumnezeu poate să apară într-o adiere de vânt, ca lui Ilie, dând o stare de liniște și pace, dar nu în persoană, ca prezență concretă cu care să luăm contact.

Dumnezeu se ascunde de oameni, așa cum le pare celor ce ar vrea să Îl vadă? Nu, niciodată! Noi suntem cei care ne pitulăm. Și am început treaba asta încă în rai fiind, când Adam, după ce păcătuise, s-a ascuns între tufișuri. Aruncat din viața paradisiacă într-o lume care-i devenise ostilă, omul e chemat să refacă acea stare primordială, să iasă din ascundere, să se poată înfățișa gol în fața lui Dumnezeu și să nu-i fie rușine.

Viața ne e dată după măsura noastră, ca o afacere între oameni, căci n-am putea să-L vedem direct pe El. Iar între oameni fiind, să putem să recăpătăm acea stare în care să putem să-l vedem direct, să recuperăm sfințenia, tăria ființei înrădăcinate în bine, care datorită acestei fixări va putea suporta vederea lui Dumnezeu în starea de după moarte.

Pe Dumnezeu nu putem să-L vedem direct, dar totodată ne previne că se deghizează în orice om de pe lumea asta care e sărac, năpăstuit, gol, flămând, însetat sau închis. Adică avem imensa șansă de a întâlni oameni asupra cărora să ne putem exercita virtutea supremă, aceea de a face binele. Asta ne face asemănători Lui, ceea ce înseamnă că putem intra în acea stare de compatibilitate încât apropierea să fie posibilă.

Așa ne-am putea explica de ce nu-L vedem pe Dumnezeu, de ce suntem înconjurați de oameni, de ce sunt atâția semeni aflați în nevoi în preajma noastră. Nu știm însă dacă-l vom vedea precum este, după expresia Arhimandritului Sofronie. Depinde dacă vom fi mântuiți sau nu. O vedere clară și certă nu numai că ar anula

credința, dar ne-ar da impresia că am atins maximul posibil, și atunci orice efort de a face binele mai departe ar fi văzut ca inutil.

Nevederea lui Dumnezeu poate fi înțeleasă și ca puținătate ființială, afundare în patimi, care te fac incapabil să stai în preajma Lui și o asemenea interpretare e corectă, cu condiția să nu cădem în disperare, să ne pierdem orice interes pentru mântuire dacă ni se pare că oricum e un scop imposibil de atins.

Nu-L vedem pe Dumnezeu înseamnă că nu putem fi siguri de mântuirea noastră, că trebuie să mai lucrăm, și că toate speranțele ni le putem pune numai în harul lui milostiv. Dar lupta pentru mântuire nu e complet oarbă. Suntem lăsați singuri, dar nu în așa fel încât să nu avem niciun semn și nicio îndrumare. Voia lui Dumnezeu o vestește Biserica, iar în chestiunile personale putem primi îndrumare de la preotul duhovnic. Apoi, îl primim pe Dumnezeu prin tainele Bisericii. Îm fine, ni se descoperă prin hierofanii discrete, adresate nouă personal prin semne și bucurii pe care nimic din viața curentă nu le justifică.

Într-un fel, e mai comod să ai un cod de legi la care să te supui. Le îndeplineai pe acelea cu toată strictețea de care erai în stare și gata, erai salvat. Știai zilnic ce ai de făcut și până unde merg îndatoririle tale. Puteau să fie extrem de multe lucruri de făcut și extrem de grele. Totuși, dat fiind că era o lege care impunea niște prescripții, știai ce ai de făcut și, mai ales, când ești rezolvat.

În schimb însă, în ortodoxie nu există lege, sau e o lege exprimată de Fericitul Augustin: iubește și fă ce vrei. Noi am vrea să facem ce vrem, dar fără să iubim. Chiar dacă ne e drag să zicem că o avem, iubirea e cel mai greu lucru din lume. Ca să o dobândim trebuie să luptăm cu toată zgura din noi, cu toate patimile. Iubirea e totuna cu despătimirea, cu mântuirea, cu îndumnezeirea. E un proces la care ne gândim mereu, în măsura în care suntem creștini, dar pe care și la sfârșitul vieții putem spune că abia l-am început. E ca o datorie infinită în care nu putem spune decât „Doamne iartă-mă” și „Doamne miluiește-mă”.

Ca ortodocși niciodată nu putem avea conștiința liniștită și împăcată. Dar, la fel de însemnat, niciodată nu avem voie să avem vreun stres, vreo grijă oarecare în afară de aceea de a plăcea Domnului.

Înstrăinarea tot mai mare a omului de Dumnezeu, de semeni și de cosmos prin păcate duce, în condițiile secularizării actuale, la o profundă și tot mai grea criză morală și spirituală. Pe de o parte fiecare om vrea să-și extindă câmpul dominării sale asupra celorlalți și asupra lumii, pe de altă parte fiecare om este asaltat de stări psihice (nevrotice) tot mai accentuate datorită patimilor proprii. Criza se extinde implicit și în plan social, astăzi asistând cu stupoare la o amplificare crescândă a fenomenului infractional, la o dezumanizare furibundă a relațiilor interumane (inșelăciune, violență și erotism). Dar aceste consecinte și repetări amplificate ale păcatului strămoșesc provoacă mari daune și în planul cosmic.

Conceptia deistă conform căreia Dumnezeu este separat de lume a provocat și separația (adversitatea) omului față de cosmos. Această

gândire dualistă a dat naștere la structuri și la scheme de dominație care au favorizat exploatarea nemiloasă a naturii de către om. Omul s-a folosit de tehnologie pentru a-și satisface apetitul pătimaș, intervenind iresponsabil în armonia dintre făpturi și creând dezbinare și între ele.

Dezechilibrul introdus de om în natură, în condițiile în care se continuă ritmul actual al secularizării și al poluării, tinde să cuprindă întreaga planetă și să ne înghită pe toți într-o uriașă necropolă. Azi, omul autonom vrea să înlocuiască lucrurile naturale (fructe, flori, peisaje, fenomene) create de Dumnezeu cu simulări artificiale ale calitaăților lor sensibile care dau în aparență simțurilor același efect. Omul autonom și ateu își duce la apogeu autonomia sa, încercând să-și satisfacă plăcerile simțurilor cu produse care să fie numai opera sa. Aproape că și-a creat tot arsenalul necesar unui paradis artificial în care să nu mai aibă nevoie nici de Dumnezeu, nici de semeni, nici de natură, nici de cosmos. Și dacă omul continuă în această directie, victoria diavolului va fi deplină asupra

lui, iar starea de schizofrenie și de alienare a omului va deveni totală.

Ca o reacție la această mentalitate autonomă și secularizată au apărut în Occident o serie de curente și de organizații pacifiste și ecologiste care promovează nu numai niște îndemnuri care să-l sensibilizeze pe om față de fenomenul distrugerii naturii, ci (ceea ce este mai subtil) o întreagă ideologie neopăgână, un ciudat amestec al tuturor religiilor și filozofiilor care se propune lumii ca religie a viitorului. Departe de a-și susține o teorie oficială coerentă, mișcările hippy, flower power, New Age, reprezintă un amalgam confuz ce cuprinde scientismul occidental și misticismul extrem-oriental, teozofia, ocultismul și adorarea naturii.

Nu este de mirare că în rândurile adepților acestei mișcări, revoltați și frustrați de plictiseală și monotonia unei vieți interioare și sociale anormale, există tendința explorării unor domenii existențiale noi, cunoscute sub numele de experiențe paranormale sau extrasenzoriale. Însă aceste experiențe nu au nici un fundament spiritual creștin. O parte din aceste experiente mult

căutate azi țin exclusiv de domeniul fanteziei și al escrocheriei ieftine, o altă parte de domeniul ocultismuluișsi al demonismului și, în fine, o altă parte de domeniul patologicului (de multe ori se și întrepătrund).

De aceea găsim amestecate în aceste experiențe felurite incantații hipnotice și practici de magie și de sugestie, iar adeseori chiar folosirea muzicii și a drogurilor psihedelice. Dar aceste experiențe paranormale nu-i pot aduce omului niciodată viața veșnică și adevărata fericire care nu vin decât prin experiența duhovnicească a iubirii lui Iisus Hristos, Dumnezeul - Om și a semenilor, iubire care nu poate fi dobândită, trăită corect și sporită necontenit decât în Biserică.

Dacă în Occident rupture „iluministă" dintre sacru și profan, dintre viața religioasă (privată) și cea științifică (publică), a creat perspectiva unei antiteze dintre om și cosmos, în Răsăritul creștin, cultura plamadită cu aluatul Ortodoxiei și întemeiată pe dimensiunea liturgică a întregii lumi afirmă nu antiteza, ci solidaritatea dintre om și natură, dintre om ca preot al creației

și lume ca biserică. Socotesc necesar ca civilizația noastră să revină la concepția conform căreia superioritatea omului în comparație cu restul creației nu stă numai în rațiunea pe care o posedă, ci în posibilitatea lui de a comunica, adică de a crea relații de așa natură încât fiecare ființă în parte să fie eliberată de egocentrismul și de limitele ei și să se raporteze la ceva dincolo de sinele propriu, la Cineva de dincolo de lume, la Dumnezeu.

Salvarea omenirii și a lumii din criza în care se zbate azi nu poate veni, deci, decât prin Mântuitorul Iisus Hristos și prin Biserica Sa Dreptmăritoare. Teologia ortodoxă, așa cum susțin și Sfinții Atanasie cel Mare, Maxim Mărturisitorul și Grigorie Palama, afirmă că fără Domnul Iisus Hristos noi nu putem face nimic. Doar unindu-ne real cu El prin Sfintele Taine ale Bisericii, putem conlucra cu El la mântuirea noastră și a lumii.

Cosmologia teonomă ortodoxă nu numai că are meritul de a depăși atât panteismul cât și deismul lumii păgâne și secularizate întrucât afirmă că Logosul divin lucrează neîncetat în

lume și în Biserică prin „harul care îndumnezeiește toate”, dar se și oferă lumii contemporane ca singura soluție de ieșire din criza mondială. Taina mântuirii este, așadar, taina materiei transfigurate în Hristos. Iar acest lucru este dus la desăvârșire prin Duhul Sfant care plinește toate. Mântuirea adusă nouă de Mântuitorul nostru Iisus Hristos are dimensiune cosmică deoarece El a răscumpărat lumea pe care a zidit-o după bunăvoința lui Dumnezeu - Tatăl și prin împreună - lucrarea Duhului Sfânt.

Cosmosul are astfel, potrivit învățăturii ortodoxe, o rațiune și o finalitate euharistică. Universul a fost chemat de Dumnezeu la existență ca participânt la minunata și nesfârșita Liturghie cosmică. Primit de oameni în dar de la Dumnezeu spre a-l lucra (transfigura), cosmosul are menirea de a fi oferit de acestia la rându-le Stăpânului tuturor ca jertfă, ca dar de multumire a Bisericii, pus înainte și afierosit Atotțiitorului prin harul Prea Sfântului Duh. Iar, la plinirea vremii acestui veac, Dumnezeu îl va restitui oamenilor preschimbat și transfigurat întru împărăția Sa, într-un cer nou și pământ nou, plin de lumină și

de har. Trupul înviat al Creatorului întrupat va străluci atunci prin toate ca și centrul real și preaslăvit al atracției și al adorării cosmice care le atrage la Sine pe toate cu dorire negrăită. Iată ce ne mărturisește despre aceasta cartea Revelației **Apocalipsa 21-22** : „Și am văzut cer nou și pământ nou. Și am văzut cetatea sfântă, noul Ierusalim, pogorându-se din cer de la Dumnezeu, gătită ca o mireasă pentru mirele ei, având slava lui Dumnezeu. Și templu n-am văzut în ea, pentru că Domnul Dumnezeu, Atotțiitorul și Mielul, este templul ei. Și cetatea nu are trebuință de soare, nici de lumină ca să o lumineze, căci slava lui Dumnezeu o luminează și făclia ei este Mielul. Și tronul lui Dumnezeu și al Mielului va fi în ea și slugile Lui îi vor sluji Lui. Și vor vedea fața Lui și numele Lui va fi pe frunțile lor. Și noapte nu va mai fi; și nu au trebuință de lumina lămpii sau de lumina soarelui, pentru că Domnul Dumnezeu le va fi lor lumină și vor împărăți în vecii vecilor.”

RELAȚIA CREȘTINULUI CU LUMEA

Există Dumnezeu și exist și eu. Dar, în afară de mine și de El există și lumea, pe care tot El mi-a dat-o mie. Mai mult, m-a făcut stăpân al ei și m-a pus s-o lucrez. Lucrurile par simple, dar nu e așa pentru toți. Există creștini pentru care lumea nu mai există. Contează doar ei, persoana lor particulară și Dumnezeu. Toată munca lor asupra lor înșiși, posturi, privegheri, rugăciuni sunt o afacere privată, cu care nimeni din afară n-are nimic de-a face. Astfel de oameni ar trece (și trec adesea, de fapt) pe lângă cel căzut între tâlhari (parabola samarineanului milostiv Luca 10, 30-36) cu cea mai mare indiferență. Treaba asta, cu oblojitul rănilor și alte ingrijiri paleative, nu e pentru ei. Oricum, acela, dacă „și-a furat-o", a meritat-o el pe undeva, căci cine poate fi fără de păcat pe lumea asta? Cu siguranță i-a provocat el cumva pe agresori. De ce s-ar băga creștinul nostru meritoriu într-o treabă tenebroasă, în care pierde timpul și cine știe ce încurcături se mai ivesc, care nu-l priveste în niciun fel, n-are niciun iz duhovnicesc și nu-i servește la nimic?

Cam acesta ar fi modul de gândire al unui creștin care suspendă lumea. Pentru el, ajutorul dat altcuiva e o abdicare de la menirea sa spirituală. Credința se menține cu fapte înalte, cu spiritualitate. Eu pot să mă feresc de ispitele în care cad majoritatea oamenilor de azi: țin post, nu preacurvesc, aș fi în stare să renunț fără prea mare greutate la pașaport, telefonul mobil, internet și orice altceva dacă îmi dau seama că acestea ar putea să-mi pericliteze libertatea. Și aș mai face orice alte lucruri aș crede eu de cuviință că ar fi sper folosul meu duhovnicesc. Și atunci, de ce m-as mai preocupa de pericolele pe care aceste lucruri le-ar putea aduce pentru alții? E treaba lor cum se descurcă, ei să dea socoteală.

Poți spune că nu te interesează lumea și cele ce sunt în ea, că tu îl cauți doar pe Dumnezeu și cele ce țin de partea elevată, a duhului. Conform acestui tip de gândire, să ne preocupăm de lume este o deviere de la scopul nostru unic, care ne cheamă către Dumnezeu. Dar atunci, ca să fii consecvent cu propriile tale principii, ești ca un sihastru retras în pustie, te hrănești cu rădăcini și bei doar o cănuță de apă pe zi, nu mai ai păreri

despre nimeni și nimic: nici referitor la președintele țării, nici la criza economică, nici la degradarea moravurilor în societate, nici la orice alt lucru, oricât de mărunt ar fi, care se referă la relațiile dintre oameni. Cât timp însă mai ai vreo părere despre oricare dintre acestea și orice altceva, înseamnă că porți încă lumea în tine, că îți pasă de soarta ei, și că nu poți, cinstit fiind cu tine însuți, să spui că ești dincolo de tot ce e lumesc.

Dezinteresul față de lume nu este totuna cu dezinteresul față de cei ce o locuiesc. Poate să nu mă intereseze mulțimea de preocupări frivole pe care le tot au oamenii, dar faptul că aceștia au preocupări frivole nu poate să mă lase indiferent. Este nu doar în datoria mea de creștin ci și în legea iubirii să mă preocup de soarta aproapelui, e firesc să sufăr și eu pentru neputințele lui și să încerc să fac ceva ca să le alin. Nu poate să nu-mi pese că se ascultă atâtea manele sau atâta muzică disco lipsită de noima numai pentru că eu pot să ascult acasă sau la filarmonica Mozart și Debussy. Nu trebuie să ascult și eu muzica proastă, din solidaritate cu semenii mei, dar

trebuie să fac ceva, cât și cum pot, ca și ei să asculte ceva mai bun. Acțiunea mea poate lua diverse forme, dar e clar că trebuie orientată către ajutorul dat aproapelui.

Ispitele ne vin, mai întâi de toate, de la starea noastră păcătoasă, de la învârtosarea în patimi. De aceea și izbăvirea va veni prin lupta cu patimile, pentru care suntem suficient de pregătiți, prin faptul că ne-am făcut creștini. Iar nu prin schimbarea condițiilor pe care lumea exterioară ni le oferă. Prea adesea punem totul pe seama mediului neprielnic care ne înconjoară, facem tam-tam și ne tânguim. Aceste condiții externe, oricât de rele ar fi, sunt zero în raport cu dorința omului de a se mântui. Omul este înzestrat cu o voință liberă. În plus, avem harul botezului, avem exemplele sfinților, avem scrierile Sfinților Părinți. Toate ne susțin în lupta noastră ispitele.

Credința este ca un mers pe sârmă, iar sub noi este o prăpastie gata să ne înghită la fiecare pas greșit. Putem cădea pe o parte făcând din dezinteresul față de lume dezinteres față de semeni. Dar putem cădea pe partea cealaltă făcând din intereseul față de lume ideologie.

Ambele ipostaze sunt din păcate, bogat reprezentate astăzi. De prima variantă a căderii ne-am ocupat până acum. Hai să vedem ce se întâmplă cu a doua.

Lumea ne-a fost dată de către Dumnezeu dintru început. Mai întâi, Domnul ne-a pus într-o grădină, în grădina raiului, cu sarcina clară și precisă de a o lucra. Deci avem de-a face cu lumea și cu munca asupra ei, mai întâi în calitate de stăpâni ai ei, așa cum ne-a fost dat să fim, apoi, după cădere, tot stăpâni, dar, în același timp, și robi, muncind din greu, câștigându-ne pâinea cu sudoare. Iar această muncă a noastră este menită să fie închinată lui Dumnezeu în euharistie: „Ale Tale dintru ale Tale, Ție îți aducem de toate și pentru toate". Așadar, chiar căzuți, menirea noastră rămâne aceeași ca la început: să lucrăm asupra lumii pe care să i-o închinăm apoi lui Dumnezeu.

Lumea este primită de către fiecare concomitent ca dar și ca obligație. De aceea devine necesară lucrarea „euharistica" a fiecăruia înăuntrul ei, ca munca în care contează nu atât rezultatul transformator al acțiunii noastre, cât

realizarea sinelui care se construiește prin intermediul acestei activități. Iar fiecare își face lucrarea după darurile pe care le-a primit.

De aceea lumea nu trebuie ignorată, cum fac adepții spiritualității pure, dar nu trebuie nici ideologizată, cum se întâmplă adesea atunci când ne ocupăm de ea. Ar trebui, ca să gândim corect, să avem gândul pe care îl are Dumnezeu asupra lumii, să avem mintea Lui, să facem lucrul pe care Dumnezeu însuși l-ar face dacă ar fi în locul nostru. Preferăm însă, pentru că e mai facil, să ideologizăm înțelegerea noastră, adică să aplicăm câteva concepte, mai bine sau mai rău, prin ele să înțelegem și apoi să acționăm.

Și dezinteresul și ideologizarea sunt forme false de raportare la lume. Ele ascund realitatea dând impesia că spun ceva despre ea. Dar cum să aflăm calea cea buna? Lucrul nu este deloc simplu, sau este atât de simplu încât noi, cu felul nostru complex de a fi și de a înțelege problemele, nu mai suntem capabili să-l mai vedem. Buna raportare la lume ține de virtutea dreptei socotințe, pe care Dumnezeu e gata să ne-

o acorde, dacă o cerem cu sinceritate și cu smerenie de la El.

OMUL FĂRĂ RĂDĂCINI

În zilele noastre, asistăm neputincioşi la crearea unui nou tip de om, universal, omul fără rădăcini. Societatea modernă are nevoie de oameni fără prejudecăţi, care pot alege dacă vor fi barbaţi sau femei, oameni fără origini, fără istorie, fără tradiţie, fără cultură şi fără Dumnezeu, o umanitate globală decăzută, uşor de manipulat.

Oriunde în lume, se ştie că lucrul cel mai scump de realizat este cel al instruirii, al educaţiei omului, aceasta fiind şi modalitatea de progres şi civilizaţie a omenirii. Ori, Şcoala de ieri şi de azi, nu reuşeşte să transmită generaţiilor mesajele esenţiale, fără de care, duce, inevitabil la o educaţie formală a tinerilor, la generaţii de oameni slab instruiţi, lipsiţi de moralitate, de energie şi optimism, fără putinţa de a acţiona şi a reacţiona, o umanitate decăzută.

Şcoala are tendinţa de a-şi pierde rolul esenţial şi a se transforma într-o Şcoală universală unde copiii învaţă de toate şi nu ştiu nimic. Aşadar, dintr-o Şcoală tradiţională profesionistă

cu rezultate notabile de-a lungul istoriei, recunoscută european şi mondial, s-a ajuns la o Şcoală modernă interdisciplinară, multiculturală, universală, dar cu rezultate mediocre şi copii cu un univers cultural abstract.

Astăzi, din păcate, Universitatea a devenit pentru majoritatea tinerilor un loc de socializare, de distracţii, de amuzament, de pierdere de timp. Goana după bani a prins aripi şi aici: nu se mai dau examene, taxe după taxe, cursuri după cursuri, opţionale sau nu, orice, numai bani să iasă, restul nu contează. Universitatea a devenit o şcoală de specialităţi, unele chiar fără nicio legătură cu vocaţia universitară, fără niciun fel de spirit comun, aşa să fie ceva acolo, nici pomeneală să vină în folosul societăţii, din contra, împotriva acesteia. Dacă cei din generaţia mea reuşeau să fixeze şi să rămână cu aproximativ 20% din cunoştinţele predate la Universitate, astăzi, tinerii nu rămân cu nimic. Încă, mai fac şi câte două-trei facultăţi. Ne mai mirăm că la terminarea facultăţii, nimeni nu-i angajează pe absolvenţi. Aşadar, se urmăreşte crearea tânărului debusolat, care cu două- trei licenţe în mână nu

ştie de unde vine şi unde va pleca, un om fără trecut, cu prezent, dar fără viitor, un om fără istorie, fără tradiţie şi fără un impact asupra societăţii. Dar cel mai mult şi cel mai mult, tinerii din ziua de astăzi suferă de lipsă de sens al vieţii. Ori, se ştie că un om fără Dumnezeu e ca un marinar fără busolă, ca un copil fără tată: nu ştie de unde vine şi unde se îndreată.

În România zilelor noastre, din păcate, are căutare şi este apreciat de societate şi de către mulţimi, omul non-valoare, omul şmecher cu apucături de înşelătorie, minciună, hoţie, omul fără carte, dar care ştie să se descurce, să aducă voturi la partid, indiferent de modalitate, omul dornic de putere cu orice preţ. Oamenii cu educaţie aleasă, cu experienţă, care au făcut ceva folositor pentru societate, oamenii modeşti şi cu bun simţ, oamenii care ştiu, pot şi doresc să facă ceva pentru comunitate, oamenii cu idei, proiecte şi viziuni clare pentru comunităţi, astfel de oameni, nu au loc de cinste în societatea aceasta decăzută.

În romanul său, „Ora 25”[10], preotul și scriitorul Virgil Gheorghiu ilustra, încă de la jumătatea secolului trecut, cumplitele consecinţe pe care le poate genera orice tip de sistem politic în care omul nu mai este tratat ca o persoană, ci doar ca o etichetă pe care poţi scrie, poţi şterge şi iarăşi poţi scrie orice se vrea, absolut după bunul plac. O lume în care mai importantă este fidelitatea faţă de o ideologie, în care e de preferat fanatismul, chiar, în detrimentul compasiunii şi deschiderii faţă de aproapele.

Aşadar, se creează acum, pentru lumea supusă procesului globalizării şi secularizării, un tip de om universal, omul care ştie de toate şi nu ştie nimic, omul înstrăinat de neam şi patrie, omul fără istorie, fără tradiţie, fără Dumnezeu, omul fără rădăcini.

Lumea de azi cultivă, în gradul cel mai înalt, individualismul, egoismul, realizarea de sine și prin sine a omului. Adesea întâlnim

[10] Virgil Ghiorghiu, Ora 25, Editura Omegapres , București 1991
https://maramuresfiliala.files.wordpress.com/.../91943869-ora-25-virgil-...

oameni care spun: am reușit prin puterile mele, am luptat și am învins, am ajuns în frunte. În orgoliul lor nemăsurat ei nu realizează cât de mult datorează celorlalți, celor care le-au fost în preajmă și i-au ajutat. Și nu conștinetizează cât de mult datorează orice ascensiune socială, profesională, de orice fel ar fi ea, unui context de împrejurări care i-au fost favorabile, dar care scăpau oricărui control. Unor astfel de oameni li se pare că sunt deasupra legilor obișnuite, ale vieții sociale sau chiar ale naturii, care guvernează viața noastră a tuturor.

Avem impresia că legile naturale, de pildă, care ne impun un timp de odihnă, sunt niște servituți pe care cu greu le suportăm, ca spirite încătușate în materie, cum ne considerăm noi a fi. De fapt, condițiile acestea materiale, de sub lege, sunt baza pe care putem crește, cu condiția să le împlinim atât cât trebuie. Fără să cădem în robia lor, făcându-le în exces, dar și fără să le nesocotești, practicând un ascetism care ți-ar pune în pericol viața.

Ca să ne depășim această aservire față de materie nu trebuie să ieșim din ea refuzând-o pur

și simplu, ci integrând-o în viața noastră, făcând din ea un suport pe care să ne dezvoltăm în ceea ce avem mai spiritual, mai imaterial. Nu ne putem depăși condiția dacă nu o acceptăm, dacă nu o integrăm și dacă nu o facem să concure la ceea ce e natură pură, biologie inferioară în viața noastră.

Din dorința de a birui, fie asupra naturii proprii, fie în lumea oamenilor, nu mai știm ce înseamnă să ne supunem, sărim peste această etapă, vrem o derogare de la normalitate. N-o să izbândim însă nimic pe calea aceasta. Dacă vrem să învățăm ceva, să-l luăm atunci ca model pe Dumnezeu, care s-a supus în toate și să înțelegem că smerenia nu e o stare excepțională pe care o ating sfinții, ci este, ar trebui să fie, condiția noastră de zi cu zi.

Iisus Hristos însuși s-a supus legii, „chip de rob luând" **(Filipeni 2, 7)** cu toate că, fiind Dumnezeu , nu avea nevoie de aceasta. Astfel că Dumnezeu ne e model în cele ce le avem de făcut, în supunere, în smerenie, în lucrare. Dacă vrem să stăpânim firea sau lumea trebuie să ne supunem lor așa cum însuși Iisus Hristos a făcut.

Prin tendinţele vizibile în Europa, în plan legislativ, ne apropiem vertiginos de o nouă „Oră 25”, una în care totul să fie „prea târziu”, în care să nu mai poţi salva nimic. Căci dacă vor reuşi să corupă copiii încă din fragedă pruncie şi, mai mult, nu le vor oferi şansa unei educaţii construită pe repere spirituale şi valori morale inspirate de textele sacre şi validate de-a lungul secolelor, atunci totul va fi pierdut. Deocamdată, încă nu suntem în acest stadiu, să nu ne panicăm! Faptul că cei ce impun, în genere, măsuri, tendinţe, legi anticreştine şi dezumanizante au destul de multă putere sau susţinere, nu trebuie să ne impresioneze. Dacă „Dumnezeu este cu noi, de cine ne vom teme”? Pe de altă parte, asta înseamnă că nu mai e timp de stat cu mâinile în sân, ci trebuie să acţionăm energic şi prompt; evident, totul doar în limitele legii şi ale bunului simţ, conştienţi fiind „fiii cărui duh suntem” **(Luca 9, 55)**.

Aşadar, timpul trece repede, cele 24 de ore se scurg foarte uşor, iar dacă nu ne trezim la timp, într-o clipită ne trezim zvârliţi în Ora 25! Trăind pe acest pământ, ne facem iluzia că, în

nenumărate rânduri şi moduri noi alegem. Trei sunt însă momentele în care omul poate acţiona, cu adevărat, schimbându-şi cursul existenţei sale. În aceste trei situaţii el poate să rostească, să se exprime într-un mod care să aducă schimbare. Aceste „trei moment” ne sunt relevate de Pilda întoarcerii fiului risipitor **(Luca 15, 11-32)**.

MAI SUNTEM CREȘTINI

Ne numim creștini iar scopul vieții noastre ar trebui să fie acela al căutării lui Dumnezeu. Nimic altceva nu ar trebui să ne distragă atenția, să ne abată de la cursul pe care îl avem de urmat, căci „toată viața noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm", suntem îndemnați să o dăm. Să vedem însă cum noi, creștinii declarați, ne achităm de această treabă a noastră, unică pe care o avem de făcut.

Iar situația de la care pornim este decăderea în trăirea unei vieți creștine. Actele pe care le aduce cu sine credința, cum sunt mersul la biserică, postul, rugăciunea, devin domeniul unui formalism pe care îl acceptăm aproape fără să ne dăm seama. Continuăm să le executăm, le integrăm în viața noastră, fără însă să facem să fie conținutul ei real. În loc să ne trăim propria viață ne lăsăm trăiți de cotidian, facem actele obișnuite fără să ne mai gândim la ele, la semnificația lor. Parcă n-am fi suficient de prezenți în propriile noastre vieți.

Cu siguranță că, dacă acum frecventăm Biserica, a fost, la un moment dat, să nu zic o revelație, dar măcar un fior simțit, o chemare subânțeleasă pe undeva. Am auzit un glas care ne cheamă și căruia i-am răspuns. Datorită acelei chemări am început să mergem pe cale, datorită ei mai suntem acum, încă, pe ea. Numai că lucrurile n-au rămas ca la început. Energia vitală de atunci s-a stins treptat, iar acum continuăm să acționăm mai mult din inerție, mai degrabă mânați decât din inițiativa proprie.

Această chemare pe care o simte orice credincios -dacă n-ai simțit-o niciodată este ca și cum te-ai fi născut direct bătrân și plictisit de viață- este atingerea Duhului, suficientă ca să ne aducă la viață, dar neîndestulătoare ca să ne mențină, mereu, în ea, dacă noi, fiecare în parte, nu mai facem nimic. Căci impulsul inițial este copleșit de inerțiile vieții. Este asemeni seminței pusă de semănător în pământ, dar care ba e cuprinsă de buruieni, ba e căzută pe piatră și nu reușește să prindă rădăcină adâncă, să crească și să aducă roadă așa cum se cuvine.

După acest impuls inițial Duhul se retrage. La sfinți e prilej de mari și intense căutări, de zbateri interioare puternice. Dumnezeu ne „părăsește" ca să ne lase nouă, copiii Lui, un spațiu de creștere, de dezvoltare. Dacă Duhul ar poposi în permanență asupra noastră am rămâne nevolnici. O mamă care nu-și lasă copilul din brațe nu poate să-l învețe să meargă. Chiar dacă la început va cădea, se va lovi, poate va și plânge, aceste lucruri sunt spre binele lui. Iar copilul le va înțelege mai târziu, când va crește. Așa și Dumnezeu ne lasă singuri pe noi, așteptând să creștem și să-l chemăm apoi. Numai că nouă a început să ne placa această singurătate, ne-am adaptat de minune ei, iar acum n-am știi să ne întoarcem la Cel pe care îl tot invocăm verbal. Am învățat să mergem singuri, ne-am maturizat, iar acum pare că nimic nu ne mai lipsește.

Noi, nesfinții care nu vrem să devenim sfinți-mare păcat asta- ne mulțumim cu puțin. Cu atât de puțin, încât nu mai căutăm nimic, ne vedem de viața noastră și suntem mulțumiți cu ceea ce avem. Ne-am obișnuit cu hrana atât de puțină și de proastă încât, dacă cineva ar încerca

să ne hrănească normal, ne-ar da peste cap tot metabolismul.

Ceea ce ne lipsește nouă este căutarea. Ne afundăm în viață așa cum e, fără să încercăm s-o înțelegem, să-i căutăm resorturile mai adânci. Nevoia de cunoaștere este înlocuită cu plăcerea confortului sau efortul pentru obținerea lui. Vrem să ne simțim bine în lume și de aceea facem ca preocupările zise religioase să se armonizeze cu viața noastră aflată în totală dizarmonie cu Cuvântul Domnului.

Este adevărat că apar, din când în când, și impulsuri spre bine, o predică auzită la biserică, un gând bun, o lectură, o întâmplare povestită de cineva pot să ne stârnească râvna amorțită, să ne scoată din inerția în care ne mișcăm și suntem. Avem o tresărire, ne amintim de vremurile bune din trecut, ne dăm seama că am lăsat-o un pic cam moale, vrem să trecem la fapte. Dar avem mare grijă ca asemenea îndemnuri spre bine să se stingă repede. Altfel ce ne-am face? Ar risca să ne modifice felul în care ne folosim de viața ce ne-a fost dată, ne-am simți vizați prea personal și

ar trebui să acționăm. Or, așa ceva nu mai vrem, nici nu mai credem că am putea.

Lucrurile care ne înfrâng cerbicia nu pot s-o facă însă pentru prea mult timp. Vibrăm la anumite evenimente, ne place când la sfintele moaște se strâng mulți oameni, suferim când Biserica e atacată și am vrea să facem ceva ca să o apărăm. Cam acestea sunt lucrurile care ne miscă și care ar putea să ne impulsioneze. Ele reușesc să spargă, pentru un timp, barajul imens construit de inerțiile cotidianului, ne fac să retrăim ceva din energia începutului credinței noastre. Dar încet-încet, lucrurile își reintră pe făgașul lor anost, pe care vor curge până la următorul eveniment.

Ca să ne mai dezmorțim susținem acele idei care provin dintr-o morală creștină cum sunt căsătoriile heterosexuale, lupta împotriva avortului, predarea religiei în școli, finanțarea de către stat a cultelor religioase. Uneori avem sentimentul că susținând astfel de lucruri, în discuții cu prietenii sau prin postări pe facebook, sau fiecare cum poate, ne-am făcut datoria. Această apartenență la cei ce susțin aceleași idei e

însă de ajuns? Poate înlocui această manifestare publică a credinței lipsa trăirii ei lăuntrice?

Ne simțim insuficiența, dar și mai abitir resimțim lipsa energiei de a lupta cu ea. După câteva zbateri de tinerețe ne complacem în cotidianul anost, căutând să avem de la el toate beneficiile. Dacă e să mai propășim cumva, atunci preferăm să o facem pe orizontala vieții sociale decât pe verticala care ne-ar duce către cer. Fără să ne placă să recunoaștem asta, vedem că ne complacem în păcat ca în starea noastră naturală. Ne intra în sânge și nu mai putem să mai scăpăm de el, iar ca să eliminăm obiecția de conștiință- conștiința fiind pârâsul nostru cel mai de temut- începem să ne modelăm felul de a gândi astfel încât să includă păcatul ca pe un lucru firesc. Ne găsim scuze și îndreptățiri pentru felul în care suntem și pentru ce facem, iar atunci chiar că nu se mai poate îndrepta nimic.

Ne mișcă scrierile Sfinților Părinți, ca și cele ale părinților mai recenți, știm că se vorbește despre viața noastră, despre ceea ce ar trebui să facem fiecare dintre noi. Le găsim relevanța dar nu putem să le imaginăm aplicabilitatea. Ne

mișcă uneori, spuneam, dar nu știm încotro să mergem, ne îndeamnă la faptă, la curățirea de zgură care s-a depus pe sufletele noastre, dar nu mai știm modul cum se face aceasta, cu toate că auzim mereu vorbindu-se despre curățire.

E o anumită incongruentă în actele noastre. Poți fi creștin și să citești literatură, nu neapărat creștină, dar neapărat bună. Nu se potrivește credința cu un roman prost. Poți privi filme, dar nu telenovele. Poți asculta muzică, nu doar Bach și Mozart, dar în niciun caz manele. Calitatea proastă a culturii de care ne împărtășim denotă o credință slabă, fără ca o cultură bună să indice neapărat o credință bună. Dar măcar o cultură care depășește zona kitsch-ului pune câteva întrebări esențiale, ne poate pregăti pentru problematica pe care credința o aduce în viața noastră.

Există două realități paralele: una e a lecturilor duhovnicești, care ne prezintă posibilitatea vieții celei adevărate, iar alta e a vieții concrete pe care o ducem zi de zi. Aproape că nu există puncte de atingere între cele două. Știm că lumea aceasta nu e singura realitate

posibilă, dar nu mai știm cum să trecem dincolo de cotidian. Nu ne convine dar nici nu știm cum să ieșim din el. Suntem blocați, nu putem merge spre ce tânjește inima noastră în adâncul ei și atunci, cum nu putem sta pe loc, ne lăsăm preocupați de nimicurile acestei lumi. Ajungem astfel să le dăm o importanță mult prea mare, să ne depunem la picioarele idolilor acestei lumi toată truda noastră.

Nu putem trăi numai în biserică, numai cu gândul la Dumnezeu. Exigențele cotidianului ne impresoară de peste tot, iar noi trebuie să îi facem față cumva. Am putea însă să transformăm acțiunea noastră de după mersul la biserică în „liturghia de după liturghie". Viața noastră creștină ar trebui să se continue, să fie integrată în toate actele noastre zilnice. În loc de asta însă, e o întreagă prăpastie între credința noastră și viața, între ceea ce mărturisim prin Crez și ceea ce făptuim.

Nu știm cum să facem față situației existențiale în care ne aflăm, și de aceea trăim dedublați în personajul care crede în Dumnezeu și se roagă și personajul care trăiește viața zilnică.

Încercăm să-i cuplăm pe cei doi, dar dacă reflectăm măcar puțin ne dăm seama că nu suntem chiar atât de coerenți pe cât ne inchipuiam noi că suntem.

Atingerea credinței ne scoate din ale noastre. Treptat însă, din păcate, ne revenim. Dorul nestins pe care-l simțim la un moment dat, auroral, al vieții, începe totuși să se stingă. Cădem în formalism, nu se poate să nu fim formaliști după câțiva ani de frecventare a credinței, iar dincolo de fațada creștină vechi patimi încep, treptat, să își facă apariția.

Pentru un necredincios moartea e teroare pură, de aceea preferă să nu se gândească la ea. Pentru creștin ea însă este izvor de acțiune. E un termen limită care nu știu când va veni, dar știu că atunci voi avea de dat socoteala, deci va trebui să acționez. Mă las pe tânjala din sentimentul ambiguu că sunt limitat în timp ce nu-mi simt limitarea supremă, care e moartea.

Cum să ne îndreptăm? Să nu luăm seama la vocea proprie, la ce simțim noi înșine. Să ne încredem mai mult în ce ne spun alții, în vocea sfinților, decât în ce simțim, pipăim,

experimentăm noi. Credem, dar cu o credință șchioapă. Să lucrăm ca și cum am fi credincioși pe de-a-ntregul, ca și cum ne-am și împărtăși de Duhul cel Sfânt, așa cum spunem în rugăciunile noastre. Iar apoi, după un timp de lucrare, poate mulți ani, îl vom și primi de-a binelea.

Secretul succesului vieții stă în muncă, în „păstrarea râvnei". Sigur că în timp se adaugă oboseala, plictiseala, frustrări, sigur că impulsul inițial începe să se tocească, sigur că forțele inerțiale, reactive, sunt mai puternice decât noi și nu putem decât să ne complacem în repetarea stereotipă, zi de zi, a aceluiași program, chiar și în cele duhovnicești. Dar nu trebuie să disperăm. Să ne facem doar datoria. Să trecem prin viață ca evreii prin deșert: patruzeci de ani s-au târât de colo până colo, au mai cârtit, mulți au și murit dintre ei, dar au ajuns, într-un final, în Pământul Făgăduinței. La fel și pe noi ne va conduce Dumnezeu dacă vom ști să fim răbdători, să le suportăm toate, dar să ne păstrăm, mereu, pe „Cale".

Omul este creat de Dumnezeu, menit să fie cu Dumnezeu. Dar el, pe măsură ce crește, poate

să spună, precum fiul risipitor: „tată, dă-mi partea care mi se cuvine din avere” **(Luca 15, 12).** Apoi să se depărteze de Cel ce l-a adus din nefiinţă la fiinţă. În spatele acestui gest se ascunde o crimă cumplită. Omul vrea să fie dumnezeul propriei sale lumi, nu mai vrea să accepte nici un fel de tutelă. În gestul fiului risipitor, precum şi în gestul oricui întoarce spatele divinităţii, putem desluşi un mod de a-I spune lui Dumnezeu: „Mori! Nu mai vreau să fii prezent în viaţa mea. Nu vreau să Te mai văd în faţa ochilor mei!”.

Acesta este acel moment în care omul acţionează asupra relaţiei cu Dumnezeu, rupând legătura cu El. Iniţiativa este a sa, a lui Dumnezeu este acceptarea, din iubire şi din respect pentru libertatea omului. Iar această acceptare a culminat cu primirea cumplitei morţi de pe Cruce.

Vrând să devină liber de orice formă de autoritate, chiar şi faţă de iubitoarea autoritate părintească, omul ajunge sclav. Fiul risipitor a ajuns slugă la porci. Mai ales în zilele noastre, omul doreşte să fie „liber” într-un sens care-l înrobeşte. Pentru că el vrea să nu dea socoteală nimănui, să nu slujească nimănui, nici măcar lui

Dumnezeu. Iar consecinţa este că ajunge să fie robit de o patimă, de o idee, de o altă persoană – de diavol, în ultimă instanţă. Nevoia de a avea stăpân este înscrisă în noi. Putem alege să nu slujim lui Dumnezeu şi ajungem, astfel, fără excepţie, într-o robie cumplită. Când aleg însă să fiu rob al lui Dumnezeu, atunci mă încredinţez sub stăpânirea Celui ce nu-şi doreşte robia mea, ci doar să mă elibereze, să-mi redea libertatea întru care m-a creat.

Fiul risipitor, când şi-a venit în fire, a zis: „câţi argaţi ai tatălui meu sunt îndestulaţi de pâine, iar eu pier de foame! Mă voi scula şi mă voi duce la tatăl meu şi-i voi spune: tată, am greşit la cer şi înaintea ta şi nu mai sunt vrednic să mă numesc fiul tău. Fă-mă ca pe unul din argaţii tăi” **(Luca 15, 17-19)**. Adică a înţeles că are de ales între doi stăpâni, cum omul are de ales între Dumnezeu şi satana. Dar „mai bună este o zi în curţile Tale decât mii. Ales-am a fi lepădat în casa lui Dumnezeu, mai bine, decât a locui în locaşurile păcătoşilor” **(Psalmi 83, 11)**. Aici ne este descrisă etapa de conştientizare din partea omului; el este cel ce decide să reactiveze relaţia

cu Dumnezeu, punându-se pe sine în postura de „rob al Domnului”. Deşi nu pare a fi prezent, Dumnezeu este Cel Care face, în fapt, posibilă refacerea distanţei: El nu doar că permite să fie străbătut drumul înapoi spre casă, este Însăşi Calea parcursă de la roşcove la pâine.

Întâlnirea cu Dumnezeul cel viu nu poate avea loc decât în chipul surprins de pilda întoarcerii fiului risipitor. Când s-a reîntâlnit cu tatăl său, acesta a spus: „tată, am greşit la cer şi înaintea ta şi nu mai sunt vrednic să mă numesc fiul tău” (**Luca 15, 21)**.

În cel de-al treilea moment, cel de întâlnire propriu-zisă, cel al desăvârşitei apropieri, iniţiativa aparţine lui Dumnezeu, Cel ce nu doar că primeşte întoarcerea omului, ci chiar aleargă spre acesta. Omul nu trebuie decât să se plece în faţa Sa, pentru ca Dumnezeu să poată să cadă pe grumazul lui – adică Dumnezeu redevine cap al omului (Hristos este cap Bisericii).

Acestea sunt momentele în care ceea ce decidem ne schimbă cursul vieţii. Ceea ce se întâmplă între ele este doar curgere firească; oricât de multe lucruri ni s-ar întâmpla, ele nu

sunt decât consecinţe ale acelei alegeri deja făcute. O dată plasaţi pe o anumită traiectorie existenţială, funcţie de direcţia aleasă, nu putem decât fie să ne adâncim în căderi, sărăcind de viaţă – când ne depărtăm de Dumnezeu, fie să ne tot ridicăm, înveşnicind clipa întru bucurie – dacă ne tot apropiem de El.

Aşa cum am văzut, fiecare dintre cele trei alegeri este declanşată şi însoţită de către un cuvânt, izvorând din modul în care înţelegem să folosim libertatea noastră. În cele trei paradigmatice adresări ale fiului risipitor, chiar şi în vorbirea cu sine însuşi, apare cuvântul „tată", încă de la începutul rostirii. Deloc întâmplător! Mai ales în astfel de momente, omul nu poate face abstracţie de filiaţia sa cerească. Chiar dacă ne depărtăm sau ne apropiem de Dumnezeu, noi suntem marcaţi definitiv de faptul că suntem fiii Cuiva – fii ai Tatălui ceresc. Cum zice psalmistul: „dumnezei sunteţi şi toţi fii ai celui preaînalt" **(Psalmi 81, 6)**.

Asta ne defineşte, în esenţă, pe noi, ca oameni. Iar faptul că ni se mai spune în Scripturi că „Dumnezeu a stat în dumnezeiască adunare şi

în mijlocul dumnezeilor va judeca” **(Psalmi 81, 1)** e şi mai cutremurător. Pentru că judecata noastră – adică fixarea definitivă într-o anume relaţie cu Dumnezeu, depinde de alegerile noastre, de opţiunile noastre ferme, care sunt exprimate în cuvinte. Un cuvânt te poate apropia sau depărta de Dumnezeu, îți poate hrăni viaţa sau te poate duce spre înfometare. Ar trebui să ne şi înfricoşeze, văzând cât de lesne putem cădea, dar şi să ne bucure: între noi şi Dumnezeu este o distanţă mai mult decât accesibilă, e cale doar de un cuvânt: „Tată”.

IUBIREA CÃUTATÃ ÎN AFARA LUI DUMNEZEU

La una dintre agapele noastre , un tânăr a ridicat înaintea celor din biserică o serie de întrebări, cărora am încercat, cei de faţă, să le dăm un răspuns. Pe scurt, frământările acestuia au fost împărtăşite prin interogaţii de genul: „De ce Dumnezeu m-a adus la existenţă fără să mă întrebe? De ce nu pot fi în comuniune de iubire cu ceilalţi fără El? De ce trebuie să ascult de Dumnezeu, ca o slugă, să împlinesc poruncile Lui ca să pot dobândi cele bune pentru mine?" Aş dori să sintetizez cumva, posibilele răspunsuri, asupra cărora am mai reflectat între timp. În plus, cred că dialogul nostru trebuie făcut public, putând fi util şi altora, ce caută cu aceeaşi onestitate un cuvânt edificator, un reper în aceste învolburate interpelări metafizice.

Nu e prima dată când sesizez cât de eronată este imaginea pe care ne-o facem despre Dumnezeu. Cel mai adesea, oamenii vorbesc despre El fără a se strădui o clipă să-L cunoască aşa cum S-a descoperit El nouă, nu cum li se pare

oamenilor că ar fi El. Aşa se face că lumea Îl poate descrie pe Dumnezeu şi ca fiind un tiran ce acţionează discreţionar, care nu dă o libertate reală oamenilor, întrucât ne vrea dependenţi de El, pe scurt un Dumnezeu gelos şi răzbunător. E drept că la o astfel de imagine (deformată) contribuie decisiv şi modul în care părinţii sau alte persoane şi-au exercitat autoritatea asupra noastră de-a lungul vieţii noastre, din cea mai fragedă pruncie.

Dar, indiferent de modul în care ne-a fost modelată percepţia asupra divinităţii, cu toţii avem la îndemână adevărata imagine a lui Dumnezeu în persoana tatălui care, fără nici o obiecţie sau condiţionare, îi dă fiului risipitor partea sa de avere **"Luca 15, 11-32)**. Fiecare dintre noi am primit ,,partea ce ni se cuvine din avere".

Adam a ales să nu asculte de Dumnezeu, dar Adam nu a ales să fie Adam (adică să existe) – iată poate cea mai delicată problemă a teologiei. Cum poţi explica unui om că a fost adus din nefiinţă la fiinţă sau că a primit o viaţă şi darul sacru al libertăţii fără acordul său? Omul ia

existenţă cu trup şi suflet deodată, acestea iau naştere împreună, deci nu se poate vorbi despre o preexistenţă a sufletului (ca în platonism). Dar sunt gânditori creştini care sugerează totuşi un soi de existenţă a noastră din veşnicie (ca persoană sau ipostas, ca un fel de ,,gând" al lui Dumnezeu?), considerând că ar fi nedrept să venim pe lume printr-un act unilateral al Creatorului, fără ca noi, creaturile, să ne fi dat – în deplină libertate! – un acord în acest sens. Dincolo de toate aceste consideraţii, e necesar să fim cât se poate de pragmatici la acest capitol: să acceptăm faptul că existăm şi să ne canalizăm eforturile spre a vedea ce facem cu această viaţă a noastră, trăindu-o deplin şi înţelegând că nu putem obţine, pe cale discursivă, un răspuns cât de cât satisfăcător la întrebarea fundamentală a metafizicii: „de ce este, de fapt, fiinţare şi nu, mai curând, nimic?" (în varianta formulată de Heidegger). La urma urmei, dacă nu am exista, cine ar mai ridica astfel de întrebări? Şi dacă tot nu vrei (nu-ţi trebuie) viaţa pe care tu recunoşti că ai primit-o de la Dumnezeu, de ce nu i-o dăruieşti Lui înapoi?

Când ascult şi împlinesc poruncile lui Dumnezeu, nu mă înjosesc şi nu mă las înlănţuit, ci dimpotrivă, caut să fiu eliberat. Adevărul mă eliberează, iar cuvintele Lui sunt cuvintele vieţii veşnice, nu cuvintele morţii. La urma urmei, ce mă învaţă rău Dumnezeu? Ce-mi dăunează din învăţătura Lui? Singurul afectat este, în ultimă instanţă, orgoliul meu nemăsurat. Nu degeaba ne spune Domnul: „cuvântul Meu nu încape în voi” **(Ioan 8, 37).** Dacă aş privi cu onestitate în mine, aş vedea că, dacă nu ascult de Dumnezeu, de cineva sau de ceva tot ascult, până la înrobire: fie de alţi oameni, fie de demoni, fie de plăsmuirile minţii mele.

Revenind la pilda fiului risipitor, vedem că avem pe Dumnezeu-Tatăl care ne încredinţează, fără rest, tot ceea ce „ni se cuvine” să avem. Nici nu ne urmăreşte ce şi cum facem, nici nu caută să ne împiedice din a ne risipi averea atunci când noi „trăim în desfrânări”. Libertate totală! Ne consumăm propria-ne existenţă şi ne cheltuim cum vrem noi darurile primite de la Dumnezeu. Chiar şi după ce acestea se epuizează cumva, nu dispărem în neant, ci continuăm a exista. Ba chiar

putem fi într-un soi de „comuniune” cu cei la care ajungem slugă (ca paznici la porci). Nu ne împiedică Dumnezeu, aşadar, să fim în comuniune cu altcineva, problema este că oamenii nu au ce să ne ofere: ajungem să ne „consumăm” unii pe alţii, să ne săturăm unii de alţii. Dragostea oamenilor este limitată, condiţionată, fluctuantă. Singura constantă este iubirea desăvârşită şi jertfelnică a lui Dumnezeu. Dacă vrem comuniune în iubire dar fără Dumnezeu, putem obţine o „comuniune” cam de genul celei care mai există şi acum între legiunile de îngeri căzuţi: fiecare vrea să stăpânească pe cineva, nimeni să slujească tuturor.

Şi dacă tot vrei comuniune cu oamenii, de ce tocmai pe acest Om (Iisus) vrei să-L excluzi? Mai ales că El nu a venit ca să ne înfricoşeze, să ne supună (nici măcar prin puterea minunilor), ci tocmai spre a ne sluji, spre a ne spăla picioarele pierdute prin praful pământului, a venit spre a-Şi da viaţa Sa pentru ca noi să avem viaţă din belşug! Iată Dumnezeul a Cărui iubire o refuzi. Hristos este locul prin excelenţă al întâlnirii noastre depline în comuniune. În El ne putem

regăsi, ne putem cunoaşte, ne putem iubi unii pe alţii. Nu există, dragii mei, iubire în afara lui Dumnezeu. E ca şi cum am vrea să iubim... în afara iubirii!

IBEȘTE PE VRĂȘMAȘI, DAR URĂȘTE PE AI TĂI

Nu puţine sunt cuvintele din Evanghelii care, desprinse din context, pot fi smintitoare sau, în cel mai fericit caz, ne pot pune serios pe gânduri. Unul dintre ele este şi cel pe care Mântuitorul Îl rosteşte ca un fel de concluzie la parabola celor chemaţi la cina cea mare (**Luca 14, 16-24)**, dar care refuză această invitaţie invocând diferite motive (ţarină, cinci perechi de boi, femeie). Imediat ce rosteşte această pildă, Iisus se întoarce către acele „mulţimi multe" care mergeau după El şi le aruncă un cuvânt cu anevoie de digerat: „Dacă vine cineva la Mine şi nu urăşte pe tatăl său şi pe mamă şi pe femeie şi pe copii şi pe fraţi şi pe surori, chiar şi sufletul său însuşi, nu poate să fie ucenicul Meu" **(Luca 14, 26)**. Într-un alt context, Domnul rosteşte un cuvânt la fel de categoric: „Nu socotiţi că am venit să aduc pace pe pământ; n-am venit să aduc pace, ci sabie. Căci am venit să despart pe fiu de tatăl său, pe fiică de mama sa, pe noră de soacra sa. Şi duşmanii omului (vor fi) casnicii lui"

(Matei 10, 34-36). Aceste afirmaţii atât de categorice ale Fiului lui Dumnezeu par a fi în contradicţie cu învăţătura Sa despre iubirea creştină. Pentru că Mântuitorul aduce această noutate absolută în istoria umanităţii, anume iubirea de vrăjmaşi. Fericitul Augustin constată, comentând locul din Luca 14, 26, că avem de a face cu un paradox: Cel ce ridică porunca iubirii la o înălţime dumnezeiască, spunând: „Iubiţi pe vrăjmaşii voştri, binecuvântaţi pe cei ce vă blestemă, faceţi bine celor ce vă urăsc şi rugaţi-vă pentru cei ce vă vatămă şi vă prigonesc” **(Matei 5, 44)**, pe de altă parte cere să ne rupem de cei dragi, ba chiar să „urâm” tocmai pe cei mai apropiaţi ai noştri, pe cei din familie.

Cum vine asta: „Iubeşte pe vrăjmaşi, dar urăşte pe ai tăi?” Cu atât mai mare este nedumerirea, cu cât – tot în Evanghelii –, Hristos reia şi întăreşte una dintre cele zece porunci veterotestamentare, anume: „Cinsteşte pe tatăl tău şi pe mama ta şi să iubeşti pe aproapele tău ca pe tine însuţi” **(Matei 19, 19)**. Nu poate fi, aşadar, vorba despre a „urî” pe cei din familia noastră în sensul în care poate înţelege un om obişnuit ura.

Nu e în duhul şi în logica textului evanghelic. Sentimentul de ură ce poate să apară între copii şi părinţii care-i abuzează (traumatizează) sau între fraţii care se luptă unii cu alţii prin tribunale pentru a-şi împărţi o bucată de pământ primită drept moştenire nu este din aceeaşi categorie cu „ura" despre care vorbeşte Iisus. Căci Dumnezeu nu poate să îndemne pe nimeni la nici un fel de violenţă sau de luptă pentru dobândire de bunuri pământeşti. Încât un mod de a înţelege această cerinţă de a „urî" pe cei din familie (dacă dorim să ne asumăm condiţia de ucenici ai lui Hristos) ar fi acela de a primi să nu-i iubim mai mult pe ei decât pe Dumnezeu, mai ales dacă suntem puşi în situaţia de a face o astfel de alegere. E ceea ce Mântuitorul ne spune în prima dintre evangheliile sinoptice: „Cel ce iubeşte pe tată ori pe mamă mai mult decât pe Mine nu este vrednic de Mine; cel ce iubeşte pe fiu ori pe fiică mai mult decât pe Mine nu este vrednic de Mine" **(Matei 10, 37)**. Acest gen de alegere se observă cel mai bine atunci când cineva intră în mănăstire, iar părinţii săi se întristează, considerând că, prin acest gest, cel ce aspiră la „îngerescul chip" al călugăriei s-ar

lepăda de familia sa, ar dovedi lipsă de recunoştinţă faţă de cei ce l-au crescut şi care aşteaptă de la el un sprijin la bătrâneţe, să le facă bucuria de a avea nepoţi.

Această interpretare nu acoperă însă întreg înţelesul poruncii de a „urî" pe cei de o rudenie cu noi; chiar şi dacă am considera că ceea ce vrea să spună Iisus este că trebuie să iubim atât de mult pe Dumnezeu încât, pe lângă această uriaşă iubire, dragostea ce o purtăm alor noştri pare, prin contrast, mai degrabă un soi de ură. O imagine care se înrudeşte cu aceea în care noi descriem lumina taborică a slavei lui Dumnezeu ca fiind atât de orbitoare încât face ca lumina materială a soarelui să pară întuneric. Ca să pătrundem mai adânc înţelesul versetului de la **Luca 14, 26**, să observăm că aici se vorbeşte fie despre relaţii de rudenii de gradul zero („pe femeie", adică pe soţie), de gradul unu (pe tată, pe mamă, pe copii) sau de gradul doi (pe soră ori pe frate). Nu se spune nicăieri să urăşti pe vecin sau pe altcineva cu care nu ai fi într-un grad de rudenie atât de strâns. De unde putem înţelege că „ura" la care „instigă" Hristos este, de fapt, un soi de moarte,

de sfârşit al oricărei relaţii de sânge. Este vorba despre pregătirea creştinului de a intra în Împărăţie, căci „la înviere, nici nu se însoară, nici nu se mărită, ci sunt ca îngerii lui Dumnezeu în cer” **(Matei 22, 30)**.

Pe de altă parte, noi spunem, în limbajul obişnuit, vorbind despre părinţii noştri, că „îi iubim pentru că ne-au dat viaţă”, după cum îi iubim şi pe cei cărora „le-am dat viaţă”. Or, viaţa noastră vine doar de la Dumnezeu, iar Singurul Căruia I S-a dat să aibă „viaţă în Sine” **(Ioan 5, 26)** este Fiul Omului. De aceea suntem chemaţi la a conştientiza Cine este adevăratul izvor al vieţii noastre. Prin „ura” care ne desparte de ai noştri spre a fi liberi să ne lipim de Hristos, noi ne rupem, de fapt, de Adam cel vechi, de arborele nostru genealogic care-şi are rădăcina în acest protopărinte al tuturor, spre a ne altoi pe Adam Cel nou, Cel Care a zis: „Eu sunt viţa, voi sunteţi mlădiţele. Cel ce rămâne întru Mine şi Eu în el, acela aduce roadă multă, căci fără Mine nu puteţi face nimic” **(Ioan 15, 5)**. Căci ura separă doi oameni, iar iubirea îi ţine împreună. Ura – în sensul cristic – e această tăiere de relaţie întru

altoirea ca mlădițe ale Viței ce ne hrănește cu seva vieții veșnice. E o moarte urmată de o naștere din nou (botezul). Iar această mișcare nu ne îndepărtează de oameni, cu atât mai puțin de rudeniile noastre de sânge, căci în Hristos fiind putem să îi iubim mai mult, mai altfel decât îi iubeam înainte. Nu e un salt doar cantitativ, cât mai ales calitativ, căci îi iubim nu cu dragoste pământească, firească, ci cu iubire desăvârșită, cristică – acea iubire care nu se lasă condiționată de nimic și care este oricând gata de jertfă pentru celălalt. Încât, iată cum „ura" despre care am tot vorbit se relevă a fi, în fapt, o specie de iubire extremă.

Ce se întâmplă în momentul în care cineva își asumă cuvintele consemnate de Sfântul Apostol și Evanghelist Luca, cum anume se manifestă această „ură", la modul concret, în viața unui om care dorește să fie ucenic al Domnului. Pentru aceasta îmi voi lua, în cele ce urmează, ca reper cuvintele unei persoane care mi-a scris un mail, împărtășindu-mi din trăirile sale, din cele învățate pe când stăruia să împlinească acest cuvânt al Mântuitorului.

A „urâ” pe părinţi înseamnă să urăsc ceva ce am dobândit prin învăţare de la mama, de la tata, ce ţine de psihismul meu: scheme, obişnuinţe, tipare de relaţionare, tot ceea ce se bazează pe reciprocitate, pe relaţii numite naturale: „te iubesc pentru că m-ai iubit”, „te ajut pentru că m-ai ajutat”, „te iubesc după modul în care tu m-ai iubit”.

Dar de ce spune Evanghelia ca ucenicul lui Hristos să-şi urască „chiar şi sufletul său însuşi”? Dacă mă detaşez de mama şi de tata, de toate rudeniile de sânge, descopăr că tot ce am învăţat de la ei e, de fapt, sufletul meu, sunt eu cel care am învăţat, deprins, înţeles, mimat... Tot ce credeam că sunt ei sau că vine de la ei, de fapt este al meu. Eu am devenit, între timp, ca ei, chiar ei cumva, dar în modul acesta de centrare pe reciprocitate, pe natural/firesc. De asta am nevoie să urăsc sufletul meu, căci în Domnul iubirea nu este înscrisă în firescul reciprocităţii, în ceea ce îmi place şi îmi aduce mie confort, în centrarea pe mine însumi. Or, sufletul meu ajunge să fie tot psihismul acesta bazat pe confort, plăcere, slava lumii, putere... Este, în fapt, egoul crescut şi

învăţat să lupte pentru a deveni cineva, pentru a fi apreciat şi iubit, adulat chiar (a se vedea fascinaţia exercitată de vedete). Este gândul care imediat fuge la interesul meu, viaţa mea, imaginea mea, creşterea mea, poate chiar şi desăvârşirea mea. E tot ce cred că poate fi făcut prin efortul meu, câştigat de mine sau prin contribuţia mea.

Logica lumii acesteia, gândirea umană, firească a omului de după căderea din rai se încadrează, aşadar, în această reciprocitate tradusă prin: să te porţi frumos cu cine se poartă frumos cu tine, să iubeşti pe cine te iubeşte, să fii bun cu cei buni. Adică un soi de comerţ, de schimb permanent, dar mereu într-un acelaşi plan. Această logică a reciprocităţii se „rupe" când Mântuitorul ne vorbeşte despre a ne urâ însuşi sufletul nostru, pentru că în logica Lui nu mai există o astfel de reciprocitate, ci survin iertarea şi iubirea necondiţionată, acea iubire ce depăşeşte orice logică omenească. Iubirea desăvârşită se dobândeşte păzind poruncile lui Dumnezeu **(Ioan 14, 15)**, dar pentru a putea lucra să împlinesc cuvintele Sale am nevoie, mai întâi, să urăsc acest

ego identificat cu „înscrisurile” care urlă în mine mereu, cu această obişnuiţă bolnăvicioasă de a mă centra mereu pe mine, de a muta mereu atenţia pe nevoile mele, pe poftele mele, pe ceea ce mi se pare mie că este drept sau că mi-ar aduce satisfacţie.

Şi cum să urăsc toate acestea care mi se par aşa de fireşti de urmat? Prin încrederea nebună în cuvântul şi în logica Domnului, în modelul pe care El mi-l oferă şi care este bazat pe Cruce şi pe Înviere. Chiar dacă în mine urlă un mod lumesc, pământesc, de a trăi, realizez că sunt, în adâncul meu, fascinat de nebunia pe care o propune Mântuitorul, că se aprinde în mine dorinţa de a ieşi din confortul iluzoriu pe care mi-l oferă egoul (sufletul) meu şi de a călători către Împărăţia care îmi este interioară – „înlăuntru” **(Luca 17, 21)**. Pentru a face saltul de credinţă de la logica acestei lumi, coruptă şi coruptibilă, la logica lui Dumnezeu este însă necesar să mă conving, mai întâi – paradoxal – de totala mea neputinţă în a face această mişcare. Îmi asum şi îmi trăiesc, astfel, durerea/chinul acestui ego plin de neputinţe şi de automatisme, dar o unesc mereu

cu încrederea „nebună” că Singurul care mă poate scoate din asta este Domnul. Pe Dumnezeu Îl chem în tot ceea ce văd, gândesc, simt... E nevoie de eroism duhovnicesc în această lepădare de sine care este percepută de egoul meu ca pe o adevărată moarte. A-L alege pe Dumnezeu la modul total cere o doză de nebunie şi mult curaj (fricoşii, pe de altă parte, sunt prima categorie nominalizată între cei ce au parte de „moartea a doua” **(Apocalipsa 21, 9)**.

După cum se poate constata şi din această mărturie pe care am adaptat-o spre a v-o putea împărtăşi, „să urâm” pe cei de un sânge cu noi înseamnă, de fapt, să ne luptăm cu noi înşine, cu sinele de care trebuie să ne lepădăm **(Matei 16, 24)**. Aceasta este cea mai grea luptă pe care o avem de dus pe faţa pământului. Dar când biruim în această bătălie cumplită, dobândim pe Însuşi Dumnezeu şi, prin El, pe toţi şi pe toate. Inclusiv pe ai noştri, inclusiv sufletul nostru.

IUBIREA NEBUNA A LUI DUMNEZEU

Multe sunt lucrurile care mă frământă, dar cel mai mult mă gândesc cum pot eu să-l iubesc mai mult pe Dumnezeu, să-L iubesc mai mult pe cel care m-a chemat la El și nu numai că m-a chemat ci m-a făcut vrednic de cel mai mare dar: iubirea Sa. Sunt seri în care citesc Sfânta Scriptură pentru al cunoaste mai bine pe Dumnezeu și îmi dau seama că el este cel care mi se face cunoscut chiar din primele pagini.

Sensul și sursa existenței sunt în iubire. Iar iubirea nu își are originea în lume, în creație, ci în Creator, în Dumnezeu. Noi am greșit, am dorit să devenim asemenea cu Dumnezeu, dar prin minciună, pentru că Adam și Eva au mințit, nu au spus adevărul. Pentru aceasta Dumnezeu Îi pedepsește, ne pedepsește pe toti. Dar nu pentru totdeauna deoarece dragostea lui Dumnezeu își croiește iar drum către om. De data aceasta: „ s-a arătat dragostea lui Dumnezeu către noi, că pe Fiul Său cel Unul Născut L-a trimis Dumnezeu în lume, ca prin El viață să avem. În aceasta constă dragostea, nu fiindcă noi am iubit pe Dumnezeu,

ci fiindcă El ne-a iubit pe noi și a trimis pe Fiul Său jertfă de ispășire pentru păcatele noastre. […] Noi iubim pe Dumnezeu, fiindcă El ne-a iubit cel dintâi.” **(1 Ioan 4, 9-10,19)**. Așadar, este esențială înțelegerea acestui fapt – că iubirea ca sursă a vieții și a binelui nu-și are originea în lumea ca univers închis în sine, ci în comuniunea cu Dumnezeul Treimic, că omul nu este un scop în sine și nu este măsura tuturor lucrurilor. Iubirea premerge creării omului, e veșnică, iar omul este creat din și prin iubire.

Sfânta Scriptură ne spune că „Dumnezeu este iubire” **(1 Ioan 4,8).** Însă, cum putem noi înțelege acest adevăr? Sunt multe versete în Sfânta Scriptură în care se vorbește despre iubirea lui Dumnezeu. Cel mai cunoscut verset este cel de la **Ioan 3,16**: „Căci Dumnezeu așa a iubit lumea, încât pe Fiul Său Cel Unul Născut L-a dat, pentru ca oricine crede în El, să nu piară, ci să aibă viață veșnică.” Deci, un mod în care Dumnezeu definește iubirea este în actul de a dărui.

Un alt verset important despre dragostea lui Dumnezeu este cel de la **Romani 5, 8**: „Dar

Dumnezeu își arată dragostea față de noi prin aceea că, pentru noi, Hristos a murit când eram noi încă păcătoși". În acest verset și în cel din **Ioan 3, 16**, nu găsim nici o condiție pusă de dragostea lui Dumnezeu pentru noi. Dumnezeu nu spune, „vă voi iubi, de îndată ce vă veți îndrepta comportamentul", nici că „Îmi voi jertfi Fiul, dacă îmi promiteți că Mă veți iubi". De fapt, în **Romani 5, 8** găsim tocmai opusul. Dumnezeu vrea să știm că dragostea Lui este necondiționată, că El L-a trimis pe Fiul Lui, Iisus Hristos, să moară pentru noi când noi eram păcătoși nevrednici de dragoste. Dragostea Lui față de noi a existat dintotdeauna, și din acest motiv, El S-a dat și S-a jertfit pe Sine cu mult timp înainte ca noi măcar să înțelegem că avem nevoie de dragostea Lui.

Dumnezeu este Creatorul tuturor lucrurilor și prin natura Sa, El este dragoste. Dumnezeu spune că dragostea este necondiționată și jertfitoare, și nu este bazată pe sentimente; prin urmare, dragostea nu este o „afecțiune intensă, bazată pe legături personale sau de familie". Pentru a înțelege ce este dragostea adevarată și a

putea iubi pe ceilalți cu adevărat, noi trebuie să-L cunoaștem pe Dumnezeu, iar lucrul acesta îl putem face printr-o relație personală strânsă cu El. Putem avea această relație strînsă cu Dumnezeu dacă ne punem credința în Mântuitorul nostru Iisus Hristos, Cel care a fost jertfa lui Dumnezeu de dragoste pentru noi.

Prețul plătit pentru mântuirea noastră, sacrificiul suprem pe care L-a făcut Tatăl nostru din ceruri dând pe Fiul Său să moară pentru noi trebuie să trezească în noi idei foarte înalte despre ceea ce putem deveni prin Hristos. Negăsind un limbaj mai potrivit în care să exprime măreția și gingășia acestei iubiri, Sfântul Apostol Ioan a chemat lumea întreagă s-o privească. „Vedeți ce fel de iubire ne-a dăruit nouă Tatăl, ca să ne numim fii ai lui Dumnezeu” **(1 Ioan 3, 1)**. Ce valoare dă faptul acesta omului! Datorită păcatului fiii oamenilor au ajuns robi ai diavolului. Prin credința în jertfa mântuitoare a Mântuitorului Hristos, fiii lui Adam pot deveni fii ai lui Dumnezeu. Luând asupra Sa natura noastră omenească, Mântuitorul Hristos a înălțat omenirea. Cei păcătoși sunt astfel în poziția în

care, prin legătura cu Mântuitorul Hristos, pot în adevăr să devină vrednici de numele de „fii ai lui Dumnezeu”.

O astfel de iubire este fără egal. Să fim numiți fii ai Împăratului ceresc! Prețioasă făgăduință! Tema celei mai profunde meditații! Iubirea fără seamăn a lui Dumnezeu pentru o lume care nu L-a iubit! Gândul acesta are asupra sufletului o putere ce îi subjugă și aduce rațiunea în supunere față de voința lui Dumnezeu. Cu cât vom studia mai mult caracterul divin în lumina crucii de pe Golgota, cu atât vom vedea mai mult mila și iertarea împletite cu nepărtinirea și dreptatea și cu atât mai mult și mai clar vom discerne nenumăratele dovezi ale iubirii infinite și ale milei pline de gingășie care întrec cu mult dragostea și dorul unei mame pentru copilul ei neascultător.

IUBIREA FAȚĂ DE DUMNEZEU

Termenul iubire are mai multe sensuri. Pe noi ne interesează sensul lui spiritual. Iubirea presupune o unitate, o inrudire între două persoane. Cei ce se iubesc au impresia că își aparțin prin natură, că se potrivesc întru toate și că din veșnicie au fost destinați unul pentru altul. Deci, în fiecare dintre noi există tendința de a întâlni persoana cu care să se simtă una. Tendința aceasta este însă tendința spre persoană ca purtătoare de valori. Persoana este purtătoare de valori și tinde spre valori.

Iubirea deplină presupune reciprocitate. Atracția aceasta nu se bazează pe interes sau plăcere, ci pe valoarea ce o intuim prin persoana respectivă. Nu ești atras spre persoana aceea pentru tine, pentru că ea ar satisface dorințele proprii, ci pentru că în ea vezi întrupată o anumită desăvârșire. Iubirea cere unire integrală a celor două eu-ri. Ea e reciproca dăruire de sine, ieșire din sine și revărsare în altul. Ea e unitate de viață, până la impresia de totala contopire.

Dar această unitate ființială, realizată în iubire, nu nimicește identitatea personală a celor ce se iubesc; ea nu e dizolvare a unuia în celalalt, ci desăvârșire reciprocă. Dacă iubirea e unitate, ea e și dualitate. Ea este unitate în dualitate. Persoanele unite în iubire se afirmă una pe alta ca atare și se desăvârsesc reciproc.

Între Dumnezeu și om, există ceva comun, care face posibilă apropierea de Dumnezeu. Omul este chip al lui Dumnezeu. Ca atare, el este o ființă spirituală, orientată în chip ontologic spre Dumnezeu. Tendinta spre comuniune, care este iubirea, nu vizează numai persoanele omenști, ci ultima ei țintă este Dumnezeu. Ca și în iubirea omenească, este nevoie de reciprocitate, adică de coborârea lui Dumnezeu la om în iubire și de înăltâțarea acestuia la Dumnezeu în iubire. De aceea a venit Fiul lui Dumnezeu în chip de om, ca să restabilească relația de iubire dintre om și Dumnezeu, tulburată de păcat.

Trebuie să precizăm că Dumnezeu este Cel ce ne-a iubit întâi. Iubirea noastră către El este iubire-răspuns, e răspunsul spiritului uman la iubirea ce ne-a arătat-o și ne-o arată Dumnezeu.

Dacă la iubirea lui Dumnezeu răspundem cu iubire, între noi și Dumnezeu se realizează o așa unitate încât suntem „un duh” cu Iisus Hristos, așa că rămânem în El și El în noi, viem în El și El în noi, devenind sălaș al Sfintei Treimi și participând la viața ei prin har. „Iată, stau la ușă și bat. De va auzi cineva glasul Meu și va deschide ușa, voi intra la el și voi cina cu el și el cu Mine” **(Apocalipsa 3, 20)**. Iar „cina” aceasta înseamnă unire: „Petrece întru Mine și Eu în el **(Ioan 6, 56)**. Caci „Dumnezeu este iubire și cel ce rămâne în iubire rămâne în Dumnezeu și Dumnezeu rămâne în el” **(1 Ioan 4, 16)**.

Dar unirea ce se realizeaza între Dumnezeu și om nu este identificare panteistă, dizolvare a omului în Dumnezeu. Dualitatea se menține. Desigur, Dumnezeu nu se îmbogățește, nici nu se desăvârsește prin iubirea noastra.

Dar în Dumnezeu, omul nu iubește numai pe Dumnezeu, ci intreaga creatură (pe sine, pe aproapele și întreg cosmosul). Dacă iubești pe Dumnezeu, iubești și ceea ce iubește Dumnezeu. De aceea, cel ce zice că pe Dumnezeu iubește însă pe aproapele său urăște, „mincinos este”.

„Cine iubește pe Dumnezeu iubește și pe fratele său” **(1 Ioan 4, 20, 21)**. Motivul iubirii de Dumnezeu este Dumnezeu însuși ca plenitudine a desăvârșirii.

Iubirea de Dumnezeu trebuie să aibă următoarele însușiri :

a) să fie mai presus de orice;
b) să fie internă și lucrătoare
c) să fie statornică

Oricât s-ar dezvolta și ar crește în creștin, iubirea, nu poate atinge niciodată limita maximă.

Ura împotriva lui Dumnezeu poate veni sau din diferite nenorociri, sau din frica de pedeapsă a lui Dumnezeu, pentru păcat, sau din orgoliu. Ura are de obicei, ca obiect, o imagine falsă despre Dumnezeu, socotindu-L autorul nenorocirilor care se abat asupra lui. Nepăsarea sau trândăvia față de cele duhovnicești - se manifestă prin dezgust față de tot ce e în legătură cu viața religios-morală.

Sentimentalismul reduce iubirea la sentiment, la bucuriile simțuale. E o pervertire care duce la cădere și deznădejde îndată ce dispar aceste bucurii.

Ispășirea este răscumpărarea, prin suferință, a păcatelor săvârșite. Ea este un semn al iubirii lui Dumnezeu, iar nu o urmare a răzbunării, căci, precum spun Sfinții Părinți, „Dumnezeu nu are pe nimeni de pierdut”.

Pentru ca omul, odată căzut în păcat, nu își mai putea ispăși singur greseala neascultării, un altul, nevinovat, trebuia să-l răscumpere din mâna diavolului. În vechime, jertfele de ispășire au izvorat din sentimentul de pocăință, însă acestea nu ar fi avut niciodată puterea de a ispîși complet greșeala omului și de a-l întări în propria lui ființă. Acest lucru l-a putut face doar Fiul lui Dumnezeu, luând în persoana Sa întreaga fire umană slăbănogită.

Moartea este plata păcatului, iar fiecare păcat săvârșit întărește și mai mult dreptul de proprietate al morții asupra omului. Iisus Hristos, omul prin excelență, Dumnezeu adevărat, dar și om adevărat, S-a adus pe Sine jertfă de ispășire pentru păcatele întregului neam omenesc. Astfel, fiind omorât Cel singur nevinovat, moartea a fost zdrobită, ea neputând ține pe Cel care nu îi era dator cu nimic.

Sfânta Scriptură stă drept mărturie în acest sens, precum citim: „Iisus Hristos este jertfa de ispășire pentru păcatele noastre, dar nu numai pentru păcatele noastre, ci și pentru ale lumii întregi” **(I Ioan 2, 1-2)**. „Întru aceasta s-a arătat dragostea lui Dumnezeu către noi, că pe Fiul Său cel Unul Născut L-a trimis Dumnezeu în lume, ca prin El viață să avem. În aceasta este dragostea, nu fiindcă noi am iubit pe Dumnezeu, ci fiindcă El ne-a iubit pe noi și a trimis pe Fiul Său jertfă de ispășire pentru păcatele noastre” **(I Ioan 4, 9-10)**.

ISPĂȘIREA VINE DIN IUBIREA LUI DUMNEZEU

Pentru că Dumnezeu este și drept, iar nu doar milostiv, pentru jertfa Fiului Său, suntem datori cu ispășirea păcatelor noastre.

În funcție de credința, dragostea și modul în care se raportează la Dumnezeu, mai ales în vremea ispășirii, fiecare om își formează o imagine diferită a lui Dumnezeu. Astfel, pe când dreptul cunoaște un Dumnezeu personal, plin de iubire și apropiat oamenilor, păcătosul simte un Dumenzeu aspru, ascuns, amenințător, atotputernic și tare îndepărtat. Dar sunt păcătoși, cu totul vrăjmași lui Dumnezeu, care nici nu îngăduie să li se zică păcătoși; aceștia nu sunt împreună-lucrători cu Dumnezeu, peste lucrul lor trebuie să vină corecturi divine.

Precum primim cu ușurință a săvârși anumite păcate, tot așa se cuvine să primim și urmările acestora, care întotdeauna nasc suferința (sufletească) și durerea (trupească); aceste urmări sunt ele însele o ispășire a faptelor, cuvintelor sau

gândurilor rele care le-au pricinuit, deoarece răul se pedepsește prin sine însuși.

Dacă iubim adevărul, trebuie să credem cu toată inima că noi suntem cei care ne alegem viața pe care o trăim, iar urmările greșelilor noastre se datorează tot nouă. Încă și mai mult, greutățile din viață se dovedesc a izvorâ din iubirea lui Dumnezeu pentru noi, căci nu ne lasă în întunericul păcatelor.

Dumnezeu nu ne părăsește în vremea ispășirii, precum s-ar părea, ci așteaptă să vadă smerenia și întoarcerea noastră către El. Încă și mai mult, El chiar ne ajută în această ispășire, dacă Îi dăm voie.

Înțeleasă în acest sens (cel autentic), ispășirea e un chip de veghe a lui Dumnezeu în destinul insului și în destinul neamurilor, căci, știind de mai înainte sfârșitul tuturor, El rânduiește fiecăruia ispășiri în lumea aceasta. Astfel, nici un om nu poate scăpa iubirii lui Dumnezeu, care ne iubeste și împotriva voii noastre.

Cât despre cei păcătoși, care nici nu se întorc spre Dumnezeu, nici nu au parte de

necazuri, trebuie să știți că Dumnezeu vrea să ajute pe toți, dar nu toți primesc purtarea Sa de grijă. Așa se face că sunt oameni păcătoși care n-au necazuri. Pe aceștia i-a lepădat Dumnezeu, căci, știindu-le firea, precum că nu au leac și nu pricep nimic din ocârmuirea Sa, îi lasă în păcatele lor. Nu îi fericiți, așadar, pe cei care nu au necazuri în lumea aceasta, deoarece, cunoscându-i Dumnezeu ca n-au minte să-I înțeleagă căile, nu le mai rânduiește o îndreptare, prin încercări, în lumea aceasta, ci osânda, în cealaltă. Cu toate acestea, din pricina faptului că oamenii nu mai au urechi care să audă și inimă care să simtă chemarea lui Dumnezeu, El recurge la o ultimă metodă de a-i atrage la Sine, spre a-i feri de chinurile vesnice.

Tot din iubire, ispășirea este rânduită de Dumnezeu și pentru păcatele nemărturisite sau trecute cu vederea (uitate, neglijate. Cu păcatele nemărturisite are Dumnezeu tot o socoteală milostivă, însă pe noi ne ustură. Știind Dumnezeu neputința noastră, nu ne lasă părăsiți în întunericul necunoștiinței, ci ne trimite necazuri sau canon fără voie. Asta-i ispășirea de nevoie:

dureri, pagube, vrajbe, tulburări, copii slabi și orice altă suferință care ne îndoaie cerbicia (impietrirea inimii).

Având în minte și în inimă faptul că dorul lui Dumnezeu după cel mai mare păcătos este neasemănat mai mare decât dorul celui mai sfânt om după Dumnezeu, se cuvine să avem încredere în purtarea de grijă a lui Dumnezeu, care nu îngăduie diavolului să ne piardă fără a avea neîncetat șansa mântuirii.

SFÂNTA IUBIRE DUPĂ HAR

Unirea cu Dumnezeu se înfăptuiește la capătul rugăciunii neîncetate și este expresie a iubirii desăvârșite, prin aceasta din urmă înțelegându-se suma și culmea tuturor virtuților. Ea se dobândește prin nevoință și osteneala în scopul dobândirii totalei nepătimiri și a cununii virtuților - iubirea față de Dumnezeu.

În această iubire, se înaintează pe măsura nepătimirii noastre. Ea are un început, care constă în disprețuirea lucrurilor văzute și omenești. Mijlocul ei este curățirea inimii și a minții, din care ne vine dezvăluirea minții și cunoașterea Împărăției cerurilor ascunsă în noi. Iar sfârșitul sau desăvârșirea ei este iubirea deplină a lui Dumnezeu și dorința firească a unirii cu El și a odihnei în El.

Pe această treaptă a vieții duhovnicești, dragostea se manifestă ca un rod exclusiv al harului, ca o lucrare exclusivă a Duhului Sfânt. Sufletul, disprețuind toate cele de jos încearcă o „ieșire străină și dumnezeiească". După ce a văzut limpede firile făpturilor și rațiunile lor și a

înțeles sfârșiturile lucrurilor omenești, nu mai rabdă să fie înăuntrul zidirii și să mai fie condiționat de ceea ce-l mărginește. Ci ieșind din hotarele nemărginite ale firii și ale lumii și înălțându-se deasupra acestora, pătrunde, într-o tăcere de negrăit, la cele cerești, adică în întunericul cunoștinței lui Dumnezeu și privește, prin iluminarea harului, frumusețea Celui ce este, în lumina înțelesurilor Înțelepciunea cea de sus.

Prin iubirea tot mai deplină de Dumnezeu, omul își redescoperă, își regăsește odihna sufletului său, atât de zbuciumat prin iesirea din albia adevăratei sale vieți, produsă de păcat. Îl redescoperă pe Dumnezeu ca fiind Subiectul sau Persoana care are față de el cea mai curată, frumoasă și bogată iubire, descoperă și își dă seama că fără dragostea Sa, el este nimic, că viața la nimic nu-i folosește, este o viață searbădă, pustiită și, în același timp, crește în iubirea sa față de „Suprema Dragoste”.

Văzând cu ce iubire i Se dăruiește Dumnezeu, omul îi răspunde curat și sincer, cu ceea ce are el mai bun de oferit lui Dumnezeu - dragostea curată și rugăciunea neîmprăștiată.

Omul simte această dragoste mai întâi ca o căldură mai presus de fire și când vine în cineva fără măsură, face acel suflet să-și iasă din sine (extaz). De aceea, inima celui ce o simte nu o poate cuprinde și suporta, dar pe măsura calității iubirii venite în el, se arată în el o schimbare neobișnuită.

Potrivi Cuviosului Nichita Stithatul, ucenicul Sfântului Simeon Noul Teolog, unde este iubirea de Dumnezeu, acolo este și pacea puterilor sufletului, curățirea minții și sălășluirea Sfintei Treimi. Cel care a ajuns la această culme duhovnicească a cunoscut adâncurile dumnezeiești și tainele Împaratiei Lui. Ajuns la o astfel de dragoste, sufletul nu mai dorește să rămână aici, deoarece dragostea scoate afară frica. La această iubire desăvârșită, Dumnezeu răspunde cu „sfânta iubire după har", cu iubirea extatică, prin care răpește pe contemplativi în oceanul iubirii Sale nesfârșite. Această iubire unește cu Dumnezeu pentru veacuri nemărginite și rămâne pururea, crescând mereu mai sus de ea. Aici trăiește „beția iubirii", într-o stare ce nu poate fi destăinuită, nici explicată, o stare care

depășește orice judecată și simțire, orice raționament și sentiment.

Sfântul Isaac Sirul ne descrie câteva dintre aceste semen ale acestei iubiri și răpiri extatice. Astfel fața omului se face ca de foc și plină de farmec și trupul lui se încălzește. Frica și temerea se îndepărtează de la el și își iese din sine (intră în extaz). Puterea ce tine mintea adunată pleacă de la el și se face cu un ieșit din minți. Moartea înfricoșătoare o socotește bucurie și niciodată vederea minții lui nu află vreo întrerupere în înțelegerea tainelor cerești, iar nefiind de față, vorbește ca fiind de față, fără să fie văzut de cineva. Cunoștința și vederea încetează și nu-și simte mișcările corpului. Chiar dacă face ceva, nu realizează acest lucru, ca unul ce are mintea în altă parte.

Un astfel de suflet, aflat în extaz sau contemplație, în focul dragostei de Dumnezeu, nu se mai simte nici pe sine, nici vreun lucru oarecare.

Acum înțelege taina sufletului, care este iubirea și bucuria ce izvorăște din aceasta, simțită ca o mângâiere și o dulceață negrăite, o „beție a

sufletului”, „beție duhovnicească”, beție fericită și fericitoare.

Sufletul se ridică deasupra mărginirii, a limitatului și contingentului, deasupra vieții și a morții, odihnindu-se în întunericul supraluminos, prin contemplație și rugăciunea mai presus de toată lărgimea. El se afundă pentru scurte clipe sau momente în oceanul luminos al iubirii divine, de unde ieșind, împărtășește frânturi din această dragoste, lumii întregi, împodobindu-o și înmiresmându-o. Acolo descoperă că, întradevăr, după calitate, dragostea este asemănarea cu Dumnezeu, pe cât poate suporta firea omenească înălțată. Pe această treaptă, iubirea este adâncul (abisul) luminării, ea dăruind proorocia și pricinuind minunile.

Ea devine o ardere a inimii pentru toată creația, pentru oameni și pentru toate făpturile. Inima izvorăște lacrimi de bucurie, dorind ca această stare să nu dispară și de ea să se bucure cât mai mulți, întreaga lume. Dragostea de Dumnezeu, este cântată de întreaga literatură creștină, culminând cu Sfântul Maxim Mărturisitorul, Sfântul Simeon Noul Teolog,

Cuviosul Nichita Stithatul și Sfântul Isaac Sirul, mistici experimentați, care i-au gustat roadele ei îndumnezeitoare. Emoția, delicatețea și sinceritatea copleșesc și înnobilează scrisul duhovnicesc. Omul trăiește legătura sa cu Dumnezeu la început sub forma unui dor, asemenea dorului miresei de mirele său, a dorinței de a-i fi în preajmă. Lipsa acestuia îi provoacă lacrimi de dor și de tristete și dorința de a-l revedea curând. La fel creștinul, simțind acest dor ființial, fără de încetare sau de slăbire, se curăță sufletește pentru a nu i se inchide izvoarele harului și ale iubirii, iar pe măsura acestei curățiri, începe să simtă razele mângâietoare și dulceața iubirii crescând în sufletul său.

Depășind iubirea pătimasă, egoistă, de sine, el se înalță deasupra iubirii firești sau naturale, către iubirea creștină, duhovnicească și apoi extatică. Se ridică prin viața curată deasupra formelor de iubire trupească, simțuala, în dorința sa de a dobândi dragostea cea înaltă.

Pe acest drum al iubirii, el se leapădă de prietenia și iubirea față de lume, iar pe măsura acestei lepădări, crește în descoperirea și

experierea lui Dumnezeu, a semenilor și a lumii, ca fiind centru și raze ale acestei iubiri. În această inaintare pe „drumul iubirii”, el se leapădă de tot ceea ce este trupesc, material, simțual, ajungând să îmbrățișeze lumea și pe semenii săi cu aceeași dragoste și iertare pe care o are Dumnezeu față de ei. Ajunge astfel să iubească pe toți: buni sau răi, virtuoși sau păcătoși, cu aceeași dragoste - dragostea desăvârșită, dragostea lui Dumnezeu. Iubirea face din el acum un dumnezeu prin lucrare, de aceea bucuria lui o face extazul, odihna cea fericită în oceanul infinit al iubirii dumnezeiești. Dorul își află împlinirea, lacrimile se curăță, se înduhovnicesc, osteneala și nevoința își găsesc fericita odihnă. Totul, în jurul lui, este lumină și iubire, el însuși reflectă această iubire. Lumea devine pentru el locul de manifestare a iubirii desăvârșite, către toți oamenii.

Dacă iubirea este sinteză și culme a tuturor virtuților, lipsa ei echivalează cu pierderea tuturor acestora și viețuirea în spațiul apăsător al păcatului și formelor pe care el le ia în patimi. De aceea, pentru cei ce au dobândit-o, puterea dragostei aduce mângâiere și bucurie, în timp ce

pentru cei ce nu o cunosc în această viață, va fi chin și durere. Căci, potrivit Sfântului Isaac Sirul, dragostea lucrează în două feluri: pe cei ce au păzit și împlinit porunca ei ii fericește, iar pe cei păcătoși, care au călcat-o, îi chinuiește. Chinul gheenei sau al iadului este, potrivit lui, ,,biciul dragostei". Și ce chin, exclamă Sfântul Isaac, mai amarnic și mai cumplit decât chinul dragostei, adică cei ce simt că au greșit față de dragoste suferă un chin mai mare decât orice chin, fie el cât de înfricoșător.

Așadar, tristețea întipărită în inimă de păcatul de dragoste e mai ascuțit decât orice chin. Aceasta este împărăția durerii, a întunericului și a urii, fără de sfârșit.

Izvorâte din iubirea lui Dumnezeu, lumea și omul vor exista atâta vreme cât vor exista suflete rănite de dulcea săgeată a dragostei de Dumnezeu și de semeni, cât timp vor exista inimi mânate de dorul de a parcurge până la capăt drumul iubirii, drumul sau scara virtuților creștine, culminând în iubirea cea mai presus de fire, „iubirea cea după har", care ne unește cu Izvorul Iubirii.

În această lume și viață, însă, oricât am înainta pe acest drum minunat și îndumnezeitor, rămânem doar pelerini către iubirea desăvârșită. Abia dincolo, în Împărăția iubirii și a roadelor sale, dacă ne vom strădui încă de aici și de pe acum, vom cunoaște mai bine și mai mult dulceața ei, vom proba adevărul ca „dragostea este mai dulce decât viața”.

IUBIREA PĂTIMAȘĂ DE SINE ÎNCEPUTUL ŞI MAICA TUTUROR PATIMILOR

În scrisul ascetic al Părinţilor filocalici găsim numeroase sentinţe şi condamnări al adresa iubirii pătimaşe de sine sau filavtia. Aceasta este o dragoste iraţională, simţuală, dorinţă de plăcere trupească şi sufletească, fără conştiinţa putinţei sau neputinţei realizării lor, o dorinţă şi un dor infinit, dar fals, de satisfacere a tuturor poftelor pătimaşe, spre fericirea personală.

Referindu-se la păcatul originar şi dându-i o interpretare psihologică şi duhovnicească deosebită, Sfântul Maxim Mărturisitorul consideră că acesta a constat în dorinţa de autonomie a omului, dorinţa acestuia de a se conduce singur, în vederea propriei sale plăceri. Încercând să rupă lanţul sau „cercul vicios" plăcere-durere, omul a căutat şi încearcă să se arunce cu toată puterea şi cu braţele larg deschise spre plăcere şi să fugă cu toată puterea de orice i-ar putea provoca tristeţe şi durere. Omul a ajuns astfel să iubească plăcerea trupească şi să urască

orice formă de durere. Însă, în orice bucurie sau plăcere pentru trup, potrivit unei înalte raţiuni dumnezeiaşti, sufletul suferă, după cum şi nevoinţa sufletească, ofileşte plăcerile trupului. Plăcerea şi bucuria trupului înseamnă tristeţea şi durerea sufletului, după cum şi bucuria şi fericirea sufletului înseamnă necazul şi durerea trupului. Scopul ascezei creştine nu este distrugerea sau eliminarea bucuriei trupului, ci spiritualizarea şi înduhovnicirea ei, ridicarea trupului la rangul sau la treapta de suport pentru o viaţă duhovnicească înaltă. Prin aceasta se restabileşte adevărata legătură sau armonie în viaţa umană, iar trupul îşi redobândeşte autentica sa valoare, de „templu al Duhului Sfânt”.

Viaţa creştină autentică începe cu lovitura dată filavtiei. Numai prin lepădarea ei este posibil progresul duhovnicesc. În acest progres, în această lucrare de înduhovnicire, omul are de luptat cu tot ceea ce este pătimaş şi păcătos, pentru a dobândi şi practica virtuţile creştine, singurele care pot aduce omuluiadevărata fericire. Plăcerea provocată de patimi este iluzorie,

himerică, iar fascinaţia ei se sfârşeşte odată cu apunerea ei, lăsând în urmă un acut sentiment al nimicului, al zădărniei tutoror eforturilor, atât de încordate, de dobândire şi păstrare a acestei plăceri, o durere sfâşietoare de a se fi terminat. Această „bucurie" trece ca umbra şi ca fumul şi se stinge la cea mai uşoară adiere a unui vânt potrivnic.

Bucuria şi fericirea pe care o aduc virtuţile sunt netrecătoare, nepieritoare. Ele cresc în intensitate pe măsura dobândirii şi lucrării virtuţilor. O bucurie curată şi luminoasă, ce aduce dorul infinit de viaţă şi mai înaltă. Este bucuria duhovnicească, dumnezeiească şi ea nu se stinge niciodată. Pentru a dobândi această bucurie, creştinul trebuie să lupte spre a tăia de la rădăcină toate pornirile sale pătimaşe, egoiste, expresii ale acestei iubiri păcătoase de sine.

Nimic nu-l împiedică aşa de mult pe creştin de la lucrarea poruncilor - spune Cuviosul Nichita Stithatul - ca atotreaua iubire de sine. Aceasta este piedica înaintării celor ce vor să se sârguiască. Aceasta le pune în minte boli şi pătimiri ale trupului, greu de vindecat, prin care

se răceşte căldura sufletului şi-l îndupleacă să se ferească de greutăţi, ca fiind vătămătoare unei vieţi care vrea să se simtă bine.

Aceasta este filavtia sau „iubirea de sine", adică iubirea neraţională faţă de trup . Ea este începutul tuturor patimilor şi cel ce are iubirea trupească de sine e vădit că are toate patimile. Contrat adevăratei iubiri, filavtia distruge iubirea dintre oameni şi chiar şi sufletul celui robit de ea îl împarte,făcându-l să caute apropierea doar de cei care i-ar putea provoca fericire şi îndepărtarea şi respingerea tuturor celorlalţi. Forme ale acestei iubiri pătimaşe de sine sunt iubirea şi nerenunţarea la voia proprie, îndreptăţirea de sine, comoditatea în cele duhovniceşti, lenea, încăpăţânarea, slava deşartă şi mândria.

Numai ştiindu-i răutăţile, Sfântul Maxim Mărturisitorul a putut să ne îndemne să ne păzim de maica relelor, de iubirea de sine, care este iubirea neraţională a trupului. Fiindcă din aceasta se nasc, după toate semnele, cele dintâi gânduri pătimaşe, care sunt şi cele mai generale: al lăcomiei pântecelui, al iubirii de argint şi al slavei deşarte. Căci acestea îşi iau prilejuri din aşa zisa

trebuinţă neapărată a trupului. Din ele se naşte toată lista patimilor.

Filavtia este o mare autoînşelare, o autoamăgire. Sub forma iubirii de sine, iubim, de fapt, nimicul sau ceea ce este mai rău şi păcătos în noi. Crezând că ne iubim şi îngrijim de noi înşine, de fapt, ne urâm sufletul, trăim în sărăcia trupului, dar cu sentimentul celei mai înalte bogăţii, trăim pe marginea prăpastiei, trăim golul, cu ideea plinătăţii. „Prietenia lumii", „iubirea de materie", „iubirea de lume" devine un lanţ şi o povară care trage în jos şi îngreunează. Doar iubirea de Dumnezeu şi de poruncile Lui ne uşurează şi ne înalţă în viaţa duhovnicească. Împotriva acestei trăiri sărăcite de semnificaţiile ei adânci, creştinul luptă prin trezie, printr-o paza atentă a tuturor mişcărilor păcătoase, izvorâte din iubirea de sine. Dacă vom reuşi să ne eliberăm de egoismul, egolatria sau egocentrismul nostru, vom da lovituri de moarte nu doar filavtiei, ci tuturor patimilor, deoarece cine a tăiat-o pe aceasta, a tăiat deodată toate patimile ce se nasc din ea. Cel ce a lepădat de la sine pe maica patimilor, spune Sfântul Maxim, uşor leapădă şi

pe celelalte, ca mânia, întristarea, pomenirea răului şi cele ce urmează.

Ca metode de luptă împotriva acesteia, ascetica ortodoxă ne recomandă nevoinţele şi ostenelile trupeşti şi sufleteşti, prin care se sting patimile, trezvia şi paza minţii şi a gândurilor, necontenita cugetare la moarte şi judecată, rugăciunea, închinăciunile şi metaniile. Toate acestea duc la dobândirea şi întreţin în sufletul nostru smerita cugetare.

Opusul filavtiei este lepădarea desăvârşită de sine şi de lume, în sensul descoperirii autenticului divin din acestea şi actualizarea lui în deplina „asemănare" cu Dumnezeu. Actul de renunţare sau de lepădare de filavtia, este totdeauna un act de pocăinţă, prin care omul îşi dă seama de căderea sa şi de efectele acesteia şi se hotărăşte ca în locul iubirii de lume şi de sine să aşeze iubirea de semeni şi de Dumnezeu. Cel care s-a lepădat de iubirea pătimaşă, iraţională de sine, se înalţă deasupra dragostei sensibile, lucrată prin simţuri, la iubirea naturală sau firească şi, pe măsura curăţirii şi dragostei

sale, înaintează, către adevărata iubire - cea înţelegătoare, raţională şi duhovnicească.

NEBUNIA OMULUI ȘI TĂCEREA LUI DUMNEZEU

Sfânta Liturghie este cea mai înălțătoare rugăciune, este rugăciunea care unește pe om cu Dumnezeu. Este unicul loc tainic care unește în tăcere pe om cu Dumnezeu. Este acel moment în care trebuie să ne așezăm în fața lui Dumnezeu și să tăcem înaintea lui, pentru al lăsa pe Mântuitorul Hristos să-și prezinte în mod tainic Evanghelia Sa.

Doctrina rugăciunii monahale ne învață că rugăciunea se desăvârșește în tăcere. Tăcerea are în acest caz o dublă semnificație:

- Tăcerea ca ascultare
- Tăcerea care duce la unirea cu Dumnezeu

Tăcerea ca ascultare

Spunea un Sfânt Părinte că omul ar trebui să-i povestească în rugăciune totul lui Dumnezeu și apoi să se lase copleșit în tăcere. O tăcere plină de încredere în cel care ne-a ascultat toate problemele și care se va ocupa de acestea în cel mai bun mod posibil. Să nu uităm

însă niciodată că, Dumnezeu în rugăciune nu e un simplu ascultător care nu are nimic de spus ci, el este cel cu care dialogăm. Rugăciunea nu trebuie să fie un monolog, ci în această rugăciune să fie implicat omul dar mai ale Dumnezeu.

Rugăciunea trebuie să devină un adevărat dialog în care să fim convinși că fiecare dintre partenerii dialogului dorește să-l întâlnească pe celălalt, iar acest lucru se poate realiza doar când cei doi se ascultă unul pe altul.

Dumnezeu nu e doar un ascultător static, ci un ascultător activ căruia trebuie să-i dăm posibilitatea de a ne răspunde problemelor care ne frământă.

În tăcere trebuie să-l ascultăm pe Dumnezeu, dar întrebarea este cum să ne comportăm, ce să facem spre a-l auzi cu adevărat. Este evident că în cadrul rugăciunii vor veni și ispitele, vocea diavolului care ne tulbură momentul acesta de comuniune cu Dumnezeu.

În timpul rugăciunii ne vor veni în minte zeci de gânduri și în aceste gânduri ale noastre ne vorbește chiar Dumnezeu. Marii isihaști ai

Bisericii Răsăritene identifica trei tipuri de gânduri în funcție de efectele acestora, astfel:

• gânduri ce vin de la Dumnezeu – provoacă liniște și pace interioară;

• gânduri ce vin de la diavol – aduc agitație și frică, chiar stări de încordare fizică;

• gânduri propii persoanei - care sunt gândurile ce ne distrag și ne fac superficiali în rugăciune și meditație.

Să ascultăm deci gândurile prin care Dumnezeu ne vorbește, urmărind efectele pe care le produc aceste gânduri și sentimente în noi, știind bine că atunci când acestea vin de la Dumnezeu, ne umplem de pace și de o bucurie profundă.

Dumnezeu ne provoacă prin aceste gânduri liniștitoare și pline de pace, să ne adâncim în profunzimile noastre, să trăim zilnic viața noastră exterioară conformă cu profunditatea inimii noastre.

Iar dacă acolo în inimă e liniște și la exteriorul ființei noastre vom manifesta o pace adevărată în relațiile cu aproapele.

Se întâmplă ca Dumnezeu să nu ne dea semne în rugăciune sau să nu ne răspundă imediat. Trebuie să fim pregătiți să ascultăm în tăcere în continuare, cu răbdare, cu umilință și speranță până când Dumnezeu ne va arăta cu claritate calea ce o avem de urmat.

Uneori vom suferi datorită absenței lui Dumnezeu de la rugăciunile noastre, dar va trebui să suportăm aceste stări de frică și incertitudine cu credința că El este cu siguranță prezent iar noi suntem cei care nu văd și nu ascultă suficient de bine.

Să înțelegem deci că rugăciunea adevărată nu o realizăm de unii singuri, ci ea depinde de venirea lui Dumnezeu.

Tăcerea ca unire cu Dumnezeu

Această tăcere are la rândul ei două aspecte:

• Unirea prin tăcere cu Dumnezeu care stă în fața noastră, în jurul nostru;

• Unirea prin tăcere cu Dumnezeu care este în noi, în interiorul nostru.

Această tăcere din rugăciune trebuie să ne unească cu Dumnezeu înțeles ca acela care ne privește și ne iubește.

Cuvintele sunt baza unei comunicări profunde. Cuvintele ne pot conduce direct la misterul lui Dumnezeu așa cum putem observa în gândirea misticilor răsăriteni.

Dialogul prin cuvinte conducea la punctul unde timpul se oprea și însuși misterul lui Dumnezeu îi lumina pe cei care dialogau prin rugăciune. În aceste momente, orice cuvânt ar fi distrus misterul rugăciunii și de aceea numai tăcerea și liniștea puteau să conducă la unirea cu Dumnezeu.

Trebuie ca și noi să căutăm ca o dată ajunși prin rugăciunea cuvintelor în intimitatea lui Dumnezeu, să evităm a mai folosi cuvintele, să depășim limitele cuvântului, căutând o unire la nivel de inimă cu cel care ne iubește, nu pentru că n-am mai avea ce să spunem sau ce să cerem, ci pentru că prin tăcere dorim o comuniune mai profundă cu El.

Tăcerea devine astfel o desăvârșire a rugăciunii, o tăcere personală în fața lui Hristos și

împreună cu el, o tăcere în fața lui Dumnezeu cel care ne iubește.

Rugăciunea este astfel o trăire continuă în fața lui Dumnezeu, dând o nouă dimensiune vieții noastre – viața trăită continuu înaintea privirii drăgăstoase a lui Dumnezeu.

Omul, prin rugăciune, descoperă demnitatea de a fi chemat înaintea Tatălui Ceresc pentru a deveni una cu El. Pentru aceasta, omul trebuie să renunțe la toate, pentru a fi capabil să se îndrepte exclusiv spre Dumnezeu, spre a-și găsi liniștea și pacea în El.

Trebuie aşadar a ne abandona întru totul lui Dumnezeu în rugăciune spre a atinge starea de calm imperturbabilă, care nu vine doar din afara noastră ci și din interiorul fiecărui suflet.

Rugăciunea este calea ce conduce la spațiul nostru interior în care locuiește însuşi Dumnezeu, în abisul tăcerii divine. A-l întâlni pe Dumnezeu înseamnă, deci, ca în acea tăcere divină să acceptăm transformarea noastră într-o ființă nouă, o făptură nouă.

TĂCEREA CARE VORBEȘTE

Sfinții Părinți ne învață că omul trebuie să tacă, pentru ca Dumnezeu să poată vorbi înlăuntrul său. Același lucru se întâmplă și în relațiile cu semenii. Ca celalalt să poată vorbi cum trebuie, are nevoie de tăcerea noastră.

Sunt foarte multe persoane care au auzit cuvintele lui Hristos, dar puține au auzit tăcerea Lui. Foarte puțini dintre noi aud și tăcerea oamenilor bineplăcuți lui Dumnezeu. O tăcerea care grăiește. Să ne amintim că atunci când monahii i-au cerut avvei Pamvo să spună un cuvânt de zidire unui oaspete de seamă, avva Pamvo le-a răspuns: „Dacă nu-l zidește tăcerea mea, nu-i va folosi nici cuvântul meu."

Ca să ajungi să auzi această grăire prin tăcere, e nevoie de întâlnirea și de unirea cu Dumnezeu. Numai El îți poate da și ție darul de a vorbi prin tăcere.

Nu doresc să las să se înțeleagă că vorbirea ar fi dăunătoare. Dimpotrivă, nici tăcerea nu este tot timpul folositoare. Este foarte important ca omul să știe că cine tace atunci când este bine să

tacă, și cine vorbește când este bine să facă acest lucru, acela a descoperit calea către Dumnezeu și nu mai lucrează niciodată de la sine, ci întotdeauna numai potrivit descoperirii Duhului.

Din rugăciunea de dimineață a părintelui Sofronie: „Arată mie, Doamne, calea în care voi merge, Însuți mă învață ce mi se cade să grăiesc; iar de este voia Ta să tac, învață-mă cum, în duhul păcii să tac, nu scârbind, nici smintind pe fratele”, reiese că părintele nu cerea doar tăcerea, ceea ce înseamnă că se poate aduce roada duhovnicească atât prin tăcere, cât și prin vorbire.

Pe de altă parte, să nu uităm că în Ortodoxie, cuvântul surprinde realitatea, dar nu o definește. În acest sens, părintele Dumitru Stăniloae vorbește despre dogme ca despre delimitări ale adevărului și nu definiții. Înțelesul unui cuvânt trebuie să aibă o fragilitate, o transparență, o lipsă de fixitate, trebuie să ne îndemne la revocarea lui și la stimularea spre un altul, dar tot pe linia lui. Dacă înțelesul rămâne fix în mintea noastră, mărginim pe Dumnezeu în frontierele lui sau chiar uităm de Dumnezeu, toată atenția noastră concentrându-se asupra cuvântului

care-L exprimă. În acest caz, înțelesul respectiv devine un idol, adică un fals dumnezeu. Înțelesul sau cuvântul folosit trebuie să facă mereu transparent pe Dumnezeu, ca neîncăput în el, ca depășind orice înțeles. Cuvântul are nevoie de tăcere pentru a nu deveni ideologie. El rămâne prin tăcere dătător de viață.

Dacă și cuvântul are nevoie de tăcere, cu atât mai mult omul. Încercați să vă uniți cu Dumnezeu și veți vedea că pe măsură ce creșteți în această unire, veți avea nevoie de mai puține cuvinte.

CINE MAI ASCULTĂ TĂCEREA

Astăzi, în epoca sunetului, a zgomotului de orice fel, tăcerea a devenit o mare putere sufletească. Puțini sunt cei care mai au curaj să o asculte, să-i „vorbească”. Tinerii merg pe stradă și în mijloacele de transport public cu căștile la urechi, ascultând mereu muzică. Oamenii în casă își fac treburile ori discută problemele cotidiene pe fundalul televizorului, mereu în polemici, mereu obosiți, mereu agitați. Nimeni nu mai are curaj să asculte tăcerea, conștiința, gândurile... Răgușită sau nu, tare sau în surdină, odihnitoare sau agitată, mintea nu vrea să audă tăcerea. O fi prea apăsătoare sau trezește emoții ce le dorim îngropate! Tăcerea devine pe zi ce trece o virtute apreciată doar de unii.

E dificil să asculți tăcerea când toți doresc sunetul, e greu să taci când trebuie să rabzi nedreptățile unora, e anevoios să taci astăzi... Valoarea tăcerii e mare, putând fi mereu ridicată la rang de cult. E un dar care a fost din toate timpurile prețuit. Pentru mulți și tăcerea e un răspuns. Socotită de unii o calitate a oamenilor

înțelepți, de alții o dovadă de lașitate sau prostie, tăcerea rămâne o enigmă, o haină albă atât a diplomației, cât și a inimii pașnice.

Omul care știe să tacă dă dovadă de suficiență stăpânire de sine în condițiile în care de cele mai multe ori cuvintele noastre se întorc deformate, ciuntite și pătate. Teama de oameni cu influențe ne fac să tăcem când poate ar trebui să vorbim, să răbdăm, să așteptăm Cuvântul. Mulți oameni au fost etichetați într-un fel sau altul pentru că n-au știut să-și înfrâneze cândva un gând, un dor, o observație, poate bună și pertinentă, dar care nu a găsit un suflet capabil să o primească și a stricat comuniuni... Și astfel, ajungi uneori astăzi să vorbești „tăcând". A ști să taci semnifică a fi smerit, dar poate fi și o dovadă de lasitate sau de corupere, după zicala românească: „o mână o spală pe alta și amândouă spală fața". Sunt și cazuri în care niciodată acele glasuri fierbinți, de foc, nu au știut să tacă, nu au vrut, nu au putut…

Unii tac din sfială, alții din lene sau pentru a nu se stresa, unii că n-au ce spune, alții din teama de polemică, puțini poate din gânduri

sacerdotale, practicând o preoție a tăcerii. Însă, a ști să taci nu înseamnă că nu ai nimic de spus, că nu ai curaj de a vorbi, că ești încrezut, ori alte motive mici. A ști să taci înseamnă a nu rosti cuvintele ce-ți vin pe limbă, a avea răbdare cu cugetările tale, a mai reflecta asupra răspunsurilor, a nu da replici tăioase, a nu cădea pradă impulsului de moment, a mai sta de vorbă cu tine însuți. Cel care nu va ști să tacă nu va ști nici să vorbească. Înainte de cuvinte este bine ca gândul nostru să trimită un gând curat, o binecuvântare interlocutorului, o rugăciune, pentru a fi un „teren" roditor.

Cred că și duhovnicii în scaunul de spovedanie recomandă tăcerea în unele cazuri. Mai ales în viața de familie, când, din diferite pricini, soțul sau soția se cuvine „să mai țină, din când în când, apa în gură", pentru a nu mai cicăli sau rosti, la supărare, vorbe grele, care dau naștere la uragane și furtuni de reproșuri. E bună tăcerea! Ea te păzește poate de o palmă, de o dojană, ori de un cuvânt tăios ce taie parcă în carne vie, iremediabil. Sfântul Isaac Sirul spune că tăcerea ne infrânează de la multe rele, iar

Sfântul Ambrozie spune că a văzut pe mulți oameni căzând în păcat din pricina vorbelor lor, însă aproape pe nimeni din pricina tăcerii.

RUGĂCIUNEA ŞI IMPACTUL EI ASUPRA LUMII SECULARIZATE

Astăzi, a vorbi despre rugăciune, într-o lume în care avem atât de multe alte preocupări mult mai „palpabile şi mai rentabile”, constituie, de cele mai multe ori, un „nonsens” datorită gândirii noastre foarte pragmatice în urma căreia aşteptăm, în cel mai scurt timp, lucruri şi rezultate foarte „concrete” şi foarte „eficiente”!... Pentru foarte mulţi dintre noi cei aşa zişi credincioşi a ne ruga înseamnă a depune un efort prea mare şi pentru o lungă durată (de fapt ar trebui pentru toată viaţa) pentru care noi nu prea avem timp sau, mai bine zis, nu reuşim să ne facem suficient timp!... Ne comportăm, în acest fel, în raport cu rugăciunea fiindcă, foarte mulţi dintre noi, nu cunoaştem autenticul motiv şi scop al vieţuirii noastre pe acest pământ.

În altă ordine de idei, nevoia de rugăciune a omului credincios este în afară de orice îndoială. Cu cât este mai puternică credinţa, cu atât este mai puternică şi nevoia sa de rugăciune.

Dar în societatea de astăzi constatăm o slăbire a credinţei, prin urmare şi un fel de indiferenţă faţă de rugăciune. Poate că noţiunea de societate secularizată nu indică, totuşi, o societate total necredincioasă, ci o societate în care majoritatea membrilor nu mai practică rugăciunea decât foarte rar, în momente excepţionale.

Pentru cel care doreşte să-şi menţină vigoarea credinţei prin rugăciune se pune, astăzi, o dublă problemă: aceea de a-şi apăra credinţa împotriva influenţelor nefaste a unui mediu slăbit în credinţă şi aceea de a apăra practica rugăciunii în cadrul unei societăţi care a pierdut în mare parte uzul rugăciunii. În timp ce omul de odinioară găsea în mediul social un factor prin care îşi întărea credinţa şi practica rugăciunii, astăzi acest mediu este un factor de răcire, un factor împotriva căruia cel care vrea să-şi menţină credinţa şi rugăciunea trebuie să se apere, ne relatează Părintele Dumitru Stăniloae în lucrarea sa „Rugăciunea lui Iisus şi experienţa Duhului Sfânt".

Astăzi omul credincios trebuie să caute într-o mare măsură el însuşi motivaţii care să-i

poată susţine credinţa şi propria sa practică a rugăciunii. Şi tocmai acest lucru ar putea face credinţa sa mai profundă şi rugăciunea sa mai fierbinte, dat fiind că, într-o mare măsură, ele nu mai sunt susţinute de mediul social. Prin urmare, omul care reuşeşte să-şi întărească credinţa şi rugăciunea prin motivaţii personale, reflectate, poate deveni el însuşi un focar pentru întărirea credinţei şi înnoirea rugăciunii în mediul său social. Prin aceasta el poate ajuta societatea să iasă din viaţa superficială, saturată de continuă plictiseală şi permanentă monotonie, care sunt două din cauzele slăbirii credinţei şi a rugăciunii; cu alte cuvinte – spune tot Părintele Stăniloae în aceeaşi lucrare – el poate ajuta să regăsească un conţinut mai substanţial, să-şi întărească rădăcinile adânci înfigându-le într-o mai mare profunzime a vieţii, fără de care existenţa umană este de o uniformitate monotonă şi lipsită de semnificaţie.

O trăsătură caracteristică a acestei societăţi este aceea că omul se simte în ea mult mai singur decât în societatea de ieri în care nu lipsea preocuparea pentru Dumnezeu. Credinciosul

simte astăzi nevoia de a se ruga poate mai mult decât în trecut, pentru că prin rugăciune se salvează de singurătatea care este atât de greu de suportat. El găseşte în rugăciune mijlocul de a fi în comuniune cu Dumnezeu. Îl are în rugăciune pe Dumnezeu Însuşi în dialog cu el prin toate lucrurile şi el însuşi Îl vede şi Îl înţelege pe Dumnezeu prin toate. Cel ce se roagă ia cunoştinţă de rădăcinile sale în realitatea personală, infinită a lui Dumnezeu şi nu se lasă pradă valurilor superficiale ale vieţii, ale unei vieţi închise doar în orizontul pământesc. Îşi poate umple viaţa cu un conţinut infinit, susţine acelaşi părinte în aceeaşi lucrare.

În altă ordine de idei, dacă ar fi să vorbim puţin despre volumul cel mai renumit şi mai important ce descrie rugăciunea - Filocalia, adică iubirea de frumos, vom pomeni de fapt, despre drumul evanghelic al împlinirii poruncilor Domnului nostru Iisus Hristos. Împlinind zi de zi, ceas de ceas, poruncile lui Iisus Hristos din Sfintele Evanghelii, creştinul se va afla pe un drum al despătimirii, un drum care se dovedeşte a fi un urcuş către o frumuseţe negrăită a iubirii

dumnezeiești pentru ființa umană. Foarte important este faptul că mulți au pornit pe acest drum, au reușit să biruiască propriile patimi și să se „rănească" în final de către această frumusețe divină. Mulți dintre cei care au reușit să parcurgă acest urcuș tainic, au lăsat în scris multe referințe și elemente din propria lor experiență, spre ajutorul și folosul duhovnicesc al celor ce se încumetă la acest binecuvântat drum. Una din principalele coordonate alea cestui urcuș spiritual este rugăciunea neîncetată, iar condițiile prin care primii creștini și mai ales primii care au ales punerea în practici a poruncilor lui Iisus Hristos, departe de zgomotul lumii, au determinat ca rugăciunea neîncetată să ia forma: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu miluiește-mă pe mine, păcătosul". Această rugăciune a devenit o armă pentru cel angajat și ancorat în urcușul duhovnicesc, o armă pe care o putea folosi în toată vremea și în tot locul, unde se afla ori viețuia.

Așadar, în Ortodoxie se practică o formă de rugăciune permanentă, rugăciunea inimii sau a minții pe altarul inimii ori a sensibilității pline de

iubire şi de milă în care se află Iisus Hristos cu iubirea şi cu mila Sa. Este adevărat că în această rugăciune pare că cerem mila lui Iisus Hristos numai pentru persoana noastră: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine păcătosul”. Se pare, aşadar, că prin aceasta ne interesăm doar de noi înşine. Dar în măsura în care mă consider păcătos, în mod sigur mă gândesc la toate păcatele pe care le-am săvârşit faţă de Dumnezeu şi faţă de fraţii (semenii) mei, deci mă rog, în virtutea dorinţei de realizare a comuniunii, şi pentru relaţii mai bune cu aceştia sau pentru ca ei să nu rămână pentru totdeauna afectaţi de nedreptăţile mele faţă de ei.

Rugăciunea este, deci, un factor de însănătoşire şi întărire spirituală a fiinţei mele, dar şi o însănătoşire şi consolidare a coeziunii sociale într-un plan mai profund. Cel ce se roagă îi are pe ceilalţi în inima lui iar ei simt aceasta şi vin spre el. În tradiţia isihastă a Bisericii se observă că pe măsură ce Părinţii care se împăcau cu Dumnezeu şi se afundau în pustie, mulţimi tot mai numeroase veneau la ei pentru binele lor. Rugăciunea lui Iisus – „Doamne Iisuse Hristoase,

Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine, păcătosul" – se poate rosti oricând şi oriunde, potrivindu-se la fel de bine şi nevoitorului din pustie, şi creştinului care vieţuieşte în tumultul cetăţii. Căci amândoi poartă acelaşi război nevăzut, cu aceleaşi „duhuri ale răutăţii" **(Efeseseni 6, 12)**, şi amândoi au trebuinţă de aceeaşi armă nebiruită: Numele lui Iisus pentru care ambii trebuie să se „roage neîncetat" deoarece au de atins aceeaşi ţintă: - a mântuirii sufletului şi a trupului.

Problema care a frământat spiritualitatea răsăriteană se rezumă la această întrebare: Cum să te rogi neîncetat? Cum să fii nu doar un om care participă în fiecare duminică sau mai des la Sfânta Liturghie, la Slujba Euharistică, ci, potrivit îndemnului paulin citat mai sus să fii un „om euharistic?" Nu doar un om care sfinţeşte timpul, rugându-se la principalele „ceasuri" ale zilei ci un „om liturgic", capabil să sfinţească fiecare moment. Un răspuns potrivit ar fi să faci totul având sentimentul prezenţei lui Dumnezeu, fiind cu recunoştinţă faţă de El şi cu dragoste şi grijă faţă de aproapele. În orice gând sau faptă prin

care sufletul aduce închinare lui Dumnezeu, el se află cu Dumnezeu, spune Sfântul Macarie cel Mare. Rugăciunea neîncetată, potrivit Sfântului Maxim Mărturisitorul, este să-ţi sileşti sufletul către Dumnezeu, cu multă evlavie şi cu multă dragoste, să te încredinţezi lui Dumnezeu în toate faptele şi în tot ce ţi se întâmplă.

Unul dintre interlocutorii Pelerinului rus îi explică acestuia că rugăciunea lăuntrică este celebrarea însăşi a vieţii şi a universului, entuziasmul care poartă toate lucrurile către plenitudine şi către frumuseţe şi că este de datoria omului să descătuşeze acest suspin universal al Duhului. Părintele Stăniloae spunea, tot aşa, că trebuie să primim lumea ca pe un dar al lui Dumnezeu, pe care toţi laolaltă să I-L înapoiem, după ce am pus pe ea pecetea iubirii noastre creatoare. Toate acestea sunt adevărate, toate sunt importante. Dar dacă nu vrem să rămânem în stadiul de bune intenţii, ne trebuie o unealtă prin care să le putem pune în practică. Iar aceasta este rugăciunea lui Iisus. Şi pentru aceasta trebuie să pornim la drum căci orice destin creştin este un pelerinaj către „locul inimii”, unde Domnul ne

aşteaptă, către care ne atrage. Călătoriile nu fac decât să exprime, să înlesnească, prin întâlnirile prilejuite, prin înrâuririle resimţite, această călătorie lăuntrică. Căutăm omul, oamenii care să ne dea „cuvinte de viaţă", care să ne trezească la ceea ce ne este cel mai apropiat şi totuşi atât de departe… Iată, Pelerinul a întâlnit un astfel de om: „Am intrat în chilia lui, iar bătrânul mi-a spus: „Rugăciunea lui Iisus lăuntrică şi neîncetată este chemarea continuă şi neîntreruptă a Numelui lui Iisus, cu buzele, cu inima şi cu mintea, având simţământul prezenţei Sale, oriunde şi oricând, chiar şi în timpul somnului. Ea se exprimă prin cuvintele: Doamne Iisuse Hristoase miluieşte-mă. Cel care se obişnuieşte cu această chemare dobândeşte o mare mângâiere şi nevoia de a o rosti mereu. După câtva timp, nu mai poate trăi fără această rugăciune, care curge în el de la sine, pretutindeni, mereu" – conform relatărilor din cartea „Povestea unui Pelerin". „Doamne Iisuse Hristoase" sau „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu", se spune odată cu inspiraţia. „Miluieşte-mă" sau „Miluieşte-mă pe mine, păcătosul" o dată cu expiraţia. Aceasta se face

odată cu lepădarea de sine, din dragoste. Astfel vom ajunge a vorbi de rugăciunea neîntreruptă.

La unii mari Părinţi Duhovniceşti rugăciunea lui Iisus devine „spontană", „neîncetată". Chemarea Numelui Său se identifică cu bătăile inimii. Ritmul însuşi al vieţii, respiraţia, bătaia inimii, este ceea ce se roagă în ei sau, mai curând, în perspectiva începutului şi sfârşitului, se recunoaşte ca fiind rugăciune. Dar, îndeosebi în zilele noastre, aceasta nu trebuie voit, ci descoperit printr-o smerită lepădare de sine, într-o încredere deplină, prin har. Atunci când Duhul Se sălăşluieşte în cineva, acesta nu se mai poate opri din rugăciune, căci Duhul nu încetează de a Se ruga în el. Fie că doarme sau este treaz, rugăciunea nu se mai desparte de sufletul său. În timp ce doarme, mănâncă, bea, munceşte, mireasma rugăciunii se răspândeşte din sufletul său. De acum înainte nu se mai roagă în anumite momente, ci mereu. Mişcările minţii curăţite sunt glasuri tăcute care cântă, în taină, o cântare Celui nevăzu.

Rugăciunea lui Iisus trezeşte în inimă o dragoste fără margini. „Ce este, oare, o inimă

iubitoare? Se întreabă Sfântul Isaac Sirul. Şi iată cum răspunde: „Este o inimă care arde de dragoste pentru toată zidirea, pentru oameni, pentru păsări, pentru fiare, pentru diavoli, pentru toate făpturile… Iată de ce un astfel de om se roagă neîncetat… chiar şi pentru duşmanii adevărului, şi pentru cei care-i fac rău… se roagă chiar şi pentru şerpi, însufleţit de mila nesfârşită care ia naştere în inima celor care se unesc cu Dumnezeu!”. Şi tot el: „Ce este cunoaşterea? – Simţul vieţii nemuritoare. Şi ce este viaţa nemuritoare? – Să simţi totul în Dumnezeu. Căci dragostea vine din întâlnire. Cunoaşterea legată de Dumnezeu unifică toate dorinţele. Iar pentru inima care o dobândeşte, ea este numai dulceaţă revărsându-se pe pământ. Căci nimic nu se poate asemui cu dulceaţa cunoaşterii lui Dumnezeu”, Care a semănat ale Sale în toate cele ce sunt, încât prin ele, ca prin nişte deschizături, să Se arate minţii într-o lumină a înţelegerii, cucerind-o, luminând-o şi atrăgând-o spre Sine, după cum aflăm scris în Filocalia[11].

[11] Sfântul Isaac Sirul, Cuvinte despre sfintele nevoimțe, în Filocalie vol. 1o, traducere de Pr. Prof. Dr. Dumitru

Drept măritorii noştri Părinţi subliniază faptul că trebuie evitat proiectarea propriului tău psihism asupra celuilalt. Trebuie să-l înţelegi pe celălalt într-o deplină lepădare de sine, până când ajungi să afli în el chipul lui Dumnezeu. Atunci descoperi cât de mult poate fi întunecat, deformat acest chip de către puterile răului. Atunci poţi vedea inima omului ca loc în care binele şi răul, Dumnezeu şi diavolul, duc o luptă neîncetată. În această luptă trebuie să se intervină nu prin forţă exterioară, care nu poate duce decât la acel „coşmar al binelui nefast, cu sila" de care vorbea Berdiaev, ci prin rugăciune. Poţi interveni dacă-ţi pui toată încrederea, dacă te lepezi de orice dorinţă interesată, dacă, asemenea lui David, îţi arunci armele şi intri în luptă fără altă armă decât Numele Domnului. Şi atunci Numele, devenit Prezenţă, ne inspiră cuvintele, tăcerile, gesturile cu adevărat necesare.

Celor care ajung în această „stare de rugăciune", totul le este „înapoiat însutit": „Ei cunosc transfigurarea erosului, căutată cu atâta disperare de adepţii freudo-marxismului! Percep

---

Stăniloae, EIBMBOR, Bucureşti 1986

cu o „plenitudine” extraordinară taina fiinţelor şi a lucrurilor, faţa ascunsă a lumii. Primesc harismele paternităţii spirituale, darul vindecării, darul proorociei. Această paternitate – asemenea celei dumnezeieşti, pe care o reflectă – depăşeşte, integrând-o, dualitatea sexuală. Sfântul Serafim, reluând o străveche recomandare monahală, îl sfătuia pe stareţul Sarovului: „Fii ca o mamă pentru călugării tăi”.

Andrei Scrima, în cartea sa „Despre Isihasm”, citându-l pe Sfântul Ioan Cassian, susţine că „pot contempla divinitatea numai aceea care, cu ochi foarte puri, se înalţă deasupra acţiunilor şi gândurilor joase şi pământeşti, se retrag şi urcă împreună cu El (cu Iisus Hristos) pe acel munte înalt al singurătăţii, acolo unde Iisus Hristos, desfăcând sufletele din tumultul pasiunilor şi separându-le din amestecul tuturor viciilor, le statorniceşte într-o credinţă vie şi le face să urce pe cea mai înaltă culme a virtuţilor unde El îşi arată mai apoi, neacoperită, slava… şi strălucirea chipului Său celor care au ochii inimii

destul de puri pentru a le contempla…”[12]

Mintea, unită cu inima, accede la o formă înnoită de înţelegere, la o gândire plină de pace şi de dragoste, purtată de rugăciune, căci de acum înainte aceasta nu se mai întrerupe în timpul gândirii. Practica invocării Numelui lui Iisus nu are, contrar unor păreri, nimic antiintelectual: ea răstigneşte şi învie mintea. Inima eliberată fiind de închipuiri ajunge să producă în ea însăşi tainice şi sfinte gânduri, aşa cum pe o mare liniştită vezi peştii mişcându-se şi delfinii dănţuind.

În rugăciunea curată este vorba de unirea minţii (nous) cu inima. Nu trebuie ca mintea să rămână singură, nici ca inima să rămână singură. O rugăciune care se face numai cu mintea este o rugăciune rece; o rugăciune care se face doar cu inima este pur sentimentală care ignoră tot ceea ce Dumnezeu ne-a dat, ceea ce ne dă şi ne va mai da în Iisus Hristos.

[12] Andrei Scrima, Despre Isihasm, traducere de Maria Cornelia Ica, Anca Manolescu, Toader Saulea, Editura Humanitas, Bucureşti 2003, p. 195

Trebuie să precizăm, încă o dată, că această întâlnire a minţii cu inima nu se face prin ridicarea inimii în minte, ci prin coborârea minţii în inimă. Aceasta înseamnă că nu inima îşi află odihna în minte, ci mai degrabă mintea îşi află odihna în inimă adică în adâncul inimii strâns unite cu adâncul lui Dumnezeu, obiectul căutării sale.

Uneori, celor înduhovniciţi li se dezvăluie tainele începuturilor şi ale sfârşitului omenirii şi universului. Ei participă la trecerea istoriei către Împărăţie, la naşterea noului Ierusalim; îşi află locul în comuniunea „păcătoşilor conştienţi", cei care se roagă pentru mântuirea tuturor. Dacă Biserica a condamnat apocatastaza origenistă ca certitudine doctrinală şi ca automatism cvasiciclic, ea a încredinţat, în schimb, celor înduhovniciţi taina rugăciunii pentru mântuirea universală.

Rostind în rugăciunea lui Iisus „miluieşte-ne", ne amintim că nu te mântuieşti de unul singur, ci numai în măsura în care devii o persoană în comuniune, care nu mai e despărţită de nimic. Cel care-L invocă pe Dumnezeu devine

prietenul Mirelui Hristos, se roagă ca toţi să fie uniţi cu Acesta. Nu mai vorbeşte de iad decât pentru el însuşi, cu o smerenie fără margini, ca acel cizmar din Alexandria, care i-a dat o lecţie Sfântului Antonie, dezvăluindu-i că se roagă ca toţi să fie mântuiţi, el fiind singurul care merită să fie osândit, ca Sfântul Simeon Noul Teolog care spunea că trebuie să-ţi priveşti toţi semenii ca pe nişte sfinţi şi să te consideri drept singurul păcătos.

Această întâlnire în iubire dar şi acest sentiment al diferenţei infinite dintre Dumnezeu şi om, această necesitate a milei lui Dumnezeu pe care o simte omul, se exprimă în rugăciunea lui Iisus. Inima este izvorul sentimentelor, deci şi al iubirii. Iar iubirea înseamnă întâlnire cu celălalt. Şi fiindcă iubirea este animată de un avânt infinit, ea nu ar putea fi pe deplin satisfăcută decât în întâlnirea cu Dumnezeu, Cel infinit.

Referindu-ne la caracterul personal al practicării rugăciunii lui Iisus, vom susţine că drumul mântuirii este unul personal, chiar dacă el se dezvoltă, decurge în spaţiul bisericesc, eclezial, înţelegând prin „spaţiu” locul tainic unde fiecare

se luptă cu patimile şi urcă treptele desăvârşirii ca membru al trupului tainic al lui Iisus Hristos, ca parte a unui întreg nevăzut care este Biserica – Eclezia, comunitatea – organismul viu care cheamă neîncetat lucrarea lui Dumnezeu în lume. Lupta omului pentru eliberarea de sub povara păcatelor are un caracter personal pentru că scopul, ţinta finală a acestei lupte este unirea persoanei umane ce a biruit păcatul cu persoana Mântuitorului Iisus Hristos, unire ce deschide perspectiva unei relaţii, cuprinsă într-o iubire mai presus de minte şi de simţiri. În acest demers personal elementul care asigură legătura şi raportul cu adunarea euharistică şi fereşte persoana umană atât de amăgire, cât şi de multele curse ale vrăşmaşului este persoana duhovnicului. Acesta cunoaşte măsura duhovnicească a omului, slăbiciunile ce pot deturna urcuşul şi în aceste împrejurări şi condiţii sfaturile sale devin indispensabile, precum şi rugăciunile sale devin o pavăză şi un scut duhovnicesc.

Iar, în ce priveşte rugăciunea minţii şi mentalitatea omului postmodern, omul secularizat de astăzi, aşa cum am spus şi la începutul acestui

material, se află într-o situaţie, din păcate lamentabilă, fiindcă pe de o parte recunoaşte marile probleme cu care se confruntă, atât la nivel personal, cât şi la nivel social, global şi mondial, am putea spune, pe de alta nu are curajul asumării unei soluţii, unei hotărâri care să-i schimbe viaţa. Ba chiar am putea observa, mai ales în urma supradimensionării problemei poluării mediului o tendinţă păguboasă, spre un sincretism haotic şi un panteism rudimentar, mai mult de tip social, de închinare la o forţă impersonală şi atotputernică, ce se ascunde în legile naturii. De aceste dereglări şi dezechilibre produse în firea şi persoana umană, de către modul de viaţă al omului în ultimii douăzeci de ani, se pare că nu se teme nimeni. Omului de astăzi îi este frică totuşi de o întâlnire cu un Dumnezeu personal, care propune o relaţie liberă de iubire. În interiorul popoarelor şi neamurilor ortodoxe există o frământare ce provine din intersectarea credinţei tradiţionale cu mentalitatea societăţii postmoderne, care ştie să-şi promoveze succesele, în special cele legate de bunăstarea materială şi de tehnologia modernă. Ortodoxul de astăzi nu ar

vrea să-şi trădeze tradiţia în care a crezut, dar nici nu i-ar conveni să piardă accesul la „bunătăţile" postmodernismului. În final va cădea în magia acestor bunătăţi pentru că este destul de legat de valori ce definesc viaţa în lumea aceasta (casă, meserie, (re)nume şi bun, carieră, reuşită în viaţă). Totuşi, în paralel cu această luptă între vechi şi nou s-a născut în societăţile ortodoxe ideea (ce a creat un adevărat curent şi o veritabilă opinie) că înstărit şi bogat este, de fapt, cel care se defineşte printr-o cultură tradiţională, are o credinţă, iar din punct de vedere social are acces la propria cultură, la propria credinţă, precum şi la servicii sociale, de asemenea are acces la noua tehnologie. Societatea îi asigură dreptul de acces şi folosinţă a bunătăţilor postmodernismului, iar individul se îngrijeşte de identitatea lui spirituală şi culturală. Creştinul ortodox nu trebuie să se teamă de propria lui istorie şi tradiţie, trebuie să o cerceteze şi să „extragă" tot ceea ce este bun şi actual astăzi. De aceea credem că lucrarea de faţă este un prim pas către această cunoaştere şi către asumarea unui parcurs atât personal, cât şi comunitar. De asemenea nu trebuie uitat şi

ignorat faptul că practicarea rugăciunii lui Iisus Hristos are valoare şi rezultatele cele adevărate, numai dacă îşi păstrează caracteristicile de care am vorbit până acum.

În încheiere, voi sublinia încă odată adevărul şi realitatea că, prin rugăciune omul păşeşte înaintea lui Dumnezeu, pentru a vorbi cu El despre sufletul său, despre desăvârşirea şi despre mântuirea sa, rugăciunea rămâne suprema datorie a noastră, a tuturor creştinilor, văzând şi constatând din cele enunţate aici importanţa şi actualitatea ei, fiind ieri, azi şi în veci aceeaşi; ea fiind semnul supremaţiei morale şi duhovniceşti în lume. Dacă, prin absurd, ar fi să înceteze, la un moment dat, rugăciunea pe pământ, nevinovăţia ar rămâne fără ocrotire, păcatul fără iertare, virtutea fără putinţa desăvârşirii şi lumea ar intra în întunericul stricăciunii şi a morţii care ar duce la noaptea veşnică a iadului.

Nădejdea sporeşte prin rugăciune: nădejdea zilei din urmă, neînserate, când adierea Duhului va împrăştia cenuşa şi va arăta ca un „rug aprins” întru Hristos. Risipirea amăgirii şi zdrobirea morţii nu se vor săvârşi fără mari încercări.

Atunci, cine va chema Numele Domnului se va mântui.

Rugăciunea este o minune ce face minuni: Îl coboară pe Dumnezeu şi înalţă sufletul către El. Este o minune pe care o putem săvârşi şi de care ne putem împărtăşi zilnic, plecând genunchii trupului dar, mai ales, ai sufletului şi înălţând mintea noastră spre Domnul. Urmează doar să-i înţelegem sensul şi să o cultivăm spre şi pentru desăvârşirea noastră căci ea este semnul omenităţii şi izbăvirii noastre.

DE CE NU VIN TINERII LA BISERICĂ?

Întâi de toate, pentru că nu-i cheamă nimeni. Această afirmaţie nu trebuie să surprindă. Este uşor să critici pe cineva că nu vine la Biserică, dar cine mai cheamă astăzi lumea la Biserică? Cel mai adesea, cei care *cred* că cheamă, de fapt gonesc; cei din Biserică sunt primii care gonesc lumea afară din Biserică.

În al doilea rând, tinerii nu vin la Biserică pentru că nu văd rostul acestui lucru. Ei spun că se poate trăi şi fără Biserică. Nu trebuie criticați pentru această viziune. Nici părinții lor nu merg la Biserică şi, evident, nu i-au învățat de mici cele de trebuință despre Dumnezeu. Dacă copilul a fost crescut fără de Dumnezeu, dacă a învățat că se poate trăi şi fără Dumnezeu, evident că la maturitate se va întreba ce rost are mersul la Biserică. Pe de altă parte, dacă se întâmplă să aibă întrebări existențiale, rareori se găsește cineva care să le arate, în cuvinte simple, pe înțelesul lor, că viaţa poate fi trăită şi altfel – o viaţă mai bună, mai împlinită decât cea a modei, a MTV-ului şi a altor lucruri trecătoare din lumea aceasta.

Cele sfinte li se par tinerilor complicate şi inutile. Teologia Bisericii Ortodoxe este una adâncă, însă trebuie să avem şi capacitatea să o prezentăm pe înţelesul tuturor – al celor nedeprinşi cu vorbirea înaltă sau cu cuvinte teologice. Sfîntul Apostol Pavel spune că credinţa vine în urma auzirii. Dar cum să crezi, dacă nu înţelegi ce auzi? Evanghelia şi viaţa în Hristos trebuie prezentate tinerilor pornind de la lucruri simple, fundamentale şi, pe măsură ce le înţeleg şi şi le însuşesc pe acestea, trebuie trecut la lucruri mai profunde. Vorba aceluiaşi Apostol, de la hrană moale la hrană tare.

În Biserică, când întrebăm de ce un lucru este în cutare fel, cel mai frecvent răspuns primit este „Aşa se face”. Ei bine, tinerii nu acceptă asemenea explicaţii. Acesta nu este un argument. Ei vor să ştie de ce Sfânta Liturghie este aşa şi nu altfel, de ce ne închinăm la icoane, de ce cântările noastre sunt aşa şi nu altfel. Vor să ştie rostul tuturor lucrurilor din biserică. Au apărut în ultimii ani o serie de autori tineri care încearcă să prezinte credinţa pe înţelesul tinerilor. Cărţile lor se găsesc de vânzare exclusiv în biserici şi

mănăstiri, de aceea nu atrag prea mulți tineri, care cred că au din nou de-a face cu o scriere înaltă şi, spun ei, ruptă de realitate.

De ce merg unii tineri la cultele neoprotestante?

Mersul la cultele neoprotestante este o chestiune de comparaţie şi alegere. Unii tineri sunt interesati de Dumnezeu şi de credinţă. Dacă s-au născut într-o familie ortodoxă şi *cred* că sunt ortodocşi, vor încerca să meargă la biserica ortodoxă din cartier. Din nefericire, prima lor interacțiune cu Biserica are loc de multe ori prin intermediul „agenților de circulație" din biserici: ia-o pe acolo, nu o lua pe acolo, închină-te aşa, nu te închina aşa. Domnia lui „aşa se face", fără nici o explicatie, fără nici o noimă pentru noul venit. O dată, de două ori, de trei ori… şi acestuia începe să i se facă lehamite şi să se întrebe dacă în asta stă credinţa ortodoxă.

Atunci intervine alternativa religioasă: credinţa practică, simplificată, a cultelor neoprotestante, expusă frumos de persoane amabile şi manierate. Totul este prezentat simplu

şi clar. Aici nu mai există reguli fără explicație şi tabu-uri mai presus de Dumnezeu.

Mesajul acestor culte vine într-o formă simplă, pe înțelesul tuturor. „Iisus te iubeste, şi-a dat viaţa pentru tine ca tu să poti trăi o viaţă nouă chiar de acum.” Desi această afirmaţie este un sablon neoprotestant, şi noi, ortodocşii, suntem de acord cu ea. Problema este că noi nu o afirmăm, nu le-o spunem acelora care vor să se apropie de credinţă. Și asta este rău, pentru că îi pierdem pe cei ce vin cu sinceritate la biserică.

În comparaţie cu domnia lui „aşa se face” din bisericile ortodoxe, la cultele neoprotestante există foarte puține reguli. Tinerilor – şi nu numai lor – le place simplitatea. Teologia neoprotestantă este o sumă de precepte foarte accesibile. O simplificare care, spunem noi, se face în dauna Adevărului. Dar Adevărul nu trebuie să fie neapărat propovăduit în cuvinte înalte. Este nevoie în Biserica noastră de preoți şi propovăduitori care să prezinte credinţa adevărată pe înţelesul tuturor, în cuvinte potrivite pentru fiecare.

Un alt aspect care atrage la cultele neoprotestante este substitutul de viaţă socială. În bisericile noastre, tânărul, după ce este luat în primire de „agenții de circulație”, se simte singur, izolat şi străin. În bisericile noastre poți să mergi cinci ani la rând şi să nu ajungi să te cunoști cu cel de lângă tine. Deși învățătura noastră spune că toți suntem membri în Trupul mistic al lui Hristos, care este Biserica, ei bine, acești membri sunt des-rudiți unul de altul. Construim biserici mari, însă clădim acolo şi o comunitate? Deși mergem şi ne vedem ani de zile la biserică, suntem şi rămânem niște străini unii faţă de alţii. De comuniune întru Hristos nici vorbă.

Venim singuri la biserică, suntem singuri în biserică şi plecăm singuri de la biserică. Cel putin în marile orase, comunitatea credincioşilor şi comuniunea dintre ei întru credinţă a dispărut aproape cu desăvârşire. Dacă adăugăm şi sensibilitătile unora sau altora din biserică, tabloul se prezintă cât se poate de jalnic pentru tânărul venit la biserică.

În multe cazuri, activitatea preoţilor se limitează la oficierea slujbelor. Nu există

păstorire peste enoriaşi – preoţii sunt indiferenţi de cine vine şi mai ales cine *nu* mai vine la biserică. „Păstorul cel adevărat îşi dă viaţa pentru turma lui, pe când cel plătit o lasă şi fuge când apare pericolul.”

Prin comparaţie, la cultele neoprotestante se pun un mare accent pe legătura din oameni. Desigur, aici există o anumită doză de fățărnicie, dar nu toți cei rătăciți de la dreapta credinţă sunt fățarnici. Iar tânărul nostru vede că acolo sunt oameni drăguți şi politicoşi şi face imediat comparația cu cei de la biserica ortodoxă din cartier. Alegerea pe care o face este evidentă.

În urma tânărului care alege să meargă la un astfel de cult rămân rudele şi vecinii care îl acuză că şi-a schimbat credinţa şi că s-a dus la secte. Care credinţă şi-a lăsat, dragi părinti? Ce credinţă l-ați învățat voi? Ce credinţă *aveți* voi? Credinţa drobului de Paşti şi a cârnaților de Crăciun?

Foarte important în atragerea tinerilor la cultele neoprotestante este misionarismul, prozelitismul practicat de aceste culte.

Desigur, termenul de „prozelitism” are conotații negative – nu este bine să „furi”

credincioşii altor credinţe – dar nu trebuie să uităm că primii creştini, începând cu Sfinţii Apostoli, tocmai asta au făcut: prozelitism. Fie că-i spunem misionarism, fie că-i spunem prozelitism, el se bazează pe credinţa că tu detii Adevărul şi că trebuie să-l prezinti şi altora.

Această credinţă o au şi membrii cultelor neoprotestante şi chiar mai mult decât credincioşii ortodocşi. Această încredinţare îi face să vorbească tuturor despre credinţa lor, despre dragostea lui Dumnezeu, despre Iisus şi despre cum le-a schimbat El viaţa. Prezentarea lor este atrăgătoare prin simplitatea şi logica ei: Dumnezeu te iubeste, L-a dat pe Fiul Său la moarte pentru păcatele tale iar tu, dacă spui acum o mică rugăciune prin care îl chemi pe Iisus în inima ta, vei începe chiar din clipa aceasta o viaţă nouă cu El. Din acest moment vei deveni creştin (până acum nu ai fost creştin) şi un copil al lui Dumnezeu.

Este interesant de observat că Ortodoxia nu contestă nici una dintre aceste afirmaţii. Nimeni nu contestă dragostea lui Dumnezeu pentru întreaga omenire, nimeni nu contestă jertfa lui

Hristos de pe Golgota şi nimeni nu contestă faptul că, urmând lui Hristos (predându-ţi inima Lui), începi o viaţă nouă, o viaţă de credinţă. Dar, cu toate acestea, noi în Ortodoxie rareori le vorbim oamenilor despre aceste adevăruri. O fac însă cultele neoprotestante care, după ce îi atrag pe oameni cu câteva afirmaţii simple şi nu neapărat false, îi conduc către erori teologice fundamentale (Sola Scriptura, mântuirea exclusiv prin credinţă, mântuirea instantanee, respingerea Sfintei Tradiţii a Bisericii, etc.). În comparaţie cu simplitatea misionarismului neoprotestant, de cele mai multe ori noi în Biserica noastră îi întâmpinăm pe nou-veniți cu un set de reguli rigide şi cu chipuri încruntate, care veghează ca totul să fie făcut „aşa cum se face”. Nu de puține ori tânărul intrat în biserică rămâne cu impresia că în Ortodoxie regulile sunt mai presus decât oamenii şi chiar mai presus decât însuși Dumnezeu; regulile par ele însele un dumnezeu.

Misionarismul neoprotestant se bazează exclusiv pe Biblie. Toată credinţa creştină porneste de la Mântuitorul Iisus Hristos şi de la propovăduirea Apostolilor, iar despre acestea

citim în Sfânta Scriptură. Pentru ca omul să înţeleagă de unde purcede credinţa, neoprotestanții își întemeiază toate afirmaţiile pe Biblie, fiind adevărați prestidigitatori în mânuirea versetelor necesare. Având acum în față textul negru pe alb, tânărul începe să creadă că „creştinul" din fața lui chiar îi spune adevărul. El ştie prea bine că, atunci când a fost la biserica ortodoxă, nu numai că s-a lovit de nişte cutume rigide, dar nu a fost nimeni care să-i spună de unde provin acestea. Acum, misionarul îi vorbeste simplu şi frumos şi, mai mult, îi arată negru pe alb cum stau lucrurile.

Tânărul simte că a găsit răspunsurile la căutările sau frământările lui: câteva idei clare şi o dovadă scrisă. Începe să frecventeze biserica sau adunarea sau casa de rugăciune – denumirile variază de la un cult la altul. El vede că, spre deosebire de cei din biserica ortodoxă din cartier, cei de aici nu se calcă în picioare, nu dau buzna, nu se înghesuie, nu își răspund cu țâfnă, nu sunt supărăcioși. Cei de aici arată îngrijit, îi zâmbesc şi par mereu amabili.

Slujba religioasă de aici este mai scurtă, mai simplă şi mai uşor de înţeles. Nimeni nu trebuie să stea în picioare. Cântările sunt clare, frumoase, iar unele au şi ritm. Corul cântă atât de frumos, iar tinerii cu instrumentele trebuie să cânte asemenea îngerilor din Cerul unde va ajunge şi el, cu siguranţă. Ce diferentă față de biserica ortodoxă, unde figuri încruntate îl admonestau la tot pasul ba că nu stă unde trebuie, ba că a trecut prin fața altarului, ba că nu a ocolit Sfânta Evanghelie, ba că a sărutat icoane după ce s-a împărtășit, ba că…

Întoarcerea la Ortodoxie

Există însă tineri şi mai puțin tineri care se întorc la Ortodoxie. De fapt, având în vedere că înainte de a pleca la neoprotestanți aveau o credinţă amorfă – o combinație de superstiții şi opinii personale – mai corect este să spunem că ei *vin* la Ortodoxie, acum pentru întâia oară.

Ce se întâmplă? După o perioadă petrecută în aceste culte, după o perioadă de „creștere” şi învătare (citește Biblia şi învată o multime de versete pe dinafară), persoana în cauză începe să aibă un anumit discernământ. Venind din afara

mediului respectiv şi nefiind deprins de copil să accepte tot ce spune cultul ca pe un adevăr de la Dumnezeu, în unele cazuri el își păstrează un anumit grad de luciditate. Această luciditate sau discernământ începe să lucreze în momentul în care sunt sesizate fie contradicțiile teologice ale cultului, fie diferența dintre cele spuse şi cele trăite (fariseism). Eventual, tânărul începe să pună întrebări care devin agasante pentru liderii cultului. Dacă se întâmplă ca în satisfacția lui să crească suficient de mult, el își pierde încrederea în infailibilitatea cultului. Din acel moment începe să nu mai vadă lumea şi lucrurile în alb şi negru – noi suntem cei buni, ei sunt cei răi. Mai mult, începe să caute, își continuă acea căutare abandonată în momentul în care a fost atras în acel cult.

După o eventuală cercetare şi a altor culte neoprotestante, tânărul începe să-şi pună problema unor criterii de „selecție". Cum poți ști care e credința adevărată? Ce criteriu să folosești? Abilitatea în mânuirea Bibliei? Nu, pentru că toți o cunosc pe dinafară, dar scot învățături diferite din ea. Amabilitatea oamenilor? Nu, pentru că

iată, amabilitatea lor merge mână în mână cu cele mai nefirești învăţături. Trăirea curată? Nu e suficient – mormonii, de pildă, sunt niste oameni foarte manieraţi.

Cum poate ști cineva care e credința adevărată? Însirându-i (în sens figurat) pe toți predicatorii în fata ta şi întrebându-i: Tu de unde vii? De unde vine învăţătura ta?

„Un tânăr pe nume Joseph Smith a avut o revelatie în anul 1840…”

„O femeie cu o credinţă puternică în Dumnezeu – Ellen White – a avut în 1844 o viziune…”

„În anul 1896, pe când se rugau fierbinte, un grup de credincioşi au început să vorbească în alte limbi…”

„La 1640, un grup de credincioşi au decis că credința trebuie să se bazeze numai pe Scriptură…”

Toți vorbesc la fel, toți au viziuni şi certificări de la Dumnezeu, fiecare pe calea lui. Tânărul vede că toate aceste culte sunt lucrări ale omului, inițiative ale unui predicator cu reforma în sânge.

Singurul criteriu de discernere nu este credibilitatea aparentă a ci originea acelei învăţături. Astfel, singură învăţătura ortodoxă este adevărată pentru că ea vine din vremurile Apostolice şi este ceea ce a învățat Biserica de mai bine de două mii de ani.

Dar tânărul are o problemă. Cum poate concilia acest adevăr cu ceea ce vede el astăzi în bisericile ortodoxe? Iată că lucrurile pe care a ajuns el să le învețe, de-a lungul căutărilor sale, sunt total necunoscute multor ortodocşi din ziua de azi, care nu au habar nici măcar de învățăturile de bază ale Ortodoxiei. După zeci de ani de mers la biserică, ei încă sparg căni pe la înmormântări, aruncă cu bani la intersecții şi varsă vin pe jos pentru morți. Tânărul nu înţelege – în tot acest timp, oamenii aceştia nu au învățat nimic din Ortodoxie?

Adevărul este că există o anumită cerbicie a unora din Biserică, cerbicie care merge până acolo încât ei îl învață pe preot ce şi cum să facă la diferite slujbe. Desigur, acești oameni, foarte convinși că „aşa trebuie făcut”, nu mai pot şi nici nu vor să învețe şi să-şi schimbe căile. Astăzi,

pentru mulți din Biserică, cana spartă la mort este fundamental mai importantă decât orice pericopă evanghelică comentată de preot duminica.

În aceste condiții, ce face tânărul nostru? Începe să caute, în Biserică, pe alții ca el, alți tineri, cu care poate împărtăși aceeași credință ortodoxă. Sună neverosimil, dar există „credințe ortodoxe". Mulți au *propria* credință „ortodoxă" – toți laolaltă reprezintă 89% din populatia țării. Nu trebuie judecați – nici ei, la rândul lor, nu au avut de la cine să învețe credinţa ortodoxă. Nu trebuie să uităm că majoritatea celor de azi din biserici s-au format în perioada comunistă, când propovăduirea Evangheliei le era interzisă preoților. Acum, la bătrânețe, este prea greu să-şi schimbe căile. Trebuie să mai treacă câteva zeci de ani până vom avea şi creştini ortodocşi în bisericile noastre.

Nu este uşor. Tânărul are de luptat pe de-o parte cu un nefiresc sentiment de singurătate într-o biserică altminteri plină, pe de altă parte cu „credinţa" celor mai în vârstă din biserică, care în continuu țin să-i amintească cum se fac lucrurile acolo. El își vede însă de drumul lui; îi caută şi

are părtășie cu alții care cred ca el și merg pe calea acelei Ortodoxii predată de Sfinții Părinti și trăită de-a lungul vremii de Biserică.

De ce să vină tinerii la Biserică?

Dincolo de această întrebare cred că stă una mai fundamentală, care are însă același răspuns: De ce mergem noi la Biserică?

Dacă am face un sondaj printre cei aflați duminică la Sfânta Liturghie, cu întrebarea „De ce veniți la Biserică?", ce răspunsuri am primi?

Am obține multe răspunsuri de genul „Așa se face", „Așa trebuie" și „Așa e frumos". Sunt acestea motive pentru a merge la Biserică? Evident, nu. Și să te plimbi în parc, într-o zi de toamnă, este frumos.

De ce mergem și de ce trebuie să mergem la Biserică?

Cu riscul de a deveni prea teologic sau idealist și deci în conflict cu realitatea, voi prezenta răspunsul *meu* la această întrebare fundamentală.

Pe scurt, mergem la Biserică pentru că, oameni fiind, ne întâlnim acolo cu Creatorul nostru, cu cel de la care avem viața și prin care

putem avea o viaţă mai bună. Prin relația cu El, care pornește din Biserică, ne pregătim în această viaţă pentru viaţa de dincolo.

Acesta este răspunsul. Desigur, acceptarea lui este în sine un act de credinţă.

Mergem la Biserică pentru a ne întâlni cu Cel ce este pentru noi reperul fundamental în viaţă: Iisus Hristos. Tot omul are nevoie de repere sau principii solide în viaţă, de valori care să nu se schimbe de la o zi la alta. Toate valorile oamenilor sunt relative şi pot fi puse în discutie. Valorile reprezentate de Hristos vin din afara sistemului omenesc, sunt dumnezeiești şi sunt deci mai presus de măruntul cotidian al omului. Cine se întemeiază pe ele va avea stabilitate şi siguranță în viaţă, şi ajutor de la Dumnezeu.

Mulți tineri spun: De ce să vin la biserică, când pot sta şi acasă să mă rog şi să meditez la Dumnezeu? Sigur, te poți ruga şi acasă, dar dacă nu vii la biserică, știi cărui dumnezeu te rogi? Îl cunoști pe dumnezeul căruia te rogi? Este Dumnezeul cel adevărat, despre care afli la biserică, sau este o închipuire a minții tale, un

dumnezeu amabil care îți cântă în strună în toate faptele tale?

Tot ce se face la biserică, toate slujbele, rugăciunile şi cântările sunt menite a-l face cunoscut pe Dumnezeul cerurilor şi al pământului. Numai în biserică îl putem cunoaște pe Dumnezeu. Mersul la Biserică, cel putin la Sfânta Liturghie, este o reîntâlnire periodică cu El. Aşa cum nu poti să stai departe de cineva care are importanță pentru tine, pentru viaţa ta, de o persoană iubită, de exemplu, aşa nu poți sta departe nici de Cel din care simți că-ți vine viaţa.

În Sfânta Evanghelie, Iisus Hristos se prezintă pe sine ca fiind o stâncă. O stâncă pe care ne putem clădi viaţa, o stâncă pe care construim ceva care rezistă în fața vitregiilor vieții. Dacă ne construim viaţa şi ne hrănim sufletul cu altceva, de pildă cu sistemul trecător de valori ale oamenilor, vom sfârși prin a ne simți goi pe dinăuntru, căci lucrurile despre care am crezut că pot da substanță vieții şi-au pierdut gustul şi azi nu mai sunt. Locul lor a fost luat de altă croială a pantalonilor sau a fustei, de un nou telefon mobil cu cameră foto de rezoluție mai

mare şi de un nou album de muzică. Sufletul omului nu se poate hrăni cu ceva care astăzi e sus iar mâine e la coşul de gunoi. El are nevoie de ceva mai profund, mai adânc şi mai adevărat, iar aşa ceva nu se găseşte printre oameni, ci în afara sistemului lor, la Dumnezeu.

Cine îşi construieşte viaţa pe Hristos şi cultivă legătura cu El are un sens în viaţă. Ştie de unde vine, ştie ce are de făcut şi ştie unde merge. Contrar părerii celorlalţi, el nu consideră că se privează pe sine de bucuriile vieţii. Pur şi simplu ceea ce îi încântă pe ceilalţi nu are valoare pentru el. El îşi găseşte plăcerea în alte lucruri, care sunt la fel de gustoase astăzi ca şi acum o mie sau două mii de ani.

De ce să vină tinerii şi tot omul la Biserică? Psalmistul spune: „Gustaţi şi vedeti că bun este Dumnezeu”. Greu poti descrie în cuvinte ce gust are un fruct nou. De aceea, alături de psalmistul David, Biserica spune de două mii de ani „Veniți,gustați şi vedeți ce bun este Dumnezeu”.

DEPREIA, STRIGĂTUL MUT AL SUFLETULUI

Depresia este boala secolului XXI. Conform ultimelor statistici peste 125.000.000 oameni din întreaga lume suferă de depresie. În ultimii douăzeci de ani ritmul vânzării de medicamente antidepresive a crescut cu peste 40%. Afacere profitabilă pentru unii, dependenţă pentru alţii, lanţ vicios. Anual în lume se consumă aproximativ 10.000 de tone de tranchilizante pentru ameliorarea stărilor depresive. Depresia cuprinde atât trupul cât şi sufletul şi are efecte adânci asupra vieţii umane. Adeseori tristeţea se poate ascunde viclean în spatele unui zâmbet. Multe persoane afişează o falsă bună-dispoziţie pentru ca în spatele acesteia să fie camuflate drame şi tragedii personale, profesionale sau familiare. În România depresia este mai frecventă chiar şi decât diabetul sau bolile cardiovasculare. Depresia poate afecta, practic, pe oricine, indiferent de sex, vârstă, pregătire intelectuală sau nivel socio-economic,

însă nu fiecare răspunde la fel la factorii declanşatori, favorizanţi.

Cum recunoaştem o persoană depresivă? O persoană depresivă este, în primul rând, o persoană tristă aproape în fiecare zi. La copii şi adolescenţi depresia se manifestă printr-o stare de nervozitate excesivă, de iritabilitate. Lipsa plăcerii de viaţă, lipsa bucuriei, pierderi mari sau creşteri mari în greutate, agitaţie sau moleşeală, simţăminte de vinovăţie şi inutilitate, sunt stări ale omului depresiv. Totul este zadarnic pentru un depresiv. Nu mai poate lua decizii care odinioară le lua foarte uşor. Apar gânduri de suicid. Un depresiv îşi pune problema morţii ca niciodată până atunci. Deteriorare în plan social, profesional, familial, uman. Persoana care suferă de depresie nu mai funcţionează bine nici la locul de muncă, nici în familie, nici cu ea însăşi. Depresivul devine o persoană pe care nu se mai poate conta. Manifestările psihologice asociate depresiei sunt exprimate prin lipsa de încredere în propria persoană, stima de sine scăzută, indecizie, scăderea capacităţii de concentrare, retracţie socială, gândire pesimistă şi auto-învinovăţire. De

asemenea, spun psihiatrii, pot să apară senzaţia de oboseală, agitaţie, modificări de greutate corporală, tulburări de somn şi de dinamică sexuală.

Un studiu recent arată că circa 11% dintre mamele care abia au născut prezintă simptome de tulburare obsesiv-compulsivă. Acelaşi procent de mame este afectat de mai bine cunoscuta depresie post-natală, conştiente sau nu. A avea un copil le face pe femei să fie vulnerabile pentru că este foarte stresant. Acesta este modul lor de a reacţiona în faţa responsabilităţii şi a sentimentului de pericol. În primele 90 de zile după naştere, există o rată crescută de episoade depresive. Depresia postnatală se manifestă prin tristeţe, anxietate, sentimentul de vinovăţie şi faptul că femeia se simte depăşită de situaţia în care se află, aceea de mamă. În acest stadiu, femeile sunt încă lucide, sunt ancorate, încă, în realitate. Mamele care suferă de psihoză postpartum pierd contactul cu realitatea. Simptomele pot fluctua, pot varia în intensitate. O femeie care suferă de psihoză postnatală poate părea absolut sănătoasă acum şi, peste o clipă,

scapă de sub control. Aceste femei nu îşi dau seama că au pierdut contactul cu realitatea, se opun discuţiilor şi nu-şi mărturisesc simptomele, au un comportament bizar şi complet dezorganizat. În cazul mamelor, stigmatul unei boli psihice este mult mai mare. Din păcate, atenţia noastră se îndreaptă către ele mult prea târziu şi doar atunci când rezultatul negativ al psihozelor postnatale ne atrage atenţia.

Nu există o singură cauză în depresie, ci mai multe adunate în timp. Vulnerabilitatea genetică (croită strâmb de la început), factori traumatici obiectivi din afara individului (moartea unei persoane dragi, despărţirea, căsătoria nereuşită, absolvirea facultăţii şi lipsa perspectivei, angajarea sau schimbarea locului de muncă sau a locuinţei în momente de hipersensibilitate emoţională, stresul, etc.), boli somatice invalidante (un accident vascular cerebral, hipertensiune arterială, infarctul miocardic, îmbolnăvirea de SIDA, un cancer depistat târziu, leucemie, alte tulburări psihice minore sau majore). Unele medicamente pot şi ele să inducă fenomene depresive. Imaginea de

sine negativă – „mi se întâmplă răul, pentru că eu sunt rău”, interpretare negativă a trăirilor – „totul a fost dintotdeauna rău”, privire negativă asupra viitorului – „viaţa nu-mi poate aduce nimic bun”, sunt ingrediente indispensabile ale depresiei.

Copilăria vremurilor noastre nu mai este atât de fericită. Viaţa copiilor este plină de stres, de presiuni ale mediilor sociale şi ale violenţei virtuale. Printre cauzele depresiei, de care nu sunt scutiţi nici măcar copiii de cinci ani, se mai numără testările şcolare şi destrămarea familiilor. Institutul Naţional britanic de Sănătate şi Excelenţă Clinică (NICE) susţine că medicii şi şcolile ar fi bine să facă mai multe pentru a identifica elevii care suferă de depresie şi să ofere mai multe informaţii pe care copii să le poată înţelege, notează „The Telegraph“. Doar în Marea Britanie se estimează că există 80.000 de copii care suferă de depresie severă, iar dintre aceştia 8.000 au vârsta sub 10 ani, mulţi fiind pe pastile. În ultimul deceniu, numărul copiilor de şcoală generală care suferă de depresie a crescut foarte mult. Depresia în rândul copiilor este mult mai des întâlnită decât s-ar putea crede şi este mult

mai dăunătoare, pentru copil, afectând întreaga familie.

Conform datelor centralizate de Asociaţia Telefonul Copilului la nivelul serviciului 116 111: depresia, tulburările de comportament, gândurile suicidale, automutilarea reprezintă un procentaj de 30,27% din numărul apelurilor copiilor, principalele cauze identificate pe parcursul consilierii fiind următoarele – lipsa părinţilor (părinţi plecaţi în străinătate), neînţelegeri cu părinţii, abuzul fizic şi neglijarea în familie, decesul părinţilor, probleme sentimentale, etc., agresiunea verbală, fizică, emoţională, intimidarea, ameninţarea asupra unui copil, dependenţa digitală (jocuri video, reţele de socializare) sunt posibile cauze ale depresiei în rândul celor mici.

Depresia este o relaţie nepotrivită, neadecvată cu viaţa. Interacţiuni, schimb. Viaţa ne vorbeşte şi noi vorbim vieţii. Viaţa ne pune întrebări şi noi îi dăm răspunsuri. Noi punem întrebări şi ea ne dă răspunsuri. La o persoană depresivă, acest schimb eu-viaţă, nu se realizează. Viaţa este asemenea curgerii apei. O persoană

depresivă are oprită această curgere normală a apei. E un blocaj, o opreliște. Se întâmplă ceva acolo. Omul depresiv caută să dea un sens vieţii, dar privind spre puseurile interioare nu sunt binevăzute. Se uită la tradiţiile spirituale şi nu îi mai vorbesc, nu îi mai spun nimic. Şi atunci negăsind nici un reper şi nici un sens, cade în depresie. Soluţii false sau incomplete. Ascunderea simţămintelor. Avem măşti, ne ascundem impecabil. Mai nou se ascunde depresia şi în spatele diplomelor universitare, în spatele erudiţiei noastre, în spatele şcolilor pe care le tot facem, apoi le întrerupem şi luăm altele la rând. Se mai ascunde şi în spatele unui serviciu la care stăm peste program, al unor afaceri pe care nu le ducem la bun sfârşit. Ascundem depresia în spatele oricărui lucru şi oricărei activităţi. Iar dacă nu e tratată, vindecată, depresia va rămâne acolo în interior, mocnind ca un vulcan ce, la un moment dat, va erupe. Ne va distruge pe noi şi va distruge pe cei din jurul nostru. Perioadă de doliu. Doi din zece români au probleme psihice şi unu din zece are depresie, se arată în cel mai recent studiu în domeniu. Mai grav este că

depresia îi împinge pe mulţi să se sinucidă. 3000 de sinucideri pe an, iar din acestea 70% erau depresivi.

Tinerii vor totul acum. Şi buf! Atac cerebral, depresii, etc. Doar o mică parte din cei care suferă de depresie ajung să conştientizeze această afecţiune şi să se supună tratamentului corespunzător. Motivele sunt frica de stigmatizare socială, orgoliul personal şi ignoranţa. 70-80% dintre persoanele care suferă de tulburări depresive şi ies din spital se întorc înapoi după o perioadă deoarece nu continuă acasă tratamentul prescris de specialist.

Starea de depresie se aşează şi pe cel ce nu are incapacitatea de a vedea ceea ce are deja şi se focusează doar pe ceea ce nu are. Devenim oameni puternici, nu ne naştem aşa. Te antrenezi, creşti. Poţi să priveşti un măr şi să găseşti mii de motive să te miri, să te bucuri. Stările afectiv emoţionale noi le stăpânim. Depindem de factorii interiori ai vieţii şi nu de factorii exteriori. Emoţiile sunt ca nişte clape de pian pe care noi le atingem, când vrem, cum vrem. A trăi rău sau bine este o obişnuinţă, un traseu pe care îl urmăm.

De la mergător la zburător este o distanţă firească. Să schimb modul obişnuit al lucrurilor, să fac altă obişnuinţă să nu mai gândesc prost, să nu mă mai simt prost, să nu mă mai învinovăţesc, etc. Se cuvine să modific mecanismul de a vedea şi a simţi lucrurile şi a ierarhiza valorile. E nevoie să ne iubim şi să nu ne batem joc de lumea noastră interioară. Paletă îngustă de trăiri. Dependenţă de stări emoţionale. Ne ajutăm de creaţie ca să ne creăm pe noi înşine. Lucrăm împreună cu preotul, psihologul, psihoterapeutul şi nu aşteptăm minuni din exterior. Relaţia cu Dumnezeu este un dans în care se cuvine să ne lăsăm uşori, să ne danseze cum vrea şi pe unde vrea, să ne poarte, să ne înveţe paşii.

Remediile oculte sau neavizate (ghicitoare, descântătoare, etc.) nu îmi rezolvă depresia. Negarea şi ascunderea depresiei sub un paravan spiritual: „Nu fac nimic pentru a depăşi depresia că rezolvă doar Dumnezeu!”. Pseudocredinţă. Fuga de un tratament autentic al depresiei (duhovnic, psihoterapie, psihiatru, automotivare). Uzul nociv de substanţe, în spatele consumului de pahar se ascunde depresia. Uciderea de sine,

sinuciderea nu este o soluţie. Nici pentru noi, nici pentru cei din jur. Un astfel de gest îi marchează pe cei care ne urmează, copii, rude, nepoţi, prieteni, pentru totdeauna. Farmacoterapie, psihoterapie, sacroterapie. Relaţie personală cu Hristos şi cu un duhovnic. Accepţi că ai o problemă şi e primul pas spre vindecare. Confesionarul este un mijloc de igienă interioară extraordinară. Oamenii de astăzi nu vor să mai sufere şi devin depresivi. Bunicii noştri au trecut prin două războaie mondiale, prin foamete, cutremur şi nu mai erau depresivi. Putem face din suferinţa noastră un prilej de devenire întru asemănarea lui Hristos.

Deprimare, mâhnire, deznădejde. Când eşti plin de tine însuţi devii depresiv. Depresia apare când Dumnezeu lipseşte. Depresia apare când vrei tu. Tu neglijezi totul. Tu dispreţuieşti totul. Tu vrei să fii aşa. În depresie substanţele din creierul nostru se modifică. Depresia este o boală ca rezultat al unor păcate din viaţa noastră. Depresia devine nevrotică şi apoi psihotică. Persecuţii mistice. Trebuie ştiut faptul că tratamentul nu funcţionează ca o baghetă magică

şi că, atâta timp cât factorii care au declanşat depresia nu sunt îndepărtaţi sau gestionaţi corect, rezultatul nu este cel aşteptat. În consecinţă, există toate şansele ca, şi după vindecarea unui episod depresiv reactiv, acesta să se repete la un interval de timp. Nevoia îi apropie pe oameni. Mici gesturi de iubire şi apropiere faţă de ceilalţi. Să fim lumini aprinse care vor birui depresia. Un cuvânt, un sfat, o îmbrăţişare, masajul terapeutic, lectura, filmele, muzica motivaţională, odihna, relaxarea, gândurile pozitive şi optimiste, ieşirea în aer liber, sportul, camere bine aerisite şi luminate, ceaiurile, reducerea alcoolului, a cofeinei, a stresului şi a factorilor favorizanţi stărilor apăsătoare ajută să ieşim din labirintul anxietăţii. Cântaţi, fluieraţi. Saul a primit cântarea să se vindece de tristeţe. Muzica este leac pentru multe lucruri. Toţi avem probleme. Modul în care reacţionăm la problemele vieţii devine problemă. Dacă te superi, trece? Nu, ci ai deja două probleme. Schimbaţi logica pierderii. S-a pierdut şi gata. Viaţa este un dans între cutremur şi echilibru. Orice cutremur aşează lucrurile, le decantează, reaşează valorile.

Aşadar, depresia şi bucuria se molipsesc. Eşti valoros nu pentru că ai luat 10, ci pentru că te-ai născut. Bucură-te de viaţă şi de minunea de a fi! Totul se poate repara în afară de moarte!…